

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

3/2013

**Uudistuva
säätölaki**

26, 34, 77

**Hallituksessa
nyt**

Kuinka arvioida
huolellisesti
maksukykyä?

22

**Verojalanjälki
ja siitä raportointi**

60, 80

Richard Chambers:

**Riskitietoinen johto ja
hallitus haaste
tarkastajakunnalle**

UUSI VERKKOKIRJAHYLLY, ALASI AMMATTIKIRJAT VERKOSSA.

Sanoma Pron ammattikirjat nyt käyttöösi verkossa – milloin tahansa ja missä tahansa. Kirjahylly täydentyy jatkuvasti ja hakutoiminnolla löydät haluamasi tiedon nopeasti.

Sanoma Pro Verkkokirjahyllyn aihealueet:
Taloushallinto, Yksityisoikeus, Julkisoikeus ja Esimiestyö.

Tutustu ja tilaa ilmaiset koekäyttötunnukset
sanomapro.fi/verkkokirjahylly
Kysy lisää myynti@sanomapro.fi,
p. 020 391 000.

sanoma pro

HAASTATELUSSA

8 RICHARD CHAMBERS
Painavaa puhetta riskeistä

48 JUHA-PEKKA KEIMMO
Varmennuspalvelujen kehittämistä
pk-sektorilla katsottava avoimin
mielin

YHTIÖOIKEUS

12 JANNE RUOHONEN: Maksukyyn
arviointi voitonjaon yhteydessä
- johdon ja tilintarkastajan vastuu

34 OILI KELA, SUSANNA KARLSSON:
Säätiötoiminnan avoimuutta ja
valvontaa halutaan lisätä

HALLITUKSESSA NYT

18 Kaikki hyötyvät yhteistyöstä

22 TUOMAS HONKAMÄKI, MILLA
KOKKO-LEHTINEN, SEIJA VARTIAINEN:
Kuinka arvioida maksukykyä
asianmukaisesti?

26 OILI KELA, SUSANNA KARLSSON:
Millaisia muutoksia säätiön
hallintoon ehdotetaan?

CORPORATE GOVERNANCE

38 OLLI IIROLA: Säätiöiden
hyvä hallinnointitapa ja
hallinnointiohjeistus

52 NIINA AHOKAS: Kuinka järjestää
pienen yhtiön sisäinen valvonta?

VEROTUS

42 TORSTI LAKARI: Ajankohtaista
säätiöiden verotuksesta

60 TIMO TORKKEL: Miten isot
listayhtiöt raportoivat
veroalanjäljestä?

80 TIMO TORKKEL: Yrityksen
veroalanjälki – mistä on kysymys?

AJANKOHTAISTA

5 Rikosepäilyjä koskeva
raportointivelvoite ja PRH
tilintarkastajajärjestelmän
uudistuksen jatkovalmisteluun

NEXT GENERATION

Eelis Salon tähtäin on HTM-tutkinnossa.
Paula Niemen unelmatyö löytyi Nokian
sisäisestä tarkastuksesta. s. 66, 69

- 17 VALA:n kannanotto
Tilintarkastajien sähköisistä
allekirjoituksista
- 72 TUOMO LÄMSÄ: Orientoimassa
– sisäinen tarkastus "aloittelijan"
silmin
- 56 Hyvä hallinto unohtui eurokriisissä

VAKIOPALSTAT

- 7 PÄÄKIRJOITUS: Myötätuulta
purjeisiin
- 16 OLAVI ALA-NISSILÄ: Baltian malliin
- 30 PÄIVITYKSEN PAIKKA – TIINA MÄKELÄ:
"Murroksessa pantava peliin
ammattitaito ja osaaminen"
- 46 VEROTUKSEN VIISARIT – OUTI UKKOLA:
Verosuunnittelu ja -kilpailu
– kolikon molemmat puolet
- 64 UUTISET
- 66 NEXT GENERATION – EELIS SALO
Tähtäimessä tilintarkastajan
tutkinto
- 69 NEXT GENERATION – PAULA NIEMI
Unelmaduunissa opittava ei lopu
kesken
- 76 PYKÄLÄPILOTTI
- 78 KIRJOISSA JA KANSISSA

Ihan pihalla

Jälleen on se aika vuodesta, kun meistä monet ovat ihan pihalla. Valtaosa suomalaisista arvostaa viihtyisää ja omiin toimintoihin sopivaa pihaa. Viihtyisää ilmettä loihditaan ryhmäkasveilla kuten orvokeilla ja petunioilla, jotka ovat suomalaisen koristekasvituotannon menestyjiä. Lämmitettävien kasvihuoneidemme vuosituotannosta riittäisi jokaiseen talouteen jaettavaksi 23 ryhmäkasvia.

KUVA: VVphotoStock

KUVA: VVphotoStock

Rikosepäilyjä koskeva raportointivelvoite ja PRH tilintarkastajajärjestelmän uudistuksen jatkovalmisteluun

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ on linjannut tilintarkastajajärjestelmän uudistuksen jatkovalmistelua. Rikosepäilyjen raportointivelvoitetta koskeva lakiehdotus valmistellaan pikaisesti. Valvontapykälien muutostöissä lähitökohtaksi otetaan valvonnan siirtämisen Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Rikosepäilyjen raportointipykälät pikaisesti

Ministeriö pyrkii valmistelemaan nopeammassa aikataulussa ehdotukset tilin-

tarkastajan velvoitteesta raportoida tilintarkastusasiakasta koskevat rikosepäilyt sekä ammatinharjoittamista rajoittavan 70 vuoden ikärajasäännöksen poistamisesta.

Erillisenä lakiesityksenä valmisteltavat muutokset on tarkoitus saattaa voimaan jo vuoden 2014 alusta.

Valmistelu vireille valvonnan siirtämisestä PRH:lle

Jatkovalmistelussa on varattu runsaammin aikaa ehdotuksille tutkinto-

ja ammattinimikejärjestelmän yhtenäistämistä ja tilintarkastajien viranomais- ja valvontatehtävien siirtämisestä TILA-sta ja tilintarkastusvaliokunnilta Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ehdotukset tutkintojärjestelmästä ja valvonnasta pyritään saamaan eduskunnan käsittelyyn ensi kevään aikana ja saattamaan voimaan vuodesta 2015 alkaen.

http://www.tem.fi/?s=2469&89512_m=110459

ASUNTO-OSAKEYHTIÖIDEN TILINTARKASTUKSEN ERITYISTILANTEITA

Koulutuksessa käsitellään asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastuksen erityiskysymyksiä sekä asunto-osakeyhtiölain tulkintaa. Lisäksi käydään läpi kokemuksia tilivuoden 2012 asunto-osakeyhtiöiden tarkastuksista.

KOULUTUKSEN SISÄLTÖ

Päivän aikana käydään läpi asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastuksen erityistilanteita, kuten hankeisuus vai lainaisuus, pääomavastikeperuste ja perusteen käyttö sekä negatiivinen oma pääoma. Käydään läpi varainsiirtoveron peruste asunto-osa-kekaupoissa, rahastointi ja asuintalovaraus pähkinänkuoressa sekä korjausmenojen kirjanpidollinen käsittely – aktivointi vai ei? Päivässä aiheina on myös toimintakertomuksen lakisäätien vähimmäissisältö, esimerkkejä eri esittämistavoista sekä osakeluettelon ylläpitäminen ja sen tarkastaminen

Lisäksi päivän aikana käydään läpi esimerkkejä mukautetuista tilintarkastuskertomuksista ja muusta raportoinnista asunto-osakeyhtiöiden tilintarkastuksessa.

ILMOITTAUTUMISET JA LISÄTIEDOT

Ilmoittautumiset osoitteeseen anne.suvanto@htm.fi (kirjoita viestiin sähköpostiosoite, puhelinnumero sekä työnantaja ja laskutusosoite) tai puhelimitse numeroon (09) 4767 9302.

Lisätietoa koulutuksen sisällöstä osoitteesta

www.htm.fi/koulutus tai carita.makinen@htm.fi / p. (09) 4767 9305 / Carita Mäkinen.

LUENNOITSIJA

HTM Jari Etelämaa,
Tilintarkastus J. Etelämaa Oy

KOULUTUSPAIKKAKUNNAT JA -PÄIVÄT

Luennot klo 9.00–16.30.
Ilmoittautuminen klo 8.30 alkaen

26.9. to	Oulu
30.9. ma	Varkaus
1.10. ti	Kouvola
2.10. ke	Tampere
7.10. ma	Helsinki
10.10. to	Seinäjoki
15.10. ti	Pori

Osallistujille ilmoitetaan erikseen mahdollisista aikataulumuutoksista.

Pidätämme oikeuden ohjelman muutoksiin.

OSALLISTUMISMAKSU

650€ + alv. Koulutusaineisto, aamu- ja iltapäiväkahvit sekä lounas sisältyvät hintaan. Laskut toimitetaan ennakkoon ja se eräännyy ennen koulutuspäivää.

Tarjoushinta 480€ + alv KHT-yhdistyksen jäsenille.

Kysy jäsenhintaa HTM-Info Oy:n toimistosta
p. (09) 4767 9300

BALANSSI

Julkaisija
Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä HTM-tilintarkastajat ry:n, KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus
Päätoimittaja Tarja Sviili
(09) 694 4064
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A, 4. krs,
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto
Nils Blummé
Jani Heikkala
Leena Romppainen
Pontus Troberg
Tarja Sviili

Ulkoasu ja taitto
Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys
Lehti ilmestyy v. 2013 kuusi kertaa.
Vuosikerta 115,00 € (sis. alv 10 %),
irtonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset
toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka
Edita Prima Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuva
Aki Rask

Myötätuulta purjeisiin

VALMISTELUT tilintarkastajajärjestöjen – KHT-yhdistyksen ja HTM-tilintarkastajien – toimintojen yhdistämiseksi ovat jälleen käynnissä. Tilintarkastusalan edunvalvonnan yhdistämistä yhteiseen kotipesään yritetään tällä kertaa järjestöjen perustaman erillisen projektiorganisaation tukena. Loppuvuodesta siltä on lupa odotella lisätietoa uuden tilintarkastajayhdistyksen mallista.

HTM-yhdistyksen ylimääräinen kokous otti yhdistymiseen kantaa viimeksi keuhkavälillä 2011, mutta huolimatta jäsenkunnan selkeän enemmistön tahtotilasta yhdistyminen jäi tuolloin sinettiä vaille. Tilintarkastusalaan liittyvät kehityshankkeet, kuten tutkinnonuudistus ja valvonta, ovat myötävaikuttaneet selkeästi yhdistysten väliseen vuoropuheluun kevään 2011 jälkeen, ja yhdistysten hallitukset ovat yksimielisesti päättäneet jatkaa dialogia.

Jälkikäteen arvioiden HTM-yhdistyksen aiemmalla päätöksellä on voinut olla myönteisiäkin vaikutuksia. Uudet tuulet alkoivat puhalttaa järjestöjen välisessä yhteistyössä ja yhtä köyhtä on nyt vedetty niin jäsenkoulutustilaisuuksien tarjoamisessa kuin edunvalvontaan liittyvien kannanottojen koordinoimisessa.

Yhteistä järjestöpohjaa viritellään nyt siis toiminta edellä -periaatteella. Yksittäiselle yhdistyksen jäsenelle yhteistyön tiivistäminen on tuonut laadukkaampaa jäsenpalvelua, minkä merkitystä ei sovi aliarvioida erityisesti yksin toimivien ammatinharjoittajien ja pienissä tilintarkastusyhteisöissä työskentelevien KHT- ja HTM-tarkastajien kannalta.

Laatuvaatimukset kasvavat myös varsinaisessa edunvalvontatyössä. Tilintarkastukseen ja tilintarkastajiin kohdistuvia samanaikaisia sääntelyhankkeita on nyt runsaasti vireillä. Niiden kokonaisvaltainen arviointi ja arvioihin pohjautuvien kannanottojen menestyksellinen viestiminen lainsäätäjille edellyttävät paitsi asiantuntemusta myös ammattikunnan mahdollisimman yhtenäistä ääntä sekä jatkuvaa vuorovaikutusta kaikkien sidosryhmien kanssa.

On myös hyvä tiedostaa, että itse lainvalmistelu on muuttunut – esimerkkinä mainittakoon vuonna 2005 käynnistetty säätiölain uudistus. Sitä on pohjustettu perinteisen arviomuiston lisäksi laajoilla ja kattavilla säätiötoimintaan ja -käytänteisiin liittyvillä selvityksillä. Uudistamistyöryhmän lisäksi hankkeeseen on valjastettu seurantaryhmä.

Säätiölakiuudistus eräänä esimerkkinä korostaa proaktiivisen – ennakoivan vaikuttamisen merkitystä edunvalvontatyössä. Enää ei riitä, että onnistutaan hypäämään liikkuvaan junaan. Paikkalippu pitää olla hyvissä ajoin varattuna ennen kuin sääntelyveturin pilli viheltää. Tilintarkastajajärjestöjen voimavarojen ja osaamisen keskittäminen saman katon alle edesauttaisi myös edunvalvontatyön painopisteen siirtämistä entistä vahvemmin ennakoivaan toimintaan.

Lähiaikoina tehdään tilintarkastusala ja tilintarkastajien tulevaisuutta muovaavia lainsäädännöllisiä ratkaisuja. Tilintarkastusammattin suotuisten toimintaedellytysten ylläpitämisen kannalta sopii toivoa, että yhdistämishanke saisi tällä kertaa tukevasti tuulta purjeisiinsa.

TARJA SVIILI

Aurinkoisesta kesästä ja suvituulia!

”

SOTIA, LAMOJA,
TAANTUMIA,
PANKKIKRIISEJÄ JA
PIENEMPIÄKIN HARMEJA
ON TULLUT JA MENNYT

– Hallitus tarvitsee ajantasaista tietoa riskeistä. Tarkastaja-ammattikunnalta odotetaan nyt näkemystä ja ennakointia, kertoo Richard Chambers.

HAASTATELU JA TEKSTI // TAINA KIVELÄ KUVAT // AKI RASK

Painavaa puhetta riskeistä

WASHINGTON, Pariisi, Lontoo, Philadelphia, Tukholma, Helsinki. Kaupunkien ja toimitusjohtaja **Richard Chambersin** kalenterissa vajaan kolmen viikon aikana. Ja välillä on piipahdettu kotonaakin, Floridassa.

Elämäntehtävänä tarkastus

Toimitusjohtaja, The Institute of Internal Auditors (IIA). Sisäisen tarkastuksen palveluiden johtaja, PricewaterhouseCoopers US. Tarkastusjohtaja, Tennessee Valley Authority. Johtaja, Internal Review, United States Army ja US Army Forces Command.

Työtehtäviä Richard Chambersin ansioluettelossa. Lisäksi lukuisia luottamustehtäviä, muun muassa COSO-komitean hallituksen jäsenyys. Chambersin tutkintojen lista on myös pitkä ja monipuolinen.

Richard Chambers on tehnyt lähes neljän vuosikymmenen uran tarkastuksen ja valvonnan parissa vaativissa organisaatioissa ja oloissa. Sotia, lamoja, taantumia, pankkikriisejä ja pienempiäkin harmeja on tullut ja mennyt.

Haastateltavan täytyy olla loppen uupunut, kyyninen ja eläkeiän kynnyksellä ellei ylikin, ajattelen jutun tekoa valmistellessani.

Mutta haastatteluun saapastelee tarkas ja innostunut mies, jonka eläkepäivät ovat vielä kaukana.

Tavoitteena parempi riskien hallinta

Kansainvälisten yritysten tietoisuus riskeistä on Chambersin mukaan hyvä. Strategiset riskit, esimerkiksi talouden epävarmuus, nopeat muutokset markkinoilla ja globaali kilpailu samoin kuin uuden teknologian kylkiäisinä saadut operatiiviset riskit on tunnistettu.

Tietoturvallisuus on haastavaa. Väärinkäytökset ovat yleisiä. Muuttuva sääntely tuo mukanaan compliance-vaateita.

– Maineen menettämisen uhka on kasvanut viestintäteknologian ja sosiaalisen median kehityksen tahdissa, jatkaa Chambers.

Vanha sanonta huonosta kellosta, joka kuuluu kauas, pitää nyt paremmin paikkansa kuin koskaan aikaisemmin.

Riskit on tunnistettu, mutta nyt yrityksen hallitukselta ja johdolta odotetaan niiden parempaa hallintaa. Tämä on kyettävä myös todistamaan ja tekemään näkyväksi sekä sijoittajille että viranomaisille.

– Tarkastajat voivat auttaa tässä tehtävässä, Chambers toteaa.

Mielenrauhaa ja apua arjen ongelmiin

Hallituksen ja tarkastusvaliokunnan odotukset tarkastajilta ovat abstrakteja ja vaativia.

– Ei yllätyksiä. Mielenrauhaa. Hyvin nukuttuja öitä. Tietoa siitä, että riskit ovat hallinnassa. Varmuutta kontrollien tehosta. Näkemystä ja kokonaisarvioita raporttipinojen sijaan, Chambers aloittaa.

Johto odottaa apua arjen ongelmiin. Nämä toiveet ovat konkreettisempia, mutta silti haastavia.

– Kulujen hallintaa. Varmuutta siitä, että lait ja määräykset on huomioitu, ja että niitä noudatetaan. Väärinkäytösten torjuntaa. Kirjanpidon ja raporttien oikeellisuutta. Tietoa siitä, että sovitut kontrollit tehdään. Ja että oikeat asiat ovat valvonnan kohteena.

Hallitse odotuksia vuorovaikutuksella

Toiveet ja todellisuus eivät aina kohtaa.

– Epärealistisia odotuksia voi hallita tehokkaalla vuorovaikutuksella. Hallituksen ja johdon pitäisi yhdessä päättää prioriteetit, neuvo Chambers.

Valintoja tehtäessä on tärkeää, että kaikki ymmärtävät paitsi sen, mitä sisäinen tarkastus tekee, myös sen, mitä se ei tee.

Jälkimmäinen unohtuu helposti. Sama koskee tilintarkastajien työtä; sen oletetaan monesti olevan laajempaa ja yksityiskohtaisempaa kuin se todellisuudessa on.

– Meidän on uskallettava kertoa näkemys kokonaisuudesta: miten riskit on hallittu ja mikä on kontrollien taso. Samalla on esitettävä selvästi, mihin arviomme perustuu, Chambers täsmentää.

Harvojen haaveammatti palkitsee

Puhumme myös Chambersin urasta ja ammatista, josta harva lapsena haaveilee.

– Tämä on ehdottomasti tärkeä ja palkitseva tehtävä. Yksi vuosi tarkastuksessa vastaa viittätoista linjassa, jos haluaa kokonaiskuvan organisaation toiminnasta, sanoo Chambers ja katsoo tiukasti silmiin.

Hän suosittelee uraansa lämpimästi vaikka tyttärelleen, jotka tosin ovat jo oman paikkansa löytäneet. Yksi tiedemiehenä, toinen PR-tehtävissä ja kolmas markkinoinnissa.

Huomamme, että sisäisen tarkastajan työhön sisältyy piirteitä kaikista näis-

– Raporttipinojen sijaan yritysjohto ja hallitus odottavat sisäiseltä tarkastukselta näkemystä ja kokonaisarvioita, Richard Chambers korostaa.

tä tehtävistä. Analyttinen ja kriittinen ajattelu sekä viestintätaidot olivat listalla kärjessä, kun IIA:n vuositutkimuksessa kysyttiin ammatissa vaadittavaa osamista.

Toki tarkastajien tulisi hallita myös IT, riskienhallinta, tietomassojen analyysit, laskentatoimi sekä toimialan erityispiirteet. Myös yrityksen liiketoiminta pitää ymmärtää.

– Jos omat resurssit tai kompetenssi eivät riitä, osaamista kannattaa ja pitää hankkia ulkopuolelta, Chambers painottaa.

Sisäinen tarkastus on osa organisaatiota

Sisäiseen tarkastuksen asema vaikuttaa sen organisaatiolle tuottamaan arvoon. Miten toiminnon olisi siis viisainta sijoittaa organisaatiossa?

Chambersilla on asiasta selvä näkemys. Sisäinen tarkastus on osa organisaatiota. Sopiva hallinnollinen esimies on toimitusjohtaja tai talousjohtaja.

– Jos esimies istuu hallituksessa tai valiokunnassa, toiminto on pikemminkin ulkoinen kuin sisäinen. Toiminnallisen raportoinnin pitää sen sijaan mennä tarkastusvaliokunnan kautta hallituksen puheenjohtajan ja sisäisen tarkastuksen välillä takaa parhaan tuloksen. Muodollinen, muutamaan kertaan vuodessa rajoittuva yhteydenpito ei riitä.

”Tulisi keskittyä riskeistä vakavimpiin”

Chambersin mukaan sisäisen tarkastuksen tärkein tehtävä on tukea organisaatiota riskien tunnistamisessa ja hallinnassa. Hän kertoo kahdesta tutkimuksesta, joista toinen on tehty Yhdysvalloissa ja toinen Euroopassa. Molemmissa selvitettiin pörssiyritysten nopean arvonalaskun syyt.

– Noin 60 % tapauksissa arvonalaskun romahdus liittyi strategisiin, 20 % operatiivisiin, 15 % compliance ja 5 % talous-

dellisiin riskeihin. Meidän tulisi keskittyä riskeistä vakavimpiin, hän korostaa.

Tarkastustyön priorisointi on melkein päinvastainen, selviää IIA:n vuositutkimuksesta. Strategisiin riskeihin käytetään 5 % ajasta, operatiiviset mukaan lukien IT vievät 37 % ajasta, compliance 14 % ja taloudelliset riskit 21 %. Väärinkäyttöihin kuuluu 7 %, riskien hallinnan varmistamiseen 5 % ja muihin tehtäviin 11 % työpanoksesta.

Sidosryhmät luottavat sisäiseen tarkastukseen

PricewaterhouseCoopers ja Ernst & Young ovat tutkineet yritysten hallitusten ja johdon näkemyksiä sisäisestä tarkastuksesta eri puolilla maailmaa.

PwC:n tutkimuksen mukaan lähes 80 % hallituksista ja 44 % johdosta arvioi sisäisen tarkastuksen tuottavan merkittävää arvoa organisaatiolle.

Ernst & Youngin tutkimus kertoo, että ylin johto uskoo vahvan riskien hallinnan parantavan liiketoiminnan tulosta. Sidosryhmien ja tarkastajien priorisoinnit ovat lähellä toisiaan. Sisäisen tarkastuksen viiden tärkeimmän tehtävän listalla on molemmilla kolme samaa asiaa: riskien arvioinnin, ajantasaisen riskitietoisuuden ja organisaation kustannustehokkuuden parantaminen.

Kultainen hetki

Lainsäätäjät ja valvoja eri puolilla maailmaa ovat huomanneet sisäisen tarkastuksen mahdollisuudet. Säätely vahvistaa toiminnon asemaa.

– Sisäisellä tarkastuksella on nyt kultainen hetki. Olemme saaneet yrityksen hallitukselta ja ylimmältä johdolta mandaatin priorisoida työmme uudelleen. Tätä tilaisuutta ei saa jättää käyttämättä, painottaa Chambers.

Liiketoiminnan uhkien torjunnassa ovat mukana monet tahot, esimerkiksi riskienhallinta-, compliance-, controller-, turvallisuus-, laki-, laatu- ja kehitystoiminnot.

– Meidän tulee yhdessä huolehtia siitä, etteivät liiketoiminnot väsy puolustukseen. Varhaiset varoitukset saattavat muuten hukkua hälinään.

Valmiina vaikka Etelämantereelle

Richard Chambersin on käynyt 50 maassa, mutta monta IIA:n jäsenmaata on vielä näkemättä. Hänen tavoitteenaan on vieraila jokaisella asutulla mantereella vuosittain.

– Jos pingviinit ymmärtäisivät puhetta, menisin varmasti Etelämantereellekin, hän väittää lähes vakavalla naamalla.

Pitkillä matkoilla Chambersilla on vaimo seuranaan.

– Tässä suhteessa olen onnekas, kertoo hän ja näyttää kuvaa, jossa pariskunta on Helsingissä meren rannalla.

Chambers on otoksesta innoissaan.

– Katso nyt, en ole milloinkaan nähnyt tällaista! Meri on jäässä, kokonaan jäässä!

Intohimona erinomaisuus

Jatkamme vielä henkilökohtaisilla teemoilla. Uransa parasta ja pahinta hetkeä Chambers ei halua nimetä, vaan vastaa yleistyksillä. Roolimalleista ja idoleista hän sen sijaan puhuu mielellään.

Chambers ihailee ihmisiä tai ryhmiä, jotka jakavat hänen intohimonsa. Viihdetaiteilijoita, urheilijoita, joukkueita, tai poliitikkoja, joiden tavoitteena on erinomaisuus. Alansa huippusuoritus, the Legacy of Excellence.

Kuten muusikkolegenda Paul McCartney, Beatlesin basisti ja laulaja. Tai Alabama Crimson Tide, yksi amerikkalaisen collegejalkapallon menestyksikkäimmistä joukkueista, jonka uskollinen kannattaja Chambers on ollut nuoruudestaan saakka.

– Keskinäinen ei riitä. Vain huippusuoritus on vaivan arvoinen. □

Tarkastajan harharetket

SISÄISEN tarkastuksen ammattikunta ei ole immuuni väärinkäytöksille.

Sisäisten tarkastajien globaalia kattojärjestöä luotsaava Richard Chambers kertoo vastikään kysyneensä 70 sisäisen tarkastuksen johtajalta, olivatko he kohdanneet epäeettistä käytöstä organisaatiossaan. Lähes kolmannes johtajista myönsi näin tapahtuneen.

Tekojen vakavuus vaihtelee.

– Pahimmillaan sisäinen tarkastus on rikoskumppani. Joskus vain suljetaan silmät, korvat ja suu. Tyypillisin tilanne on se, että väärinkäytös raportoidaan ja tyydytään odottamaan muiden reaktioita. Parhaimmillaan voisimme kuitenkin olla organisaation omatunto, Chambers pohtii.

Hän muistuttaa, että sisäiset tarkastajat ovat ihmisiä, ja virheiden syyt ovat inhimillisiä. Motivaationa voi olla esimerkiksi lojaliteetti työkavereita kohtaan, halu suojella organisaation mainetta, oman urakehityksen turvaaminen, rohkeuden puute tai piittaamattomuus eettisistä periaatteista.

Joskus myös esimiehen tai muun johdon painostus vie harhapoluille.

– Eettisiä periaatteita noudattava ammattilainen on rehellinen, rohkea, vastuullinen, empaattinen, luotettava, arvostettu ja ennakoiva, kuvaa Chambers tarkastajan oikean reitin.

Maksukyvyn arviointi voitonjaon yhteydessä

– johdon ja tilintarkastajan vastuu

Johdolla on usein parhaat edellytykset arvioida osakeyhtiön maksukykyä. Arviointia ei voi sivuuttaa myöskään tilintarkastuksen yhteydessä

JANNE RUOHONEN

TALOUDELLISESTI epävarmoina aikoina osakeyhtiöiden taloudelliseen asemaan tulee kiinnittää erityistä huomiota yhtiön varojenjakotilanteiden yhteydessä. Euroopan finanssikriisien vaikutukset näkyvät vääjäämättä myös suomalaisten osakeyhtiöiden rahoitusasemassa. Epävakaa taloustilanne ja finanssikriisit vaikuttavat lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä yhtiöiden maksukykyyn.

Varojenjako sääntelyä uudistettiin

Suomessa voitonjako eli osingonjako on yleisin tapa jakaa yhtiön varoja osakkeenomistajille. Osinkoja on jaettu varsin ahkerasti 2000-luvulla: tilastojen mukaan omistajille jaettujen osinkojen yhteismäärä on ylittänyt 10 miljardia euroa joka vuosi.

Varojenjaon sääntely on luonnollisesti keskeinen osa velkojien suojan ydinsisältöä, koska osakeyhtiön keskeisin tunnusmerkki on osakkeenomistajien rajoitettu vastuu osakeyhtiön sitoumuksista. Osakeyhtiölain (624/2006, OYL) kokonaisuudistuksen yhteydessä varojenjako sääntelyyn tehtiin kolme keskeistä uudistusta:

- 1) maksukykytesti (13:2 §),
- 2) yhtiökokoukselle mahdollisuus antaa yhtiön hallitukselle voitonjakovaltuutus (13:6.2 §) ja
- 3) varojenjaon mahdollistaminen vahvistetun välitilinpäätöksen pohjalta (13:3 § (13.4.2007/461)).

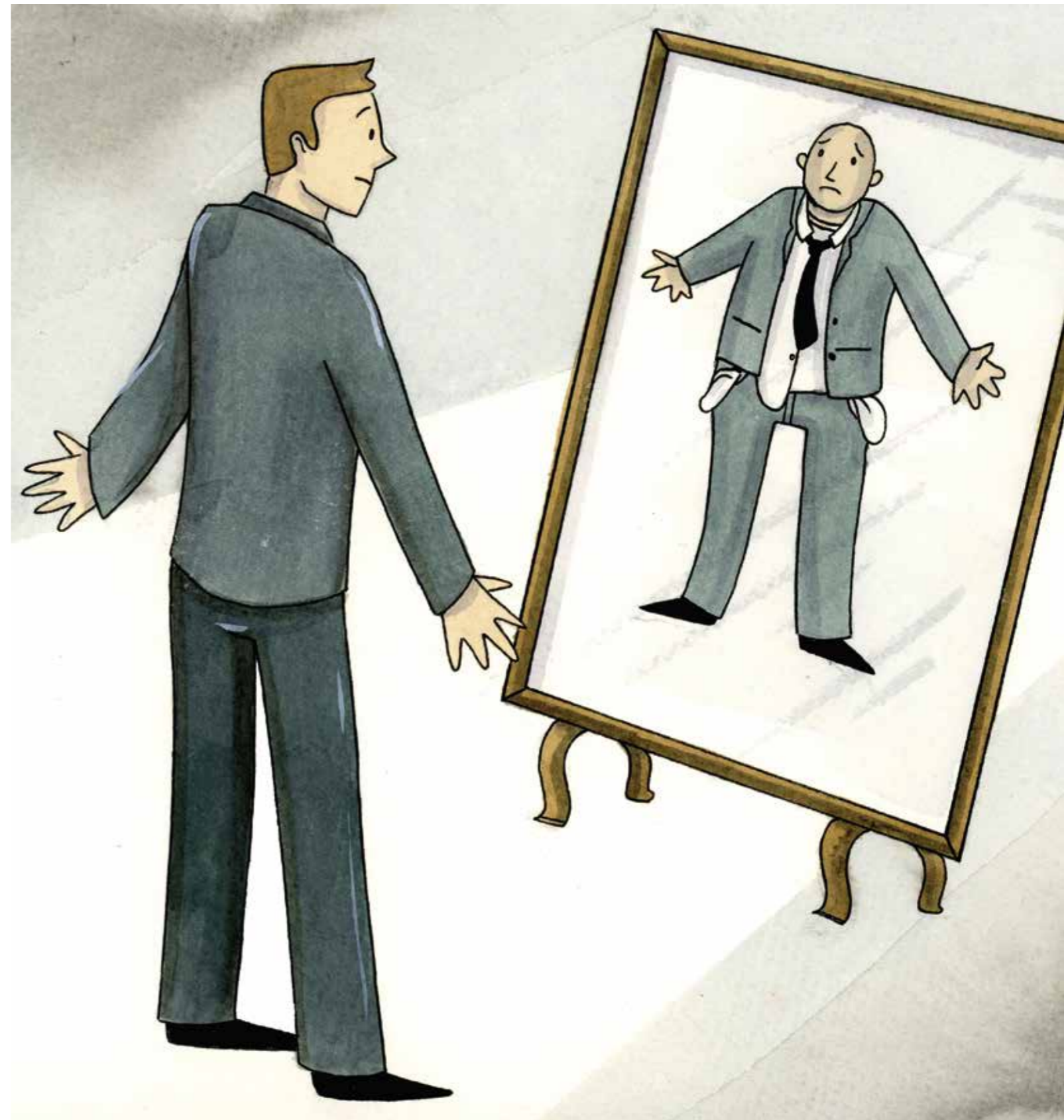
Testin sisällöllinen määrittely koettu hankalaksi

Osakeyhtiön varoja ei saa jakaa, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvyttömyden (OYL 13:2 §). Maksukykytestin vastainen varojenjako on laitonta varojenjako. Testi on siis säädetty erityisesti yhtiön velkojien suojaksi.

Lainsäädäntövaiheessa maksukykytestiä kuvattiin merkittäväksi uutuudeksi. Maksukyvyn käsitettä ei kuitenkaan kovin tarkasti määritelly. Yrityselämän edustajat ja asiantuntijat ovatkin pitäneet maksukykytestin sisällöllistä määrittelyä hankalana.

Tasetesti ja maksukykytesti

Insolvenssioikeudellisissa säädöksissä maksukyvyttömyydellä saatetaan tarkoittaa osakeyhtiön tilapäistä maksu- →

KUVA: MVphotostock

EPÄVARMUUS YHTIÖN TALOUDESSA TAI NÄKÖPIIRISSÄ OLEVA MAKSUKYKYÄ HEIKENTÄVÄ RISKI KOROSTAVAT OSINGONJAKOKYVYN ARVIOINNIN MERKITYSTÄ.

kyvyttömyyttä – varojenjaon maksukykytestissä ei ole kuitenkaan kyse tilapäisen maksukyvyttömyyden arvioinnista. Lisäksi maksukyvyttömyyttä peilataan perinteisesti usein nimenomaan menneisyyden näkökulmasta: arviointi tapahtuu jälkikäteen esimerkiksi tilinpäätösinformaation avulla.

Perinteisesti osakeyhtiön voitonjaon edellytyksenä on ollut vapaan oman pääoman riittävyyden osoittava tasetesti (OYL 13:5 §). Tasetesti luonnollisesti pohjautuu yhtiön voitonjakokelpoisten varojen riittävyyden arviointiin ja yhtiön taseen analysointiin.

Varojenjaon maksukykytestissä on puolestaan kyse nimenomaan myös ennusteesta: yhtiön maksukyvyyn tuleva kehittyminen on siis huomioitava osinkoa jaettaessa.

Esimerkiksi osakeyhtiön lähitulevaisuuden taloudellisen aseman muutokset saattavat johtaa yhtiön osingonmaksukyvyyn tosiasialliseen heikkenemiseen. Tällöin maksukykytesti saattaa käytännössä rajoittaa osakeyhtiön mahdollisuutta jakaa osinkoa osakkeenomistajilleen.

Tarkasteluun nykyhetki ja tulevaisuus

Maksukykytesti on itsessään kaksiosainen. Varoja ei saa jakaa yhtiön

- 1) ollessa maksukyvytön, tai
- 2) varojenjaon aiheuttaessa maksukyvyttömyyden.

Ensimmäinen kohta suuntaa erityisesti menneisyyden ja nykyhetken tarkasteluun, kun taas jälkimmäinen kohta edellyttää asian tarkastelua juuri tulevaisuuden näkökulmasta.

Johdon vastuu maksukyvyyn arvioinnista

Pääsääntöisesti vastuu maksukyvyyn arvioinnista osingonjaon yhteydessä on osakeyhtiön hallituksella ja toimitusjohtajalla. Näillä tahoilla on paras tietämys yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja talouden muutoksista.

Arviointi tulee tehdä yhtiökokouksen osingonjakopäätöksen ajankohdan lisäksi myös osingonjaon täytäntöönpanon ajankohtana. Ajanjaksojen välillä yhtiön taloudellinen tilanne on saatanut muuttua. Mikäli yhtiökokous on valtuuttanut hallituksen jakamaan osinkoa jonakin myöhempänä ajankohtana, tulee hallituksen tuki arvioida yhtiön maksukyky osingonjaosta päättäessään.

Maksukykytestin keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että yhtiö pystyy jatkamaan normaalia toimintaansa – ja maksamaan velkansa velkojille – osingon jakamisen jälkeen. Maksukykytestin merkitystä ei tule voitonjaon yhteydessä kuitenkaan ylikorostaa.

Arviointia puoltavia tilanteita

Normaalitilanteessa osakeyhtiön johdon ei yleensä ole tarpeen laatia kattavia taloudellisia analyyskejä yhtiön maksukyvyistä ennen osingon jakamista. Maksukyvyyn arvioinnin roolin voidaan kuitenkin katsoa korostuvan tilanteissa, jossa yhtiö on epävarmassa taloudellisessa tilanteessa tai näköpiirissä on yhtiön maksukykyä heikentävä riski.

Yhtiön johdon pitää huomioida maksukyky voitonjaon yhteydessä, mutta velvollisuutta nimenomaisen maksukykylausannon antamiseen sillä ei ole. Esimerkiksi vuosina 2007–2011 vain 3/5 suomalaisista pörssiyrityksistä mainitsi

voitonjakoehdotuksessaan, että voitonjaon yhteydessä on tehty maksukykytesti.

Arvioinnissa huomioitavia seikkoja

Minkälaisia seikkoja maksukykyarvioinnissa on sitten otettava huomioon? Yrityselämän tilanteet ovat vaihtelevia, joten maksukykytesti on laadittava tapauskohtaisesti useiden tekijöiden yhteisanalyysina.

Yhtiön osingonjakokykyä selvitetäessä tulee kiinnittää tilinpäätösinformaation lisäksi huomiota esimerkiksi yhtiön suhdanneherkkyyteen, johdon käytössä olevaan taloudelliseen informaatioon sekä yhtiön toiminnan kohtuudella ennakoitaviin riskeihin ja epävarmuustekijöihin.

Myös realisoitumattomat arvonnkorotukset saattavat vääristää yhtiön todellista maksukykyä. Mainituissa tilanteissa maksukykytesti saattaa olla tärkeässä roolissa osingonjaon rajoittajana.

Tapauskohtainen kokonaisarvio

Varsinaista listausta esimerkiksi käytävistä taloudellisista tunnusluvuista tai laskelmista ei ole. Kuitenkin erityisesti johdon käytössä olevat tulevaisuuteen suuntaavat taloudelliset tunnusluvut kertovat yhtiön talouden tulevaisuudesta usein enemmän kuin perinteiset, menneisyyteen kurkottavat tunnusluvut.

Epävarmuustekijöistä esimerkiksi ajankohtaiset sopimus- ja veroriidat sekä niistä todennäköisesti aiheutuvat taloudelliset seuraamukset saattavat heikentää yhtiön tulevaa maksukykyä. Tällaisia epävarmuustekijöitä yhtiön johto ei voi osingonjaon päätös- tai täytäntöönpanovaiheessa sivuuttaa.

Joka tapauksessa arviointia ei tule perustaa vain yhden osa-alueen tarkasteluun tai esimerkiksi yhteen liiketaloudelliseen tunnuslukuun kuten yksittäiseen likviditeettitunnuslukuun, vaikka maksukyvyyn arviointi on tapauskohtaista.

Enemmänkin arvioinnissa on kyse tapauskohtaisesta kokonaisuarkinnasta. Välttääkseen vahingonkorvausvastuunsa johdolla on nimittäin tarvittaessa velvollisuus osoittaa arvioineensa

yhtiön maksukykyä huolellisesti ennen osingonjakoa.

Tilintarkastajan vastuu maksukyvyyn arvioinnista

Vastuuta osakeyhtiön maksukyvyyn arvioinnista ja säilymisestä voitonjaon yhteydessä ei ole luontevaa säilyttää puhtaasti yhtiön tilintarkastajalle. Myös tilintarkastaja saattaa kuitenkin joutua vastuuseen maksukykytestin vastaisesta osingonjaosta.

Tilintarkastuslaissa (459/2007, TTL) säädetään hyvästä tilintarkastustavasta, jota tilintarkastajan on noudatettava: tilintarkastajan on muun muassa huomioitava yhtiön velkojien asema tilintarkastusta suorittaessaan.

On myönnettävä, että tilintarkastajan mahdollisuus arvioida yhtiön taloudellista tilaa erityisesti tulevaisuuden epävarmojen tapahtumien näkökulmasta on varsin haasteellinen. Tulevaisuussuuntautuneisuus on kuitenkin keskeinen osa maksukykyarviointia.

Yhtiön johdolla on usein tilintarkastajaa parempi mahdollisuus tarkastella yhtiön kokonaisvaltaista tulevaisuuden velvoitteita ja näkymiä huomioivaa maksukykyisyyttä.

Maksukykytesti huomioitava tarkastuksen yhteydessä

Tilintarkastajan ei tarvitse enää nykyään antaa lausuntoa hallituksen esittämästä tuloksen käsittelystä. Pelkästään tilinpäätöstiedoista ilmenevän sidotun pääoman ja vapaan oman pääoman määrien tarkastelu ei kuitenkaan riitä. Tilintarkastaja ei voi sivuuttaa OYL 13:2 §:n maksukykytestiä tarkastusta suorittaessaan.

Tilintarkastajan on huomautettava tilintarkastuskertomuksessa, jos esimerkiksi hallitus tai toimitusjohtaja on:

- 1) syyllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus yhtiötä kohtaan, tai
- 2) rikkonut yhteisöä koskevaa lakia tai yhteisön yhtiöjärjestystä, yhtiösopimusta tai sääntöjä (ks. TTL 15.4 §).

On selvää, että tilintarkastajan on perustellen huomautettava tilintarkastus-

kertomuksessaan selkeästi maksukykyssäännöksen vastaisesta osingonjaosta. Tilintarkastajan katsotaan pitäneen hallituksen tekemää voitonjakoesitystä laillisena, mikäli asiasta ei ole huomautettu tarkastuskertomuksessa.

Maksukykyvaatimuksen vastaisesta voitonjaosta ei esimerkiksi riitä maininta ei-julkisessa tilintarkastuspöytäkirjassa.

Ei kohtuuttomia vaatimuksia

Tilintarkastajan vastuun toteutumisen todennäköisyys maksukykyssäännöksen nojalla lienee kohtuullisen vähäinen esimerkiksi tilanteessa, jossa maksukykyarviointi olisi edellyttänyt tilintarkastajalta sellaisen tulevaisuuden velvoitteiden ja näkymien tarkastelua, joita ei kohtuudella pystynyt havaitsemaan.

Tilintarkastajalle ei ole alun perinkin ollut tarkoitus asettaa maksukyvyyn arvioinnin suhteen kohtuuttomia vaatimuksia. Yleinen ”maksukyvyyn varijan” rooli ei ole kaikissa tilanteissa tilintarkastajalle luontevakaan, sillä pienet osakeyhtiöt on vapautettu tilintarkastusvelvollisuudesta. Näin ollen tilintarkastajan asiantuntemus ei ole maksukyvyyn oikeellisuuden arvioinnissa aina edes käytettävissä. □

KTT **Janne Ruohonen** toimii yritys juridiikan yliopistonlehtorina Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulussa.

Syksyn ajankohtaiset koulutukset

Varojenjako 2014 – ½ pv, Helsinki 22.10.2013

- maksukyky
- vastuukysymykset
- uudistuva osingonjako
- pääomapalautukset osingonjaon vaihtoehtona

Veroseminaari – Helsinki 26.11.2013

- yritysverotuksen uudistukset
- ajankohtaista siirtohinnoittelussa
- rahoituksen verokysymyksiä
- varainsiirtoverotus
- verojalanjäljen raportointi
- arvonlisäverotuksen KHO:n päätökset
- viimeaikaista oikeus- ja verotuskäytäntöä yritysten tuloverotuksen alalta

Tutustu ohjelmiin khtmedia.fi/koulutus ilmoittautuminen koulutus@kht.fi

KHT-MEDIA

Baltian malliin

Taloukasvu on nyt nopeinta Euroopassa Baltian maissa. Suomalaiset yritykset ha- keutuvat Baltian maihin. Puhutaan Balti- an mallista.

Kuitenkin vielä muutama vuosi sitten näille maille povattiin kovaa kohtaloa. Eri- tyisesti tunnettu taloustieteen nobelisti Paul Krugman en- nusti Virolle, Latvialle ja Liettualle isoja ongelmia ja ”Argen- tiinan tietä”. Hän sanoi, ettei yksikään kolmesta maasta nou- se kriisistä ulos ilman ulkoista devalvaatiota.

Viron pääministeri Andrus Ansip piti parisen vuotta sit- ten Euroopan tilintarkastustuomioistui- men jäsenille esityksen. Hän totesi, että historia on opettanut Viroa olemaan it- senäinen.

Siksi se liittyi Naton jäseneksi ja Eu- roopan Unioniin. Virossa on ymmärret- ty alusta alkaen sekin, että pienen maan pitää olla myös taloudellisesti itsenäi- nen. Siksi virolaiset päätöksentekijät ovat pitäneet huolta siitä, ettei valtio yli- velkaannu. Lähinaapurimaamme val- tionvelka onkin pysynyt varsin pienenä.

Viron etelänaapurin Latvian tila oli balttinaapureihinsa verrattuna erittäin hankala tärkeän Parex-pankin kaadut- tua vuoden 2008 lopulla. Vuoden 2009 talousluvut olivat aivan karmeat: bud- jettivaje syöksyi -9,8 prosenttiin, brutto- kansantuote romahti ennätysmäiset -17,7 prosenttia ja työt- tömyys nousi 18,2 prosenttiin.

Latvialaiset saivat joulukuussa 2008 kansainvälisiltä ra- hoittajilta lupauksen 7,5 miljardin euron tukipaketista tiuk- koja ehtoja vastaan. Summa vastasi kolmannelta maan ko- konaistuotannosta.

Latvia täytti tiukat ehdot täysimääräisesti ja jopa yli odo- tusten. Lopulta maa tarvitsi tukea vain 4,5 miljardia euroa, jonka takaisinmaksu on jo alkanut.

Alkuperäissuunnitelmia aikaisemman takaisinmaksun ovat mahdollistaneet vahva taloukasvu (yli viisi prosenttia jo kahtena peräkkäisenä vuonna) ja budjettiaseman huomattava kohentuminen (budjettivaje vain 1,5 prosenttia vuonna 2012).

Työttömyys on Latviassa kääntynyt selkeään laskuun. Myös luottamus maata kohtaan on palannut, ja se on pääs- syt takaisin lainamarkkinoille. Nyt sille myönnetään luottoa jopa alemmalla korolla kuin mitä maalta veloitettiin EU/IMF -tukipaketista.

Latvia on päässyt ulos talouspainajaisestaan sisäisen deval- vaation ja kovien julkisen talouden tasapainottamistoimien avulla. Myös rakenteellisia uudistuksia on tehty.

Euroopan unionin tilastojen mukaan Latvia on nyt ainoa EU-maa, jossa väestön ikääntymisestä aiheutuvat menot su- pistuvat vuoteen 2060 mennessä. Kehitystä ovat edesautta- neet mm. ”viimeaikaiset toimet eläkejär- jestelmän vahvistamiseksi”.

Talouden tasapainottamistoimet ja säästöt voivat aluksi heikentää kasvua. Mutta kun talouden matokuurin ja kil- pailukyyn parantumisen uskottavuus kasvaa, herättää se heti luottamusta, joka puolestaan vauhdittaa taloukasvua.

Talouden tasapainottamistoimet ja säästöt voivat aluksi heikentää kasvua. Mutta kun talouden matokuurin ja kil- pailukyyn parantumisen uskottavuus kasvaa, herättää se heti luottamusta, joka puolestaan vauhdittaa taloukasvua.

Eräs syy investointien lisääntymiseen Baltian alueella on se, että Viro siirtyi eu- roon. Nyt Latvia on seuraamassa naapu- rinsa jälkeä yhteisvaluuttaan. Investointihalukkuutta naapurimaihin hei- kentänyt devalvaatiotriikki on nyt pois- tettu yhteisvaluuttaan liittymällä.

Baltian maissa harjoitetun talouspoli- tiikan kääntöpuolena on ollut mm. kan- salaisten arkielämän kurjistuminen palk-

kojen ja sosiaalisten etuuksien rajujen leikkausten seurauk- sena.

Myönteistä kuitenkin on, että jatkossa tilanne voi paran- tua, koska tolkutun valtion velkaantuminen ei ole esteenä ta- louden elpymiselle. Myös talouden kääntymisen kasvu-ural- le ja luottamuksen palautuminen enteilevät parempia aikoja virolaisille ja latvialaisille.

Latvian mallista riittää opittavaa Suomelle ja muille mail- le. Kustannuksia ei saa päästää karkaamaan yhteisvaluutas- sa ja globaalin talouden rakennemuutoksessa elettäessä. Kil- pailukyky ja luottamus ovat avainsanoja, joilla talous tahdi- tetaan kasvuun.

Velka on taudin syy, ei sen lääke. Mallia siis Baltian maista. □

LAINAMARKKINOILLE
PALANNEELLE
LATVIALLE
MYÖNNETÄÄN
LUOTTOA NYT
JOPA TUKIPAKETTIA
ALEMMALLA
KOROLLA.

VALTION TILINTARKASTUSLAUTAKUNNAN KANNANOTTO N:o 1/2013

Tilintarkastajien sähköisistä allekirjoituksista

VALTION tilintarkastuslautakunta on tilintarkastuslain 39 §:n 1 momentin nojalla päättänyt julkistaa kannanoton HTM-tilintarkastajat ry:n pyynnössä tarkoitetusta allekirjoittamistavasta.

Tilintarkastajia velvoittava sääntely ei edellytä tilinpäätösmerkinnän ja tilintarkastuskertomuksen allekirjoitta- mista käsin. Sähköisessä allekirjoittami- ssa on aiheellista noudattaa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköi- sistä allekirjoituksista annetun lain 5 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettua tapaa, koska mainittujen asiakirjojen luotettavuudella on yleis- tä merkitystä.

Tilinpäätösmerkintään ja tilintarkas- tuskertomuksen allekirjoituksen yhtey- teen ei saa tulostaa muita tietoja.

Perustelut:

Tilinpäätösmerkintää koskevan tilin- tarkastuslain (459/2007) 14 §:n mukaan kun tilintarkastus on tehty, tilintarkas- tajan on tehtävä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkas- tuskertomukseen. Saman lain tilintar- kastuskertomusta koskevan 15 §:n mu- kaan tilintarkastajan on annettava kul- takin tilikaudelta päivätty ja allekirjoi- tettu tilintarkastuskertomus.

Vaatus päiväamisestä ja allekir- joittamisesta perustuu tilinpäätösdi- rektiivin 51 a artiklan 2 kohtaan ja kon-

sernitilinpäätösdirektiivin 37 artiklan 3 kohtaan. Samanlaiset vaatimukset sisäl- tyvät myös kansainvälisen tilintarkas- tusstandardiin ISA 700, nyttemmin sen 40 ja 41 kohtiin.

Tässä sääntelyssä ei ole tarkemmin säädetty tai määrätty allekirjoittamisen tavasta. Asiasta ei ole myöskään mainin- taa tilintarkastuslain perusteluissa. Eri- tyisiä edellytyksiä tilinpäätösmerkinnän ja tilintarkastuskertomuksen alle- kirjoittamistavalle ei näin ollen ole ase- tettu. Laissa ei edellytetä näiden asiakir- jojen allekirjoittamista käsin. Jos tilin- tarkastajia on useampi, ei myöskään ole estettä sille, että allekirjoituksista osa on tehty sähköisesti ja osa käsin.

Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista an- netun lain (617/2009) 5 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan jos oi- keustoimeen vaaditaan lain mukaan allekirjoitus, vaatimuksen täyttää ai- nakin sellainen kehittynyt sähköinen allekirjoitus, joka perustuu laatuvar- menteeseen ja on luotu turvallisella al- lekirjoituksen luomisvälineellä. Sään- nöksen toisen virkkeen mukaan säh- köiseltä allekirjoitukselta ei tule kui- tenkaan evätä oikeusvaikutuksia yk- sinomaan sen vuoksi, että se on tehty muulla kuin edellä mainitulla tavalla. Säännöksen perusteluissa (HE 36/2009 vp, s. 45) korostetaan, ettei oikeustoimil-

le ole Suomessa asetettu erityisiä muoto- vaatimuksia, ja että tällaisissa tuomio- istuimissa sovelletaan vapaata todistei- den harkintaa. Siten sähköinen allekir- joitus voidaan myös riitauttaa vastaavas- ti kuin perinteinen käsin tehtykin alle- kirjoitus. Tilinpäätösmerkintään ja tilintarkastuskertomuksen allekirjoitta- miseen tulee sovellettavaksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköi- sistä allekirjoituksista annetun lain 5 §:n 2 momentin säännös. Koska mainittujen asiakirjojen luotettavuudella on yleis- tä merkitystä, sähköisessä allekirjoitta- misessa on perusteltua noudattaa sään- nöksen ensimmäisessä virkkeessä tar- koitettua tapaa. Valtion tilintarkastus- lautakunnalla ei sen sijaan ole toimival- taa ottaa kantaa vahvan tunnistautumi- sen edellytyksiin.

Tilintarkastajan tulee noudattaa tilin- tarkastuslakia, kansainvälisiä tilintarkas- tusstandardeja sekä hyvää tilintarkastus- tapaa niin tilinpäätösmerkintään, tilin- tarkastuskertomuksen allekirjoitukseen kuin muuhunkin tilintarkastajan rapor- tointiin. Tilintarkastuskertomukseen liit- tyvistä muista raportointivelvoitteista on säädetty erikseen. Kansainvälisen tilin- tarkastusstandardi ISA 700 38 ja 39 koh- tiin on otettu määräyksiä tilintarkastajan muista raportointivelvoitteista. Muiden tietojen antaminen ei ole hyvän tilintar- kastustavan mukaista.

Kaikki hyötyvät yhteistyöstä

Hallitusammattilaiset ja sisäiset tarkastajat pohtivat yhdessä keinoja, jotka auttavat organisaatiota saavuttamaan tavoitteensa.

TEKSTI // MATTI REMES KUVAT // AKI RASK

KPMG:n Bart van Loon muistutti, että sisäisellä tarkastuksella on oma tärkeä roolinsa organisaation tavoitteiden saavuttamisessa.

HALLITUSAMMATTILAISET RY ja Sisäiset tarkastajat ry järjestivät huhtikuussa Helsingissä seminaarin, jossa keskusteltiin mm. sisäisen tarkastuksen ja tarkastusvaliokunnan yhteistyöstä.

Hallitusammattilaiset ry:n puheenjohtaja **Maarit Aarni-Sirviö** luonnehti seminaaria historialliseksi, sillä hallituksen jäsenet ja sisäiset tarkastajat eivät ole pohtineet aiemmin yhdessä roolejaan ja työnjakoa eri toimijoiden välillä.

– Yrityksillä on hyvin erilaisia tapoja järjestää asioita. Vaihtamalla kokemuksia ja kertomalla hyvistä käytännöistä opimme kaikki uusia asioita.

– Sisäinen tarkastus on työkalu, jota hallituksen kannattaa hyödyntää omassa työssään, Maarit Aarni-Sirviö rohkaisi hallitusammattilaisia.

Governance, Risk & Compliance – kuin auton jarrut
KPMG:n Partner ja Governance, Risk and Compliance (GRC) -asiantuntija **Bart van Loon** muistutti, että hyvä hallintotapa sekä siihen liittyvät tehokas sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat menestyvän liiketoiminnan edellytys.

– GRC on kokonaisuus, jota voisi verrata auton jarruihin. Mitä laadukkaammat jarrut autossa on sitä nopeammin sillä voi ajaa. Sama pätee bisneksessä, van Loon sanoi.

Hän korosti, että hyvä hallintotapa, riskienhallinta ja sisäinen valvonta toimivat parhaimmillaan kokonaisuutena.

– Olisi tärkeää pyrkiä pois silloajateluista.

Kokonaisvaltainen ote tukee riskienhallintaa

Van Loonin mielestä kokonaisvaltainen toimintamalli tukee organisaatiota riskien hallinnassa sekä toimintaympäris- →

– Painopiste laajenee entistä enemmän liiketoiminnan tehokkuutta parantaviin asioihin sisäisessä tarkastuksessa, Richard Chambers totei.

– Sisäisen tarkastuksen on oltava riittävän rohkea, sen pitää argumentoida uskottavasti ja antaa organisaatiota hyödyttäviä toimenpidesuosituksia, Leena Kallasvuo korosti.

◀ Tom von Weymarn valotti, millaista käytännön yhteistyötä finanssikonsernin hallitus ja sisäinen tarkastus tekevät.

▼ Sisäisestä tarkastuksesta UPM Oyj:ssä vastaavan Arto Tenhulan mukaan suomalaisen sisäisen tarkastuksen taidoissa ja asiantuntemuksessa riittää kehittämistä. Osaaminen ei ole hänestä vielä eurooppalaisella tai amerikkalaisella tasolla.

▲ Tarkastusjohtaja Jani Heikkala Evli Pankista suositteli myös tarkastusvaliokunnalle assurance map -työkalua, jonka avulla sisäiset tarkastajat kartoittavat organisaation keinoja suojautua riskeiltä.

► Tuija Soanjärvi sanoi törmäävänsä edelleen väärin mielikuviin sisäisestä tarkastuksesta. – Kyse ei ole pahasta byrokratiasta vaan työkalusta, joka auttaa bisneksen teossa.

tössä tapahtuvien muutosten tunnistamisessa ja arvioinnissa.

– Lopullisena tavoitteena on täysin integroitu malli, joka auttaa arvioimaan riskienhallintajärjestelmän tehokkuutta ja varmennustoimintojen riittävyttä kokonaisuutena.

Dynaamista suunnittelua tarvitaan

Vaikeuskerrointa lisää liiketoimintojen jatkuva monimutkaistuminen ja nopeat muutokset markkinoilla.

– Ennen oli helpompaa, kun yhtiön strategiset tavoitteet eivät olleet jatkuvassa muutoksessa. Nyt liiketoiminnassa menestyminen edellyttää, että on oltava valmius suunnan jatkuvaan tarkistukseen, Bart van Loon pohti.

Tämä tarkoittaa uusia riskejä, jotka on otettava huomioon myös sisäisessä tarkastuksessa.

Se edellyttää joustavuutta muuttamia lähestymis- ja toimintatapojaan.

– Vuosittain tehtävä tarkastussuunnitelma ei riitä pitämään sisäistä tarkastusta ajan tasalla. Dynaaminen suunnittelu tarkoittaa, että työn painopisteitä voidaan tarvittaessa muuttaa vuoden varrella, CRG-asiantuntija totesi.

Sisäiseen tarkastukseen lisäresursseja

The IIA:n (Institute of Internal Auditors) toimitusjohtaja **Richard Chambers** kertoi sisäisen tarkastuksen kansainvälisistä trendeistä. Suunta on, että työn painopiste laajenee perinteisistä talousaiheista entistä enemmän asioihin, joilla voidaan parantaa liiketoiminnan tehokkuutta.

– Tämä edellyttää sisäisiltä tarkastajilta entistä parempaa ymmärrystä ja osaamista liiketoiminnan ja kyseisen toimialan toimintaperiaatteista ja riskeistä, Chambers sanoi.

Hän oli tyytyväinen IIA:n tekemän kyselyn tuloksiin, joiden mukaan en-

tistä useammassa yrityksessä ymmärretään sisäisen tarkastuksen merkitys. Kyselyyn vastanneista yrityksistä 33 prosenttia aikoo tänä vuonna lisätä sisäisen tarkastuksen taloudellisia voimavaroja. Lisää henkilökuntaa tarkastukseen aikoo palkata 22 prosenttia yrityksistä.

– Eurooppaa kulkee kuitenkin tässä suhteessa jäljessä muusta maailmasta. Syynä lienee maanosan talouskriisi.

Riippumattomuus tärkeä asia

– Finanssisektorilla sisäisen tarkastuksen järjestämiseen on kiinnitetty erityistä huomiota toimialaan koskevan tiukan sääntelyn vuoksi, huomautti Pohjola Pankin hallituksen jäsen ja tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja **Tom von Weymarn**.

Pohjola Pankki on osa OP-Pohjola -ryhmää, jonka sisäinen tarkastus raportoi sekä OP-Pohjola -ryhmän hallin-

toneuvoston että Pohjola Pankin tarkastusvaliokunnille.

– Sisäisen tarkastuksen toiminta on rinnastettavissa valvoviin viranomaisiin. Se katsoo kokonaisuutta ylhäältä ja on täysin riippumaton pörssiyhtiön operatiivisesta toiminnasta, von Weymarn totesi.

Hänen mielestään tarkastusvaliokunnan ja sisäisen tarkastuksen yhteistyön kannalta on tärkeää, että valiokunnalla on hyvä kokonaiskuva meneillään olevista ja tulevista tarkastuksista. Finanssikonsernin arkeen kuuluu, että meneillään on yhtä aikaa kymmeniä sisäisiä tarkastuksia.

Tämä edellyttää tarkkaa valintaa, millaisiin asioihin tarkastusvaliokunta keskittyy. Entä mitä opittavaa hänen mielestään teollisuusyrityksillä olisi pankkien sisäisestä tarkastuksesta?

– Yksi asia on ainakin sisäisen tarkastuksen riippumattomuuden varmistaminen. Jos sisäinen tarkastus on

talous- tai toimitusjohtajan alainen työkalu, vaikuttaa se pakostakin riippumattomuuteen, arvioi von Weymarn.

Tarkastuksen kenttä laajenee

OP-Pohjola -ryhmän sisäinen tarkastus tekee noin 200 tarkastusta vuodessa. Tarkastusjohtaja **Leena Kallasvuon** johtamassa organisaatiossa on 40 työntekijää.

Hänen mukaansa sisäisen tarkastuksen työkenttä laajenee jatkuvasti, ja tilinpäätökseen liittyvä tarkastus on nykyisin vähäistä.

Sen sijaan työssä painottuvat entistä enemmän liiketoimintaan, strategiaan ja it-ratkaisuihin liittyvät tarkastukset.

Riskiperustaisuus lähtökohtana

– Isoja ja kiinnostavia asioita on koko ajan lisää. Tarkastusjohtajan päänsärky on, miten työ priorisoidaan.

Kallasvuon mukaan priorisoinnin lähtökohtana on riskiperustaisuus, oli pa sitten kysymys rahallisesti suurista tai maineeseen liittyvistä riskeistä.

Hän korosti, että sisäisen tarkastuksen arvostus riippuu työn laadusta.

– Kunnioitusta ei saa ilmaiseksi, vaan se pitää ansaita. Keskeinen asia on, että sisäinen tarkastus on tarpeellinen ja että myös muut kokevat sen tarpeelliseksi tavoitteiden saavuttamisessa.

Jatkuvaa tasapainoilua

Useissa hallituksissa ja tarkastusvaliokunnissa vaikuttava **Tuija Soanjärvi** luonnehti sisäisen tarkastuksen roolia jatkuvaksi tasapainoiluksi. Hän korosti, että työllä pitää olla toimitusjohtajan ehdoton tuki ja luottamus eikä operatiivinen johto saa pitää sisäistä tarkastajaa kantelijana, kun hän raportoi tarkastusvaliokunnalle.

– Oma haasteensa lisäksi on, että toimitusjohtaja ei suodata liikaa tarkastusvaliokuntaan meneviä asioita. □

Huolellinen arviointi perustuu numeerisen tiedon lisäksi jatkuvuutta heikentävien kriittisten tapahtumien ja olosuhteiden tunnistamiseen.

Kuinka arvioida maksukykyä asianmukaisesti?

TUOMAS HONKAMÄKI, MILLA KOKKO-LEHTINEN, SEIJA VARTIAINEN

OSAKEYHTIÖLAIN 13:2 §:ssä säädetään yhtiön varojenjaon edellytyksenä olevasta maksukykyvaatimuksesta. Tämä yhtiön varojenjakoedellytysten joukkoon vuoden 2006 osakeyhtiölaissa.

IFRS toi haasteita pääoman riittävyyden arviointiin

Testi perustuu mm. siihen, että IFRS-standardien lisääntyneen käytön myötä taseen oma pääoma saattaa suurelta osin muodostua epävarmuustekijöitä sisältävistä omaisuuden arvonnoketuksista. Myös yleistyneiden aineettomien oikeuksien perusteltiin vähentäneen taseen käyttökelpoisuutta varojenjaon perustana (HE 109/2005).

Maksukykyvaatimus koskee kaikkia osakeyhtiölain 13:1 §:n mukaisia varojenjako-tilanteita. Maksukykytesti täydentää tasetestiä, jonka mukaisesti osoitetaan oman pääoman riittävyys varojenjako-tilanteella.

Arviotilanteiden jaottelu

Varojenjako-tilanteet voidaan luokitella mm. jaettavan määrän sekä yhtiön tilanteen kriittisyyden perusteella varmoihin ja epävarmoihin tilanteisiin. Epävarman ja varman tilanteen välinen rajanveto ei kuitenkaan aina ole selvä vaan niiden väliin jää käytännössä laaja ”harmaa alue”.

On selvää, että maksukykyä koskevassa arviossa suunniteltu varojenjaon määrä eli se, onko suunnitelmissa jakaa pieni osuus omasta pääomasta vai lähes koko oman pääoman määrä, vaikuttaa hallituksen laatimien selvitysten määrään ja tarkkuuteen. Jaettavan määrän ohella on tärkeää huomioida se, mistä tilinpäätöksessä esitetty voitto koostuu eli onko voitto kasvattanut kassavirtaa.¹

Yhtiön tilanteen kriittisyys tulee hallituksen arvioitavaksi myös tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä. Tilinpäätös perustuu toiminnan jatkuvuuden periaatteelle, jota arvioidessaan hallituksen tulee tunnistaa tapahtumat ja olosuh-

teet, jotka kyseenalaistavat periaatteen noudattamisen.² Vastaavalla tavoin hallituksen tulee arvioida yhtiön varojenjako-tilanteen kriittisyyttä maksukykytestin yhteydessä.

Varma tilanne

Ns. varmassa tilanteessa varojenjaon ei todennäköisesti aiheuta eikä tule aiheuttamaan yhtiön maksukykyisyyden vaarantumista. Varmana voidaan pitää tilannetta, jossa jaettavien varojen määrä suhteessa yhtiön omaan pääomaan ja käyttöpääomaan on pieni ja jossa liiketoiminta on vakaata, tuloa syntyy säännöllisesti ja velkojen määrä on vähäinen.

Arviointihetken tilanteen lisäksi tulee ottaa huomioon se, liittyykö yhtiön toimintaan epävarmuutta aiheuttavia seikkoja lähitulevaisuudessa.

Varmassa tilanteessa maksukykyisyysarviointi voidaan lähtökohtaisesti perustaa tilinpäätösinformaatioon. Lisäksi tulee ottaa huomioon tieto, joka on

KUVA: MVphotostock

saatavissa mahdollisesti laaditusta osavuositarkastuksesta, väli-tilinpäätöksestä ja/tai konsernitilinpäätöksestä.

Joissakin tilanteissa on lisäksi syytä kiinnittää huomiota varojen arvostamisen periaatteisiin. Myös olennaiset tili-

kauden jälkeiset, tilinpäätöksestä ilmenemättömät, mutta hallituksen tiedossa olevat seikat on luonnollisesti otettava huomioon. Samoin kohtuullisesti ennakoitavat riskit ja muut epävarmuustekijät tulee ottaa osaksi arviointia.

Epävarma tilanne

Erityisen epävarmaksi varojenjako-tilanteeksi voidaan luokitella tilanne, jossa jaettavien varojen määrä suhteessa yhtiön omaan pääomaan ja käyttöpääomaan on suuri yhtiön taloudelli- →

Millaisia muutoksia säätiön hallintoon ehdotetaan?

Säätiölain uudistusehdotus toisi hallitukselle uusia tehtäviä laajentaen mm. tiedonantovelvoitetta toiminnasta ja varojenkäytöstä. Mahdollisuudet harjoittaa laajemmin säätiön tarkoitusta edistävää toimintaa lisääntyisivät.

OILI KELA, SUSANNA KARLSSON

SÄÄTIÖLAIN uudistamistyöryhmän 15. toukokuuta 2013 luovuttama ehdotus uudeksi säätiölaiksi määrittää nykyistä selkeämmin säätiön johtoon kuuluvien tehtävät sekä toimielinten välisen vastuunjaon.

Säätiön johto

Ehdotuksen mukaan säätiön johto muodostuu hallituksesta sekä mahdollisesta hallitusneuvostosta ja toimitusjohtajasta. Säätiön johdon määrittely on tyhjentävä eikä laissa säänneltyyn johtoon katsota ehdotuksen mukaan enää kuuluvan muita säätiön hallinnossa toimivia elimiä eikä työsuhteista johtajaa.

Ehdotuksen mukaan säätiön ainoana pakollisena toimielimenä on hallitus. Ehdotus vastaa tältä osin voimassa olevaa lakia.

Säätiön hallitus

Hallituksen tehtävänä on yleistoimivaltansa perusteella huolehtia säätiön hallinnosta ja siitä, että säätiön toiminta järjestetään asianmukaisesti tarkoituksen toteutumiseksi.

Hallitus vastaa siitä, että säätiöllä on tarkoituksensa toteuttamiseksi asianmukainen organisaatio, joka toteuttaa säätiön säännöissä määrättyä tarkoitusta. Hallitus vastaa säätiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä.

Hallituksen vastuulla on lisäksi säätiön kirjanpidon ja varainhoidon asianmukainen järjestäminen, jos säätiölle ei ole valittu toimitusjohtajaa.

Velvoite laatia sijoitus- ja liiketoimintasuunnitelmat

Hallituksen velvollisuus sijoittaa säätiön

KUVA: MVphotostock

varat varmalla ja tuloa tuottavalla tavalla esitetään ehdotuksessa poistettavaksi.

Säätiön sijoitustoimintaa ja toiminnan rahoittamiseksi harjoitettavaa liiketoimintaa tulee ehdotuksen mukaan hoitaa suunnitelmallisesti ja hallituksen tulee laatia näitä toimintoja ohjaa-

maan kirjalliset sijoitus- ja liiketoimintasuunnitelmat.

Selkeämmät rajat lähipiiritoimintaan

Hallituksen toimintaa ohjaa yleinen velvollisuus säätiön toiminnan asian-

mukaisesta järjestämisestä sekä yleiset hallitusta koskevat huolellisuus- ja lojaliteettivelvoitteet. Edellä mainittuun sisältyy muun muassa vastuu huolehtia asianmukaisesta ja riittävästä tiedonsaannista tehtävien päätösten perustaksi.

Ehdotus asettaisi selkeämmät rajat tehdä lähipiirin kanssa taloudellisia toimia, jotka poikkeaisivat markkinaehtoisista, säätiön tavanomaiseen toimintaan liittyvistä toimista. Ehdotus toisi hallitukselle mahdollisuuden harjoittaa laajemmin erilaista säätiön tarkoitusta →

edistävää toimintaa, jos säännöt tämän mahdollistaisivat.

Laajempi tiedonantovelvollisuus toiminnasta ja varojen käytöstä

Säätiön toimintamuotona voisi laajimmillaan olla kaikki laillinen toiminta tarkoituksen toteuttamiseksi. Liiketoimintaa voitaisiin harjoittaa voimassa olevan lain mukaisesti joko säätiön omana toimintana tai konsernirakenteessa.

Toisaalta ehdotus mahdollistaisi konsernirakenteiden purkamisen tytäryhteisösulautumisella. Ehdotus lisäisi hallituksen velvollisuutta antaa säätiön toiminnasta ja varojen käytöstä laajemmin tietoja.

Hallituksen kokoonpano ja päätöksenteko

Ehdotuksen mukaan hallituksessa tulee olla kolmesta seitsemään varsinaista jäsentä. Säännöissä voidaan määrätä tätä suuremmasta jäsenmäärästä. Varsinaisten jäsenten lisäksi hallitukseen voitaisiin valita ilman sääntömääräystä yksi tai useampi varajäsen.

Ehdotuksessa esitetään lakiin hallituksen kokouksesta ja päätöksenteosta kattavampia säännöksiä, joita sovelletaan säätiön toiminnassa, jollei säännöissä määrätä toisin.

Ehdotuksen toteutuessa säätiön sääntöjä laadittaessa tulisikin huolella miettiä, onko hallituksen työskentelystä tarvetta määrätä laissa säädetyistä toisin. Ehdotuksen sisältö hallituksen kokouksista ja päätöksenteosta vastaa olemassa olevaa yleistä säätiökäytäntöä.

Hallituksen jäsenten valitseminen ja toimikausi

Ehdotuksessa on olettamassäänös hallituksen jäsenten valitsemisesta. Jos säätiöllä on hallintoneuvosto, valitsee tämä hallituksen. Muutoin säätiön hallitus täydentää itse itseään, jollei säännöissä määrätä muuta. Hallituksen toimikausi olisi kolme vuotta, jollei säännöissä määrättäisi muuta.

Ehdotuksessa esitetään, että hallituksen jäseneksi voitaisiin nimetä myös yh-

SÄÄTIÖLAKIIN EHDOTETTujen UUDISTUSTEN VAIKUTUKSET SÄÄTIÖN HALLINTOON

- Säätiölain uudistusehdotukset määrittävät nykyistä selkeämmin säätiön toiminnasta vastuullisen johdon, näiden tehtävät sekä toimielinten välisen vastuunjaon.
- Säätiöllä tulee olla hallitus, jonka hallintoneuvosto valitsee tai joka täydentää itse itseään, jollei säännöissä toisin määrätä.
- Hallituksen jäsenenä voi olla ihminen ja yhteisö.
- Ehdotuksessa on olettamassäänökset koskien hallituksen toimikautta ja jäsenen lukumäärää sekä hallituksen kokousta ja päätöksentekoa.
- Uudistus mahdollistaisi säätiölle toimitusjohtaja-toimielimen, joka voi olla ihminen tai rekisteröity yhteisö. Säätiön hallitus valitsee toimitusjohtajan.
- Toimitusjohtaja vastaa säätiön operatiivisesta johdosta.

teisö, jos säännöt mahdollistaisivat yhteisöjäsenen valinnan. Tällöin yhteisöstä on nimettävä päävastuullinen hallituksen jäsen. Päävastuullinen hallituksen jäsen olisi yhteisöjäsenen lisäksi vastuussa säätiölle aiheuttamastaan vahingosta.

Uudet säännökset hallituksen jäsenen oikeudesta erota

Ehdotus sisältää lisäksi uudet säännökset hallituksen jäsenen oikeudesta erota tehtävästään kesken toimikauden sekä säännökset koskien hallituksen jäsenen erottamista. Ehdotuksen mukaan taho, joka hallituksen jäsenen valitsee, voisi erottaa hallituksen jäsenen kesken toimikauden.

Jos hallitus täydentää itse itseään, muut hallituksen jäsenet eivät kuitenkaan voisi erottaa hallituksen jäsentä. Tällä on pyritty turvaamaan se, että enemmistö hallituksen jäsenistä ei voi panostaa vähemmistöä päätöksenteossa erottamisella.

Toimitusjohtaja-toimielin

Ehdotuksessa ehdotetaan mahdollisuutta valita säätiölle toimitusjohtaja, joka on sopimussuhteessa säätiöön. Toimitusjohtaja-toimielimeen ei sovelleta työoikeudellista lainsäädäntöä. Säätiön hallitus valitsee toimitusjohtajan, joka voi olla ihminen tai rekisteröity yhteisö.

Mikäli toimitusjohtajaksi on valittu yhteisö, tulee yhteisöstä olla osoitettu

päävastuullinen toimitusjohtaja, jonka tulee olla ihminen. Velvollisuutta valita toimitusjohtaja ei olisi. Säätiöllä voisi olla myös työsuhteinen johtaja.

Ehdotuksen mukaan säätiön toimitusjohtaja-toimielin vastaa säätiön operatiivisesta johdosta. Toimitusjohtajan vastuulla on huolehtia säätiön tarkoituksen toteutumisesta ja hoitaa säätiön päivittäistä hallintoa hallituksen ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Hallituksen ja toimitusjohtajan välisen tehtävänjako on määritetty osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Toimitusjohtaja huolehtii säätiön kirjanpidon ja varainhoidon asianmukaisesta ja luotettavasta järjestämisestä. Toimitusjohtajalla on osakeyhtiölain mukaisesti velvollisuus antaa hallitukselle ja sen jäsenelle tämän tehtävän hoitamiseksi tarvittavat tiedot. □

Lakimies **Susanna Karlsson** ja asianajaja **Oili Kela** ovat Asianajotoimisto Borenius Oy:n palveluksessa. Kela toimi säätiölain uudistamistyöryhmän sihteerinä.

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

tuo taloudellisen raportoinnin akuutit kysymykset hallitustyön keskiöön

Balanssin **Hallituksessa nyt** -palsta pitää hallitustyön ammattilaiset ajantasalla taloudellista raportointia koskevista sääntely-ympäristön muutoksista.

Näkökulmana se, miten valmistautua muutoksiin ja kuinka jalkauttaa uudet säännökset hallitus- ja tarkastusvaliokuntatyöhön.

Tutustu Balanssiin lähettämällä esim. oheisella tilauskortilla pyyntö postittaa maksuton näytenumero haluamaasi osoitteeseen.

Näytenumeron voi tilata myös osoitteesta: toimitus@balanssilehti.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

Kiitos, Balanssi-lehden maksuttoman näytenumeron voi lähettää veloitusetta osoitteeseen:

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2013 ALLEKIRJOITUS _____

Balanssin kestopilaus v. 2013 on 115,00 euroa (sis. alv 10 %). Tilaus sisältää kuusi numeroa ja cd-romin v. 2012 ilmestyneistä Tilintarkastus-lehden numeroista.

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

MURROKSESSA PANTAVA PELIIN AMMATTITAITO JA OSAAMINEN

Lahden Diakoniasäätiön johtaja Tiina Mäkelän on pidettävä tuntosarvet herkkinä ja pantava koko osaamisensa peliin toimintaympäristön ja sääntelyn mittavissa muutoksissa.

TEKSTI // OUTI AIRAKSINEN KUVAT // JARI HÄRKÖNEN

– **EMME VOI** ajatella, että meillä on itseisarvoinen asema. Jollemme seuraa, mitä ympäröivässä yhteiskunnassa tapahtuu ja mukautu omaa toimintaamme siihen, pyyhkäisee tuuli tällaisen säätiön yli, johtaja **Tiina Mäkelä** sanoo.

Panostuksia yleishyödylliseen toimintaan

Lahden Diakoniasäätiö on 249 työntekijän organisaatio, jossa on sekä elinkeinotoiminnaksi tulkittavaa toimintaa että yleishyödyllistä toimintaa. Tasapaino on herkkä, mutta toimiva, mistä on saatu mustaa valkoiselle myös verottajalta hiljattain laajan verotarkastuksen yhteydessä.

Kilpailijoihin verrattuna suurin ero on siinä, ettei yleishyödylliseksi katso-

tun säätiön tarvitse tavoitella toiminnallaan voittoa.

– Meillä ei ole omistajia, jotka vaativat pääomalle tietyn tuoton. Toisaalta meidän pitää hoitaa hyvin ja huolella säätiön taloutta, sillä meillä ei liioin ole omistajien rahapusseja, joiden puoleen kääntyä, jos meillä menee huonosti. Mikäli tulosta syntyy, kohdennamme sen diakoniatyöhön, johon satsaamme vuosittain 250 000–300 000 euroa, Mäkelä sanoo.

Toiminnalla vahva hengellinen perusta

Säätiön toimintaa ohjaavat säätiön arvot ja hengellinen pohja, joiden pitää Mäkelän mielestä näkyä myös jokapäiväisessä toiminnassa. →

– Toimimme tarkkaan valvotulla ja laajalla kentällä, johon liittyy paljon muuttuvaa lainsäädäntöä, kuvaa Tiina Mäkelä työhönsä liittyviä haasteita.

– Säätiön säännöissä puhutaan toiminnasta lähimmäisen rakkauden ja oikeudenmukaisuuden pohjalta. Itse ajattelen, että sen pitää näkyä siinä, miten me kohtelemme ja kohtaamme ihmisiä – ovatpa he asiakkaita tai vaikkapa opiskelijoitamme.

Diakoniatyöhön säätiö saa varoja myös Raha-automaattiyhdistykseltä. Käytännössä yleishyödyllistä diakoniatyötä tehdään erilaisissa hankkeissa, joiden kautta autetaan muun muassa päihde- tai mielialaongelmista kärsiviä äitejä ja lapsiperheitä.

Toimintaympäristö murroksessa

Lahden Diakoniasäätiön suurin toimintayksikkö on sosiaali- ja terveyspalvelut, joita se tarjoaa ostopalveluina muun muassa Lahden kaupungille ja yksityisille ihmisille. Ilmassa on kuitenkin muutoksen tuulia, kun yhteiskunta varautuu väestön vanhenemiseen ja veropohjan murenemiseen.

Esimerkiksi sote- ja kuntarakennemuutokset, vanhustalvelulaki ja vaikkapa päivähoitolaki vaikuttavat väistämät-

Lahden Diakoniasäätiö

Perustettu Viipurissa 1869. Toimintanut Lahdessa vuodesta 1940.

Henkilöstömäärä 249

Tarjoaa yleishyödyllisenä toimijana diakoniatilveluja ja hengellisiä tilveluja.

Tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja mm. ostopalveluna Lahden kaupungille ja lähikunnille. Valikoimiin kuuluvat vanhusten ja muistisairaiden ympärivuorokautiset tilvelut, kotihoito, fysioterapia ja päivähoito.

Tarjoaa ammatillista perus- ja lisäkoulutusta humanistiselle ja kasvatustalalle sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-aloille.

Pyörittää Lahden keskustassa kaikille avointa ruokaravintolaa, joka on auki vuoden jokaisena päivänä.

tä myös palveluntarjoajien arkeen. Lahden Diakonialaitoksen toimintaa on terävöitetty ja selkeytetty Mäkelän johdolla tulevia haasteita silmällä pitäen.

– Sosiaali- ja terveyspuolella palvelurakenne muuttuu ja laitospainotteisuus vähenee. Meidän on pakko pitää asumis- palveluissamme laatu hyvänä ja kehittää toimintaamme niin, että pärjäämme kilpailussa ja että toimintamme pysyy kannattavana.

Mäkelä arvioi, että myös kotihoidon palveluissa kilpailu kiristyy.

Uusia tuulia toisen asteen koulutukseen

Myös säätiön toisen tukijalan eli ammatillisen peruskoulutuksen ympärillä tuulee. Lahden Diakoniasäätiö kouluttaa lähihoitajia, lastenohjaajia, nuorisoi ja vapaa-ajan ohjaajia tarjoten nykyisin opiskelupaikan 370 opiskelijalle.

Seuraavien kolmen vuoden aikana Suomesta katoaa näillä näkymin silti tuhansia toisen asteen koulutuspaikkoja, vaikka hallituksen alkuperäinen linjaus yli 7 000 opiskelupaikan karsimisesta toisen asteen koulutuksesta tuskin toteutuu.

– Yhtälö on kaikille koulutuksen tarjoajille haasteellinen, kun samaan aikaan kulut nousevat ja nuorisotakuu edellyttää, että kaikille alle 25-vuotiaille pitää tarjota opiskelu- tai esimerkiksi harjoittelepaikka. Meidän pitää uudistaa toimintojamme ja miettiä uudentyyppisiä opetusmuotoja. Käytännössä läpimenoaika on pitäisi tehostaa, arvioi Mäkelä.

Muutoksiin ryhdytty etupainotteisesti

Kun toimintaympäristö on laaja ja lainsäädäntö muuttuu, on säätiön johtajan on oltava jatkuvasti hereillä ja valmis panemaan koko osaamisensa peliin.

– Toimimme tarkkaan valvotulla ja haasteellisella kentällä, johon liittyy paljon lainsäädäntöä. Voi sanoa, että puhdas liiketoimintaa harjoittavassa yrityksessä esimerkiksi verolait ovat selkeämmät, sillä meidän pitää ottaa huomioon sekä elinkeinoverolait että yleishyödyllisiä järjestöjä koskeva lainsäädäntö. Meidän

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnan toimitusjohtaja Liisa Suvikumpu toimii puheenjohtajana Säätiöiden ajankohtaispäivässä.

pitää vähintäänkin tietää, missä asioissa muutoksia on tulossa, Mäkelä kuva.

Lahden Diakoniasäätiössä muutoksia on tehty etupainotteisesti. Säätiö on esimerkiksi ehtinyt jo eritellä operatiivisen johdon, hallituksen ja hallintoneuvoston roolit ja vastuut.

– Meillä on kaiken kaikkiaan aika matala organisaatio. Hallintoneuvosto koostuu kaksi kertaa vuodessa ja piirtää isoja linjoja, kun taas hallitus kokoontuu joka kuukausi. Minä vastaan operatiivisesta johtamisesta, mutta lisäksi jokaisella palvelulinjalla on omat johtajansa.

Hallintoneuvosto tarjoaa Mäkelän mielestä säätiölle laaja-alaista asiantun- tijuutta sekä yhden erinomaisen tavan verkostoitua. Konkreettinen johtamis-

työ tapahtuu kuitenkin pääosin operatiivisen johdon ja hallituksen akselilla.

Tukea myös verkostoitumisesta ja tilintarkastajalta

Lahden Diakoniasäätiötä reilun vuoden luotsannut Tiina Mäkelä kävi vapun alla päivittämässä tietoaan säätiöitä koskevista lakimuutoksista Edilex Pron järjestämässä tilaisuudessa Helsingissä. Tavoitteena oli saada kertarysäyksellä haltuun säätiölainsäädännön uudistus ja sen vaikutukset diakonialaitoksen toimintaan.

– Luennoitsijat olivat erittäin hyviä ja osasivat asian läpikotaisin. Olikin sääli, ettei säätiölaki ja uudet säädökset olleetkaan vielä tulleet voimaan. Pää-

limmäisenä koulutuksesta mieleeni jäi ehkä se, ettei meidän kannata alkaa uudistaa hallintoamme ennen kuin laki todella tulee, arvioi Mäkelä.

Hänen mukaansa edessä oleviin muutoksiin voi seminaarien ja intensiivikoulutuksen lisäksi valmistautua myös omatoimisesti esimerkiksi lukemalla lehtiä ja verkostoitumalla.

– Tietoa ja tukea säädösviidakoissa selviämiseen ja säätiön toiminnan kehittämiseen saa myös tilintarkastajalta, jonka kanssa käydään jatkuvaa keskustelua tilikauden varrella.

Lisäoppia sote-palveluista

Mäkelällä on vahva pohja terveydenhuollosta. Tie on kulkenut sairaanhoi-

tajasta osastonhoitajan kautta ylihoitajaksi ja edelleen kehittämisen ja palvelupäälliköksi. Lahden diakoniasäätiöön Mäkelä tuli alun perin palvelujohtajaksi.

Hän on ollut uransa varrella myös innokas kouluttautuja. Parhaillaan hän viimeistelee väitöskirjaansa vanhusten väsymyksestä.

Mistä seuraavaksi on tarkoitus haakea lisäoppia?

– Vaikka tehtäväni on johtaa koko säätiötä, en halua menettää erityisosaamistani sote-palveluissa. Siihen liittyy isoja haasteita tulevaisuudessa, ja aion käydä esimerkiksi valtakunnallisilla gerontologian päivillä kuuntelemaan ja puhumassa. □

Säätiötoiminnan avoimuutta ja valvontaa halutaan lisätä

Lausuntokierroksella oleva mietintö pyrkii selkeyttämään lähipiirietujen kieltämiseen liittyviä säännöksiä. Hallintoa ja taloudellista raportointia koskevilla uusilla vaatimuksilla lisättäisiin säätiötoiminnan avoimuutta.

OILI KELA, SUSANNA KARLSSON

SÄÄTIÖLAIN uudistamistyöryhmä on antanut 15. toukokuuta 2013 mietintönsä koskien esitystä uudeksi säätiölaiksi. Lakiuudistus toteutettaisiin esityksen mukaan kokonaisuudistuksena, jolla korvattaisiin vuoden 1930 säätiölaki.

Säätiön tarkoitus ja lähipiirisääntelyn selkeyttäminen

Ehdotuksen mukaan säätiön tulee tuottaa hyötyä sen säännöissä määrättyyn tarkoitukseen. Tarkoituksena ei voi olla liiketoiminnan harjoittaminen eikä erityisen taloudellisen edun tuottaminen laissa määrättyyn lähipiiriin kuuluvalle.

Voimassa olevan säätiölain lähipiirietujen kieltämistä koskevaa sääntelyä on pidetty epäselvänä. Uudistuksella pyritäänkin selkeyttämään nykytilannetta määrittämällä selkeämmin lähipiiriin kuuluvat tahot sekä kielletyt lähipiiritoimet.

Lähipiiri ja kielletyt lähipiiriedut

Lähipiiri on määritelty koskemaan säätiössä määräysvaltaa käyttäviä ja tämän konserniin kuuluvia, säätiön perustajia, säätiön ja muun edellä tarkoitetun yhteisön ja säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston jäseniä, toimitusjohtajaa ja tilintarkastajia, edellä mainittujen lähisukulaisia ja kaikkien edellä mainittujen määräysvallassa olevia yhteisöjä sekä säätiön toimihenkilöitä työsuhteista toiminnanjohtajaa ja toimiston ja muiden toimipaikkojen henkilökuntaa.

Ehdotuksen mukaan kiellettyjä lähipiirietuja olisivat erityiset taloudelliset edut lähipiiriin kuuluville. Taloudellisella edulla tarkoitetaan vastikkeetonta taikka yli- tai alihintaista taloudellista etua, jonka lähipiiriin kuuluva saa suoraan säätiöltä tai välillisesti säätiön määräysvallassa olevalta yhteisöltä.

Erityisellä taloudellisella edulla tarkoitetaan sellaista etua, jolle ei ole sää-

Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö

UUDISTUKSEN tarkoituksena on selkeyttää ja yhtenäistää sääntelyä uudemman yksityisiä yhteisöjä koskevan lainsäädännön mukaiseksi. Uudistusehdotuksella säätiöille pyritään luomaan puitteet toimia mahdollisimman tehokkaasti, joustavasti ja ennakoitavalla tavalla. Uudistuksen tarkoituksena on erityisesti selkeyttää rajanvetoa säätiölle sallitun ja kielletyn toiminnan välillä.

Uudistamistyöryhmän mietintö koostuu ehdotuksesta uudeksi säätiölaiksi, joka sisältää yhteensä 15 lukua sekä ehdotuksista voimaannosäännöksiksi ja uudeksi säätiöasetukseksi. Mietinnössä on lisäksi lakiesityksen yleiset ja yksityiskohtaiset perustelut.

Mietinnössä esitetyt keskeisimmät muutokset koskevat säätiön toimintamahdollisuuksia, hallintoa, säätiön perustajan tahdonvaltaisuutta määrätä säätiöstä sekä säätiön avoimuutta.

Lisäksi ehdotetaan uusia säännöksiä muun muassa tytäryhteisösu-lautumisesta, säätiön toimielimen päätöksen moittimisesta sekä mahdollisuutta valita hallituksen jäseneksi ja toimitusjohtajaksi yhteisö. Patentti- ja rekisterihallitus valvoisi jatkossakin säätiön toiminnan lainmukaisuutta.

tiön tarkoituksesta tai sen toteuttamisesta liittyvää perustetta.

Perustamis pääoma-vaatimukseen ehdotetaan muutosta

Ehdotuksen myötä säätiön perustamis pääomavaatimukseen tulisi muutos. Nykyisestä kiinteästä 25 000 euron perustamis pääoman vähimmäisvaatimuksesta luovuttaisiin. Perustettavalla säätiöllä tulisi olla peruspääomaa ja muuta rahoitusta vähintään määrä, joka tarvitaan säätiön toiminnan kuluksen kattamiseen kolmen vuoden aikana rekisteröinnistä.

Perustajan tulee arvioida ja selvittää pääoman riittävyys kolmelle ensimmäiselle vuodelle laadittavalla toimintasuunnitelmalla ja talousarviolla, jotka liitetään perustamista koskevaan rekisteröinti-ilmoitukseen.

Kyseisillä talousarviolla ja toimintasuunnitelmalla ei kuitenkaan asetettaisi perustajalle tai säätiön johtoon kuuluvalla erityistä vastuuta, mikäli esitety varojen riittävyys ei toteutuisi. Mikäli säätiö perustettaisiin kolme vuotta lyhyemmäksi ajaksi, selvitys annettaisiin vastaavalta lyhyemmältä ajalta.

Säätiön harjoittamalle sijoitustoiminnalle suunnitelma

Ehdotuksen mukaan säätiö voi harjoittaa varallisuutensa hoitamiseksi ja toiminnan rahoittamiseksi sijoitustoimintaa. Säätiön sijoitustoimintaa koskevaa sääntelyä pyritään uudistuksella selkeyttämään nykyisestäään.

Voimassa olevan säätiölain mukaan säätiön varoja tulee hoitaa varmallalla ja tuloa tuottavalla tavalla. Uudistuksen myötä tästä epäselvästä sanamuodosta luovuttaisiin ja säätiön sijoitustoiminnalta edellytettäisiin suunnitelmallisuutta.

Säätiön tulisi laatia kirjallinen sijoitussuunnitelma, joka sisältäisi periaatteet säätiön toiminnan rahoittamiseksi harjoitettavasta sijoitustoiminnasta. Sijoitustoimintaan sovellettaisiin johdon yleistä huolellisuusvelvollisuutta.

Säätiön harjoittama liiketoiminta

Ehdotuksen mukaan säätiön mahdollisuudesta harjoittaa liiketoimintaa säädetäisiin suoraan lailla. Säätiö voisi harjoittaa toimintamuotoihinsa välittömästi liittyvää liiketoimintaa sekä myös muuta liiketoimintaa toimintamuotojensa rahoittamiseksi, jollei sitä rajoiteta säännöissä.

Uudistuksella luovuttaisiin voimassa olevan lain mukaisesta vaatimuksesta, että säätiön säännöissä tulisi nimenomaisesti määrätä liiketoiminnasta ja että liiketoiminnan tulisi välittömästi edistää säätiön tarkoituksen toteutumista. Jollei säätiön säännöissä toisin määrätä, olisi liiketoiminnan harjoittaminen mahdollista tarkoituksen toteuttamisen lisäksi aina silloin, kun se tuottaisi tuloja käytettäväksi säätiön tarkoituksen toteuttamiseen.

Toimintamuotojen rahoittamiseksi harjoitettavalta liiketoiminnalta edellytettäisiin suunnitelmallisuutta ja säätiöllä tulisi olla kirjalliset periaatteet tällaisen liiketoiminnan järjestämiseksi.

Perustamisen menettely yksinkertaisemmaksi

Säätiön perustamista koskevaa menettelyä yksinkertaistettaisiin siten, että perustamis lupavaiheesta luovuttaisiin.

EHDOTUS SÄÄTIÖLAIN UUDISTUKSESTA PÄHKINÄNKUORESSA

- Lähipiirietuja koskevia säännöksiä sekä sallittua ja kiellettyä toimintaa lähipiiriin ja säätiön välillä on selkeytetty.
- Säätiön perustamista koskevasta minimipääomavaatimuksesta on luovuttu.
- Säätiön mahdollisuuksia harjoittaa liiketoimintaa on laajennettu.
- Säätiön sijoitustoimintaa sääntelee yleinen johdon toimien huolellisuutta koskeva periaate.
- Säätiön varojen sijoittamisesta tulee laatia sijoitussuunnitelma.
- Ehdotuksessa on voimassa olevaan lakiin nähden tarkemmat säännökset säätiön hallinnosta, määrittelmä johtoon kuuluvista toimielimistä sekä säännökset koskien toimielinten päätöksentekoa ja jäsenten oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita.
- Toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä tulee antaa yksityiskohtaisemmat tiedot säätiön toiminnasta ja rahavirroista.
- Tilintarkastajien tiedonantovelvollisuutta ja mahdollisuutta tietojen antamiseen selkeytetään ja laajennetaan.
- Patentti- ja rekisterihallituksen valvontaa koskevaa sääntelyä selkeytetään määrittämällä valvontatehtävä sekä viranomaisen oikeudet ja velvollisuuden tarkemmin laissa.

Säätiön perustamisesta tulisi toimittaa säätiörekisteriin rekisteröinti-ilmoitus, jonka toimittamisesta säätiörekisteriin vastaa säätiön ensimmäinen hallitus.

Patentti- ja rekisterihallitus tarkastaisi rekisteröinti-ilmoituksen yhteydessä, että säätiölle on perustamisen edellytykset ja säännöt ovat lain mukaisia. Sääntöjen sisällön minimivaatimusta lievennettäisiin. Säännöissä olisi aina mainittava säätiön nimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta, tarkoitus, toimintamuodot ja miten säätiön varat on käytettävä, jos säätiö purkautuu tai lakkautetaan.

Yksityiskohtaisempaa sääntelyä säätiön hallinnosta

Ehdotus uudeksi säätiölainsäädännöksi on olemassa olevia, toimivia hallintokäytäntöjä lakiin sekä selkeyttäisi pakottavan ja tahdonvaltaisen lainsäädännön rajanvetoa. Ehdotuksen mukaan säätiön johtoon kuuluvat toimielimet sekä näiden tehtävät määriteltäisiin yksityiskohtaisemmin laissa noudattaen uudemman yhteisölaainsäädännön periaatteita.

Säätiön johtoon kuuluisivat säätiön hallitus, mahdollinen hallintoneuvosto ja uudistuksen myötä uusi säätiön toimielin, toimitusjohtaja. Uudistus toisi lakiin yksityiskohtaisempaa sääntelyä säätiön hallituksen ja hallintoneuvoston päätöksenteosta sekä säännöksiä koskien jäsenten oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita.

Ehdotus mahdollistaisi hallituksen jäseneksi ja toimitusjohtajaksi yhteisön valitsemisen. Yhteisön jäsenyyttä hoitaisi käytännössä yhteisön valitsema päävastuullinen hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja, joka olisi ihminen.

Toimintakertomus ja tilinpäätös

Tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen tulisi ehdotuksen mukaan liittää nykyistä yksityiskohtaisemmat tiedot säätiön toiminnasta, tarkoituksen toteutumisesta ja rahavirroista. Säätiön tulisi toimintakertomuksessaan kuvata, miten sen tarkoitusta on toteutettu, lähipiiriin liittyvät rahavirrat sekä mahdollinen konsernirakenne.

Jos säätiö toimisi konsernin emona, tulisi säätiön kokorajoista riippumatta laatia konsernitalinpäätös. Vaatimukset annettavien tietojen yksityiskohtaisuudesta edistäisivät säätiöiden avoimuutta ja mahdollistavat tehokkaamman säätiövalvonnan.

Tilintarkastettaviksi myös sijoitus- ja liiketoimintasuunnitelmat

Voimassa olevan käytännön mukaisesti jokaisen säätiön tulisi toimittaa tarkastettu tilinpäätös Patentti- ja rekisterihallitukselle kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Ehdotuksen mukaan tilintarkastaja tarkastaisi myös uudistuksen myötä laadittavaksi tulevan sijoitussuunnitelman ja liiketoimintasuunnitelman.

Voimassa olevan säätiölain mukaan säätiötä koskevan tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää erityinen lausuma siitä, onko säätiön varat asianmukaisesti sijoitettu, onko säätiön toimielimen jäsenille suoritettuja palkkioita pidettävä kohtuullisina sekä antavatko säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot säätiön toiminnasta. Ehdotuksen mukaan edellä mainitusta erityisen lausuman antamisesta luovuttaisiin.

Tilintarkastajan tiedonantovelvoitteet PRH:lle

Tilintarkastajalla olisi säätiövalvonnan tehostamiseksi oikeus toimittaa Patentti- ja rekisterihallitukselle tilintarkastuslain 16 §:ssä tarkoitettu tilintarkastuspyytäkirja.

Säätiön tilintarkastajan olisi viipymättä ilmoitettava Patentti- ja rekisterihallitukselle säätiötä koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan ja jonka voidaan katsoa olennaisesti rikkovan säätiölain säännöksiä tai säätiön sääntöjen määräyksiä tai vaarantavan säätiölain tai sääntöjen vastaisesti säätiön toiminnan jatkumisen taikka johtavan tilintarkastuskertomuksessa muun kuin tilintarkastuslaissa tarkoitettua vakiomuotoisen lausunnon

tai tilintarkastuslain 15 §:n 4 momentissa tarkoitettua huomautuksen esittämiseen.

Olemassa olevat säätiöt uudistuksen piiriin

Ehdotetun säätiölain uudistuksen vaikutuspiiri on laaja eikä rajoitu pelkästään lain voimaantulon jälkeen perustettaviin säätiöihin. Ehdotuksen lähtökohtana on, että suurin osa uudistuksesta tulisi sovellettavaksi siirtymäajan jälkeen myös jo olemassa oleviin säätiöihin.

Säätiölain uudistamistyöryhmän mietintö on luovutettu lausuntokierrokselle, joka päättyy 15. heinäkuuta 2013. Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitys annettaneen eduskunnalle kevästuntokaudella 2014 ja tavoite on, että uusi säätiölaki olisi voimassa vuoden 2015 alusta. □

Lakimies **Susanna Karlsson** ja asianajaja **Oili Kela** ovat Asianajotoimisto Borenius Oy:n palveluksessa. Kela toimi säätiölain uudistamistyöryhmän sihteerinä.

Säätiöiden hyvä hallinnointitapa ja hallinnointiohjeistus

Hyvät hallinnointiohjeistukset eivät poista väärinkäytösten mahdollisuutta, mutta mahdollistavat varhaisemman puuttumisen niihin.

OLLI IIROLA

VIIME AIKOINA julkisuudessa on ollut esillä useita säätiöiden toimintaan liittyneitä väärinkäytöksiä ja niitä koskevia epäilyjä, mikä on tuonut huonoa mainetta koko säätiökentälle. Säätiöiden hyvän hallintotavan merkitys onkin nyt noussut entistäkin tärkeämmäksi aiheeksi. Vaikka säätiöillä ei ole omistajia, ei säätiön toiminta ja varojen hoito silti saa olla isännätöntä.

Toiminnan asianmukainen järjestäminen

Vastuullisesti toimivan säätiön hallituksen tulee kiinnittää huomiota siihen, että toiminta on järjestetty säätiön sääntöjen, säätiölain ja muiden säätiön toimintaa koskevien säännösten mukaisesti. Säätiön varallisuusasemaa ei saa vaarantaa eikä varoja saa käyttää

säätiön tarkoitukselle vieraisiin kohteisiin.

Pakottavien säännösten täydentämiseksi hyvä hallintotapa edellyttää usein vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevää sisäistä ohjeistusta (niin sanottua itsesääntelyä), avoimuutta tiedonkulussa, sidosryhmien kuuntelemista sekä toimivan valvonnan järjestämistä.

Päivitettyä ohjeistusta hyvän hallinnon järjestämiseen

Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry on laatinut vuonna 2010 julkaistun Säätiön hyvä hallinto -ohjeen (www.saatiopalvelu.fi), jota päivitetään tarpeen mukaan. Siinä annetaan suosituksia muun muassa säätiön hallinnosta, toiminnasta, valvonnasta ja viestinnästä.

→

SÄÄTIÖN HYVÄ HALLINTO PÄHKINÄNKUORESSA

- Säätiön hyvä hallinto -ohjeessa (www.saatiopalvelu.fi) annetaan suosituksia hyvästä hallintotavasta.
- Kirjallisten toimintaohjeiden ja työjärjestyksen avulla voidaan ennaltaehkäistä väärinkäytöksiä ja muita epäselvyyksiä.
- Uudistettu säätiölaki sisältää säätiöitä velvoittavia periaatteita sekä lisää valvontaa.
- Hallituksen jäsenten valinnassa on kiinnitettävä huomiota asiantuntemukseen. Heillä tulee olla tehtävänsä hoitamiseksi riittävästi aikaa.
- Ulkoistaminen voi olla tarkoituksenmukaista, mutta ei saa johtaa päätösvallan siirtymiseen säätiön ulkopuolelle.
- Hyvän maineen menettäminen on riski, jolta voidaan suojautua hallinnointi-ohjeistuksella.

mistelevat tai toimeenpanevat hallituksen vastuulla olevia päätöksiä. Toimikunnista on harvoin suoraa mainintaa säännöissä.

Oikeusministeriön vuonna 2012 teettämän tutkimuksen otantaan kuuluneista säätiöistä runsaalla puolella oli säännöissä maininta asiamiehestä (johdantavasta toimihenkilöstä). Toisaalta säätiölle voidaan valita pää- tai sivutoiminen asiamies, vaikka siitä ei olisi säännöissä määrystä.

Asiamiehen tehtävät liittyvät yleensä päivittäisen toiminnan valmisteluun ja toimeenpanoon. Hallitus ei voi siirtää päätösvaltaa tai vastuutaan laajakantoisten asioiden osalta asiamiehelle.

Operatiivisen toiminnan ulkoistaminen

Säätiön operatiiviseen toimintaan liittyviä, tarkoituksen toteuttamista tukevia toimintoja voidaan ulkoistaa. Esimerkiksi säätiön kirjanpito, keräykset, vuokraustoiminta ja kiinteistöhoito usein ulkoistetaan.

Ulkoistaminen ei kuitenkaan saa hämärtää säätiön johtamista ja vastuunkanteita eikä se saa johtaa päätösvallan siirtymiseen säätiön ulkopuolelle. Toisaalta ulkoistaminen voi auttaa säätiötä keskittymään tarkoituksensa toteuttamiseen, ja joissakin tilanteissa ulkoistamisesta saattaa olla apua myös vaaral-

listen työyhdistelmien estämisessä (esimerkiksi vaara omien kulujen hyväksymisestä voi vähentyä).

Hallitus vastaa sisäisestä valvonnasta

Säätiössä yleistoimivaltaa käyttävän hallituksen vastuulla on huolehtia siitä, että säätiön valvontaan liittyvät toimet on järjestetty asianmukaisesti. Tällä tarkoitetaan sitä, että säätiön sisäisestä, niin sanotusta omavalvonnasta, on laadittu selkeät periaatteet ja toimintamallit.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa säätiön tarkoituksen toteutuminen sääntöjen, säätiölain ja säätiötä koskevien muiden säännösten mukaisesti. Jos säätiössä on useita toimielimiä, tulee niiden välillä olla selkeät valvontasuhteet, ja sisäisen raportoinnin periaatteet tulee määrittellä.

Raportointi tulee tehdä kirjallisena, ja sen tulee olla selkeää ja avointa. Merkittävimmistä säätiön taloudelliseen asemaan ja toimintaan liittyvistä riskeistä tulee raportoida lisäksi toiminta- tai vuosikertomuksessa.

Ulkoisen valvonta - tilintarkastus ja PRH

Säätiön ulkopuolista valvontaa hoitavat tilintarkastajat sekä viranomaisena

Patentti- ja rekisterihallitus. Tilintarkastus ei korvaa hallituksen valvontavastuuta, mutta se on hyvin tärkeä osa säätiön valvontaa. Hallituksen vastuulla on se, että tilintarkastajat voivat tehdä tarkastustyönsä tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa.

Tilintarkastajaa valittaessa on huomioitava hänen riippumattomuutensa, asiantuntemuksensa ja kokemuksensa säätiöiden tilintarkastuksesta. Palkkio ei saa määräytyä tavalla, joka voi vaarantaa tilintarkastajan riippumattomuuden.

Säätiön tulee toimittaa määräajassa viranomaisille lainsäädännön edellyttämät tiedot. Veroviranomaisille annetaan tiedot muun muassa myönnettyistä apurahoista sekä saaduista lahjoituksista ja niiden käytöstä.

Rikollisen toiminnan ehkäisemiseksi säätiön on selvitettävä saamiensa lahjoitusten alkuperä sekä tehtävä Rahanpesun selvittelykeskukselle ilmoitus havaitsemastaan epäilyttävästä liike-toimesta tai terrorismin rahoittamisesta.

Selkeä hallinto ja toimintatapa kannattavat

Säätiölle hyvä maine on erittäin tärkeä asia suhteessa sen eri sidosryhmiin kuten perustajaan, lahjoittajiin, apurahanhakijoihin ja julkiseen valtaan sekä tiedotusvälineiden kautta suureen yleisöön. Säätiön hallinnon ja toimintatapojen järjestäminen johdonmukaisella ja avoimella tavalla auttaa samalla säilyttämään säätiön hyvän maineen.

Lopuksi on todettava, että hyvätkään hallinnointiohjeistukset eivät auta, jos säätiössä toimivat henkilöt eivät kunnioita säätiön tarkoitusta ja siinä tavoiteltua henkeä. Ne kuitenkin mahdollistavat sen, että väärinkäytökset voidaan havaita ja niihin kyetään puuttumaan aiemmin. □

Asianajaja, VT **Olli Iiro** on Asianajotoimisto Juridian osakas.

Säätiön hyvä hallinto -ohjeessa tuodaan esille erilaisia säätiöiden hyvää hallintoa edistäviä seikkoja, joita Suomessa toimivat yli 2 800 säätiötä voivat tarkoituksenmukaiseksi katsomassaan laajuudessa ottaa omassa toiminnassaan ja ohjeissaan käyttöönsä.

Hyvä hallinto pohjautuu jatkossakin itsesääntelyyn

Oikeusministeriön asettaman työryhmän antaman säätiölakia koskevan ehdotuksen tavoitteena on, että uusi säätiölaki tulisi voimaan vuoden 2015 alussa. Uuteen lakiin on tarkoitus ottaa keskeisiä säätiöissä noudatettavia periaatteita vastaavasti kuin on tehty esimerkiksi uudessa osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa.

Lakiin ei kuitenkaan ole erikseen tuossa hyvään hallintoon liittyviä periaatteita, jotka osakeyhtiöissä käytettyjen corporate governance -ohjeiden tapaan pohjautuvat jatkossakin alan itsesääntelyyn.

Organisaatio ja toimivaltajako harkintaan jo perustamisvaiheessa

Säätiön perustajan olisi hyvä jo säätiötä perustettaessa harkita, millainen orga-

nisaatorakenne ja toimivaltajako sopisivat parhaiten juuri kyseiselle säätiölle. Perustaja voi sääntömääräyksiin vaikuttaa myös siihen, miten säätiön toiminnan valvonta tulee järjestettyä.

Säännöissä voidaan esimerkiksi määrittää, että valtuuskunta valvoo säätiön hallituksen toimintaa ja taloutta. Perustajan voi olla myös syytä harkita, haluaako hän mahdollisesti rajata säätiön tarkoitusta tai sen toteuttamistapoja ja sitä kautta toimielinten harkintavaltaa säätiön tarkoituksen toteuttamisessa. Toisaalta liian suppea määrittely voi ajan kuluessa tehdä säätiöstä toimintakyvyttömän.

Huomiota hallituksen jäsenten valintaan ja osaamiseen

Hyvään hallintoon kuuluu se, että hallituksen jäsenillä on riittävästi asiantuntemusta sekä aikaa valmistautua kokouksiin ja ylipäättään perehtyä säätiön asioihin. Jäsenten valintatapaan ja osaamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Kokouksia tulee olla säätiön tarkoituksen toteuttamisen kannalta riittävän usein. Toimielinten päätösten on oltava ymmärrettäviä, ja niistä tulee pitää juoksevasti numeroitua pöytäkirjaa.

Ohjesäännöt auttavat tehostamaan toimintaa

Hallituksen on suositeltavaa laatia itselleen työjärjestys (ohjesääntö) tehostamaan hallitustyöskentelyä. Työjärjestyksen sisältö riippuu säätiön koosta ja tehtävistä, mutta se voi sisältää esimerkiksi määräyksiä hallituksen puheenjohtajan, sihteerin ja esittelijän välisestä tehtävänjaosta sekä kokoustyöskentelyn periaatteista.

Lisäksi työjärjestyksessä voidaan antaa ohjeita hallituksen jäsenten vaitiovelvoitteista sekä yhteistoiminnasta säätiön muiden toimielinten ja toimihenkilöiden kanssa. Myös esimerkiksi apurahojen jakoa ja varojen keräystä varten saattaa olla aiheellista laatia omat ohjesääntönsä.

Valiokunnat ja asiamies

Hallituksen tehtävien tehokas ja tarkoituksenmukainen hoito saattaa edellyttää erilaisten valiokuntien tai toimikuntien perustamista esimerkiksi sijoitustoimintaa, apurahojen jakoa tai varojen keräystä varten.

Niillä ei kuitenkaan pääsääntöisesti ole itsenäistä päätösvaltaa vaan ne val-

Ajankohtaista säätiöiden verotuksesta

Verotusta koskeva oikeuskäytäntö on lisääntynyt. Tulkintaongelmia syntyy usein siitä, muodostaako säätiön elinkeinotoiminnan laajuus esteen yleishyödyllisyydelle.

TORSTI LAKARI

SÄÄTIÖIDEN verotus on ollut kasvavan mielenkiinnon kohteena Verohallinnon julkaistua aihetta koskevan ohjekirjeen kesällä 2005 ja päivitetyn version keväällä 2007. Tämän jälkeen on aihepiiristä syntynyt uutta verotus- ja oikeuskäytäntöä, mutta verolainsäädännön sisältö ei ole muuttunut.

Yleishyödyllisen yhteisön verotus

Mikäli säätiö ei saa verotuksessa yleishyödyllisen yhteisön asemaa, on se verovelvollinen kaikista tuloistaan. Tulot ovat veronalaisia riippumatta siitä, ovatko ne syntyneet säätiön harjoittaman elinkeinotoiminnan vai muun toiminnan myötä.

Elinkeinotulot verotetaan elinkeinoverolain (EVL) mukaan ja muut, ns. henkilökohtaisen tulolähteen tulot verotetaan tuloverolain (TVL) mukaan. Verokanta on yhteisöverokanta eli 24,5 % vuonna 2013 ja ehdotusten mukaan 20 % vuonna 2014.

Säätiö maksaa veroa vain elinkeinotuloista sekä suoriin kiinteistöomistuksiin perustuvista kiinteistötuloista, mikäli sitä pidetään verotuksessa yleishyödyllisenä. Yleishyödyllinen säätiö on vapautettu perintö- ja lahjaverosta, mikäli se saa lahjoja tai testamentteja.

Säätiö maksaa veroa vain elinkeinotuloista sekä suoriin kiinteistöomistuksiin perustuvista kiinteistötuloista, mikäli sitä pidetään verotuksessa yleishyödyllisenä. Yleishyödyllinen säätiö on vapautettu perintö- ja lahjaverosta, mikäli se saa lahjoja tai testamentteja.

Säätiöllä ei ole omistajaa – onko se kuitenkin yhteisö?

Säätiö on TVL:n 3 §:n nojalla verotuksellisesti yhteisö, vaikka siviilioikeudellisesti säätiötä ei varsinaisesti pidetäkään yhteisönä.

Lähtökohtaisesti säätiön tulee olla rekisteröity säätiörekisteriin ennen kuin sitä voidaan kohdella verotuksessa yhteisönä. Mikäli säätiön perustamisvelvoite perustu-

tuu testamenttiin eikä säätiötä ole pian perittävän kuoleman jälkeen perustettu, on vaara, että säätiölle kuuluvat juoksevat tulot verotetaan kuolinpesän tuloina.

Milloin säätiö on yleishyödyllinen?

Yleishyödyllisen yhteisön määritelmä on tuloverolain 22 §:ssä. Sen mukaan yhteisö on yleishyödyllinen, jos

- 1) se toimii yksinomaan ja välittömästi yleiseksi hyväksi aineellisessa, henkissä, siveellisessä tai yhteiskunnallisessa mielessä;
- 2) sen toiminta ei kohdistu vain rajoitettuun henkilöpiireihin;
- 3) se ei tuota toiminnallaan siihen osalliselle taloudellista etua osinkona, voittoa osuutena eikä kohtuullista suurempaa palkkana tai muuna hyvityksenä. →

Toiminnan tulee siis olla sekä yleistä että hyödyllistä. Yleisyys toteutuu, mikäli riittävän suuri henkilökunta voi hyötyä säätiön olemassaolosta. Hyödyllisyyden vaatimusta ei ole asetettu kovin korkealle. Urheilu, kulttuuri tai muu toiminta, joka tukee ihmisten henkistä tai fyysistä hyvinvointia, kuuluisi katsoa hyödylliseksi.

Verovapaat toiminnot

Yleishyödyllisen säätiön perusvarainhankintaan liittyvät aktiviteetit ovat verotuksen ulkopuolella niin kauan kuin kyse ei ole elinkeinotoiminnasta. Tuloverolain 23 §:ssä on määritelty tuloja, joita ei pidetä yleishyödyllisen yhteisön elinkeinotuloina. Listan mukaiset toiminnot kuten huvitilaisuuksien järjestäminen, ovat tyyppisempiä yhdistyksille kuin säätiölle.

Yleishyödyllisyysarviointi aloitetaan säätiön säännöistä. Niiden tulee mahdollistaa yleishyödyllinen toiminta. Käytännön toiminnan on oltava sääntöjen mukaista. Toiminnan luonnetta arvioidaan mm. toimintakertomuksessa ja nettisivuilla annetun informaation valossa.

Elinkeinotoiminnan vaikutus säätiön verotukseen

Tulkintatilanteita siitä, täyttääkö säätiön tietty toiminta elinkeinotoiminnan tunnusmerkit, on ollut runsaasti. Jotkut säätiöt ovat joutuneet kiistelemään Verohallinnon kanssa siitä, onko säätiön elinkeinotoiminta niin laajaa, että

koko säätiötä ei voida katsoa verotuksessa yleishyödylliseksi.

Muut tulot säilyvät yleensä edelleen verovapaina, vaikka säätiöllä olisikin veronalaista elinkeinotoimintaa. Mikäli kuitenkin elinkeinotoiminta kasvaa liian laajaksi verrattuna säätiön muuhun toimintaan, on mahdollista, että säätiö menettää yleishyödyllisen aseman verotuksessa. Tällöin säätiön kaikki tulot, myös TVL-tulot, muuttuvat veronalaisiksi.

Säätiön harjoittaman elinkeinotoiminnan on oltava alisteista sääntömääräistä tarkoitusta toteuttavalle toiminnalle, jotta elinkeinotoiminta ei vaikuttaisi säätiön muiden tulojen verotukseen. Mikäli alistussuhde kääntyy ja elinkeinotoiminta muuttuu itsetarkoitukseksi, saataan yleishyödyllisyysasema menettää.

Elinkeinotoiminnan yhtiöittäminen tytäryhtiöön

Säätiön on mahdollista turvata yleishyödyllinen asema yhtiöittämällä elinkeinotoiminta tytäryhtiöön. Tällöin säätiö itse harjoittaa vain sääntömääräistä, yleishyödyllistä toimintaa ja liiketoiminta on osakeyhtiömuotoisessa tytäryhtiössä.

Osinko, jota säätiö saa tytäryhtiöltä, on verovapaata yleishyödylliselle säätiölle. Jos tytäryhtiön osakkeet myydään, on myyntitulo lähtökohtaisesti verovapaata.

Kiinteistötulo

Tuloverolain 23 §:n mukaan yleishyödyllinen yhteisö on verovelvollinen muuhun kuin yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen käytetyn kiinteistön tuottamasta tulosta kunnalle ja seurakunnalle. Veroprosentti on vuonna 2013 noin 8 %. Kiinteistötulosta ei makseta valtionveroa.

Kiinteistön käyttö yleiseen tai yleishyödylliseen tarkoitukseen on verovapaata. Yleisellä käytöllä tarkoitetaan kiinteistön luovuttamista yhteiskuntaa hyödyttävään käyttöön kuten kouluksi tai kirjastoksi.

Yleishyödyllinen käyttö tarkoittaa esimerkiksi kiinteistön vuokraamista toisen säätiön käyttöön. Kiinteistö ei ole yleisessä tai yleishyödyllisessä käytössä vuokralaisen ollessa liikeyritys.

Kiinteistötulon käsite liittyy vain suoriin kiinteistönomistuksiin ja tilanteisiin, joissa rakennus on vuokrala ja vuokrasopimus on siirtokelpoinen maanomistajaa kuulematta. Asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden tuottama tulo on arvopaperin tuottamaa tuloa.

Säätiöt ja arvonlisäverotus

Säätiölle syntyy toiminnasta pakollinen arvonlisäverovelvollisuus ALV:n 4 §:n mukaisesti, mikäli säätiön toiminta katsotaan joltakin osin elinkeinotoiminnaksi. Tietyissä tilanteissa säätiön on mahdollista vapaaehtoisesti hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi liiketoiminnasta tai kiinteistön käyttöoikeuden luovutuksesta.

Pakollinen arvonlisäverovelvollisuus tai vapaaehtoinen hakeutuminen tuottaa säätiölle oikeuden hyödyntää ostojen arvonlisäverovähennysoikeuksia.

VEROTUS YLEISHYÖDYLLISESSÄ YHTEISÖSSÄ

- Yleishyödyllinen yhteisö maksaa tuloveroa vain elinkeinotoiminnan tuloista ja suoriin kiinteistöomistuksiin perustuvista kiinteistötuloista. Muun toiminnan tulot ovat verovapaita.
- Elinkeinotoiminta aiheuttaa pakollisen arvonlisäverovelvollisuuden.
- Liian laaja elinkeinotoiminta saattaa olla este yleishyödylliselle asemalle. Tällöin voidaan harkita elinkeinotoiminnan yhtiöittämistä tytäryhtiöön.
- Lahjat ja perinnöt ovat verovapaita, jos säätiö on verotuksessa yleishyödyllinen.

Mahdollisuus veronhuojennukseen

Kuten todettua, ei yleishyödyllisten yhteisöjen tarvitse maksaa tuloveroa TVL:n mukaisista tuloista. Tuloveroa joudutaan kuitenkin maksamaan elinkeinotulosta ja kiinteistötulosta. Yleishyödyllinen asema ei siten automaattisesti vapauta säätiötä tuloveron maksuvelvollisuudesta kaikissa tapauksissa.

Eräiden yleishyödyllisten yhteisöjen veronhuojennuksista annetun lain mukaan on yleishyödyllisillä säätiöillä mahdollisuus anoa vapautusta tuloveron maksamisesta. Tällaisia yhteisöjä kutsutaan superyleishyödyllisiksi yhteisöiksi. Veronhuojennusta voidaan anoa elinkeinotulosta ja kiinteistötulosta menevästä tuloverosta, mutta ei arvonlisäverosta.

Jotta säätiö voi olla huojennuslain piirissä, tulee sen olla yleishyödyllinen ja sen on harjoitettava yhteiskunnallisesti merkittävää toimintaa. Huojennus ei saa aiheuttaa vähäistä suurempaa kilpailuhaittaa.

Huojennuspäätöksiä koskeva päätöksenteko on keskitetty Savo-Karjalan verovirastoon, joka muutoinkin käsittelee suomenkielisten säätiöiden veroasiat. Ruotsinkielisten säätiöiden verotus on keskitetty Lounais-Suomen verovirastoon, mutta niidenkin tekemät huojennushakemukset käsitellään Savo-Karjalan verovirastossa.

Lahjoitusvähennys

Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen saamista on pyritty edistämään verolainsäädännön avulla. Tuloverolain 57 § oikeuttaa lahjan antajan tekemään verovähennyksen lahjoituksen perusteella, jos lahjan saajana on tietyt edellytykset täyttävä säätiö.

Säätiön on mahdollista anoa pääsyä ns. lahjoitusvähennyslistalle. On selvää, että lahjoituksia annetaan mielellään juuri listalla oleville säätiöille, koska lahjoitus oikeuttaa verovähennyksen tekemiseen.

Listalle pääseminen ei ole automaatio vaan hakemus on perusteltava huolella. Hylkäävästä päätöksestä on mah-

dollista valittaa hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikäli hakemusta ei hyväksytä.

Verosäännösten täsmennys paikallaan

Säätiölaki uudistunee vuonna 2015. Tällöin sallittanee säätiöiden harjoittama elinkeinotoiminta aiempaa laajemmin.

Säätiöiden verotusta koskeva oikeuskäytäntö on jossain määrin lisääntynyt viime vuosina. Voisikin olla paikallaan tehdä täsmennyksiä verolainsäädäntöön samalla, kun siviilioikeudellista lainsäädäntöä ajanmukaistetaan. □

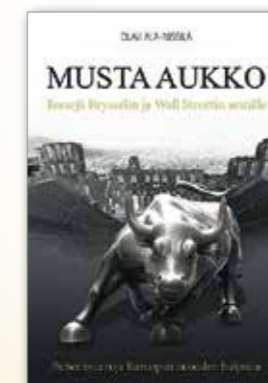

Asianajaja, VT, KTM **Torsti Lakari** työskentelee Asianajotoimisto Juridian palveluksessa.

UUTUUSKIRJA KAIKILLE EUROALUEEN TULEVAISUUDESTA KIINNOSTUNEILLE!

Musta aukko

Teesejä Brysselin ja Wall Streetin seinille

Kantaaottavia näkökulmia euroalueen pitkittyneeseen talous- ja finanssikriisiin eturivin talousasiantuntijoilta.

Olavi Ala-Nissilä
Esko Aho • Vitor Caldeira
Edite Dzalbe • Markku Hirvonen
Kersti Kaljulaid • Hannu Laurila
Erkki Liikanen • Harald Noack
Tuomas Pöysti • Olli Rehn
Jukka Vesala • Jukka Wuolijoki

Ovh. 44 €

TILAUKSET JA LISÄTIEDOT:
khtmedia.fi/julkaisut (myös lukunäyte)
kustannus@kht.fi, p. 09 7552 2020
Saatavana myös kirjakaupoista.

Verosuunnittelu ja -kilpailu – kolikon molemmat puolet

Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja **Van Rompuy** on arvioinut, että veronkierto maksaa EU-maille miljoona miljoonaa eli biljoona euroa.

EU-johtajat keskustelivat toukokuun huippukokouksessaan siitä, mitä veronkierto-ongelmalle voitaisiin tehdä. Kesäkuussa OECD jatkaa pohdiskelua veropohjan rapautumista ja tuloksen siirtämistä koskevan raportin ”Addressing Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS) innoittamana.

Helmikuussa julkaistun BEPS-raportin keskeiset teemat ovat hybridit ja verosuunnittelulle edellytyksiä luovat toisiinsa sopimattomat säännöt, konserniyhtiöiden rahoitus, siirtohinnoittelu, veronkiertosäännösten tehokkuus, suosivat verojärjestelmät ja sähköisen kaupankäynnin verotus.

Raportissa todetaan, että kansainvälisesti toimivat yritykset eivät yleisesti ottaen toimi laittomasti hyödyntäessään rajat ylittävissä toimissaan eri maiden verojärjestelmiä, mutta näiden yritysten verosuunnittelu itsessään on tuomittavaa.

Kerrassaan erikoinen näkökulma. Valtiot paheksuvat yritysten käyttäytymistä yhteisessä julkilausumassaan, mutta vain silloin, kun puhutaan yhdessä. Jokainen valtio pitää kiinni itsenäisestä oikeudestaan säätää verolakinsa ja harmonisointi onkin osoittautunut vaikeaksi.

Euroopan komissio on tarjoillut yhteistä yritysveropohjaa jo kymmenen vuoden ajan - aika heikolla menestyksellä. Onko valtioiden välinen verokilpailu sen hyväksyttävämpää kuin yritysten verojen optimointi laillisilla keinoilla? Auttaako poliittinen moralisointi?

Nyt kesäkuussa siis kuullaan BEPS:n toimenpidesuunnitelma. Huomio, tämä on kansainvälisen verotuksen kuumin dokumentti!

SIIRTOHINNOITTELUN PERIAATTEET POHJAUTUVAT 1920-LUVUN OPPEIHIN.

Tavoitteena on synnyttää koordinoitu ja kattava lähestymistapa, joka estää kaksinkertaisen verotuksen ja torjuu perusteettomat veroedut (double non-taxation) tarjoten kaikille verovelvollisille tasapuolisen toimintaympäristön. Huikeaa tavoite, mitä veikataan?

Odotettavissa on edelleen kovenevia koron vähentämiseen liittyviä rajoitteita. Lähdeverotus tarjoaisi mahdollisuuksia puuttua esimerkiksi rahoituksen suunnittelukeinoihin, mutta useat tutkimukset osoittavat lähdeverojen myös vaikuttavan investointihalukkuutta heikentävästi.

Verosopimukseen varmaan neuvotellaan uusia veronkiertoa estäviä artikloja. Verosopimusneuvottelut kestävät kuitenkin tyypillisesti vuosia ja vaihtoehdona voidaan ajatella monenkeskisiä veronkierron estosopimuksia.

Kiinteän toimipaikan määrittämisen uudelleen lienee agendalla. Tavaroiden ja palveluiden kiihtyvä digitalisoituminen ja 1920-luvulta peräisin ole-

vat malliverosopimuksen doktriinit tulonjaosta valtioiden välillä eivät todellakaan enää kohtaa toisiaan.

Kansainvälisen vapaakauppajärjestö OECD:n siirtohinnoitteluperiaatteetkin pohjautuvat 1920-luvun oppeihin. Markkinaehtoperiaate on niin syvälle juurtunut käsite, ettei sen hylkääminen ole todennäköistä.

Riskin siirtoon perustuvat tulon allokointirakenteet saattavat joutua tulilinjalle. Aineettomiin oikeuksiin liittyvä työs-kentely ja tulevan raportin konkreettiset esimerkit helpottanevat kuitenkin tulkintapaineita – sekä veroviranomaisten että verovelvollisten.

Toimenpidesuunnitelman tavoitteet ovat kunnianhimoisia. Niistä voi joko rakentua uusi ja yhtenäinen veromalli tai ne voivat jäädä risto reippaiden haaveiksi. Varmaa kuitenkin on, että keskustelu veroasioista jatkuu vilkkaana. □

OUTI UKKOLA

A man with short, light-colored hair, wearing a dark suit, a light blue checkered shirt, and a blue tie, is smiling slightly. He is standing on a staircase with wooden railings. The background is a modern office interior with a staircase leading up and down.

Varmennuspalvelujen kehittämistä pk-sektorilla katsottava avoimin mielin

TEKSTI // TARJA SVIILI KUVAT // VEIKKO SOMERPURO

– Tilintarkastajien olisi vähitellen valmistauduttava tarjoamaan myös vaihtoehtoisia varmennuspalveluja pk-yrityksille, sanoo Juha-Pekka Keimmo.

HÄNEN mielestään on tärkeää, että ammattikunta pysyy ajan hermolla taloudellisen raportoinnin varmennuspalvelujen kehittymisestä, koska pienten yhteisöjen tilintarkastuksen parissa Suomessa työskentelee arviolta tuhat tilintarkastajaa assistentteineen niin pienissä kuin suurissakin tilintarkastustoimistoissa.

Pk-rintamalla tapahtuu

Keimmo on Revico Grant Thornton Oy:n toimitusjohtaja ja hän on tehnyt uransa aikana tilintarkastuksia niin listayhtiöissä kuin pk-yrityksissäkin.

Juuri nyt myös pk-rintamalla tapahtuu, vaikka päähuomion ovat vieneet suuryritysten ja PIE-yhteisöjen tilintarkastuksen sääntelyhankkeet.

– ISA-standardien vaatimuksia keveämmille varmennusmuodoille on syntynyt markkinalähtöinen tarve erityisesti pienyritysvaltaisissa Pohjoismaissa, Juha-Pekka Keimmo toteaa.

Tanska edelläkävijänä

Pisimmälle on ehtinyt Tanska, jonka vanavedessä myös länsinaapurimme näyttää etenevän.

– Tanskassa otetaan käyttöön tänä vuonna oma kansallinen standardi pk-yhteisöjen tilinpäätösten varmentamiseksi. Ruotsissakin on suunniteltu mm. paikallista soveltamisohjeistusta pienten yritysten tilintarkastukseen ns. K2-revision -hankkeessa, Keimmo kertoo.

Trendi on tiedostettu laajemminkin. Euroopan parlamentin ja neuvoston lopullista hyväksyntää odottava ehdotus tilintarkastusdirektiivin muuttamiseksi mahdollistaisi ISA-standardien sovelta-

KHT Juha-Pekka Keimmo on KHT-yhdistyksen SME-toimikunnan (Small and Medium Sized Entities) puheenjohtaja. Toimikunnan työ painottuu pienyritysten tilintarkastuksessa esiin nouseviin ISA-standardien soveltamiskysymyksiin sekä kansainvälisen kehityksen seurantaan pk-yritysten tarkastuspalveluissa. Hän pohtii ulkomaisten kollegojensa kanssa pk-sektorin tilintarkastuksen kansainvälisiä kehitysnäkymiä Pohjoismaisen tilintarkastajaliiton SMP-työryhmässä (Small and Medium Sized Practices) ja Euroopan Tilintarkastajaliiton FEE:n SMP Forumissa.

misen liiketoiminnan laajuuteen ja monimutkaisuuteen suhteutettuna pk-yritysten tilintarkastuksia tehtäessä.

ISA-standardit ohjenuorana

Tilintarkastusalalla on oltu vakuuttuneita niin kansainvälisesti kuin kotimaassakin, että ISA-standardien noudattaminen tuo laadukkaampaa tilintarkastusta ja parantaa kansainvälisesti tilintarkastettujen tilinpäätösten vertailtavuutta.

– Ammattistandardien tilintarkastukselle antama laatuleima koetaan alallemme erittäin tärkeäksi, korostaa Juha-Pekka Keimmo.

Hän kuitenkin huomauttaa, että pyrittäessä vahvistamaan standardien jopa laintasoista asemaa on unohdettu, että listayhtiön tilintarkastuksen lisäksi niitä on Suomessa sovellettava esimerkiksi yhden omistajan kiinteistöyhtiöön.

“One size fits for all”?

Keimmo kuvaa haasteelliseksi pienyrityksen tilintarkastuksen suorittamista ISA-vaatimusten mukaisesti. Ja arvelee, että juuri sen vuoksi one size fits for all -periaate ei toimi Suomen kaltaisissa

maissa, joissa valtaosa tilintarkastuksista kohdistuu pk-sektorin yrityksiin.

Tanskan uusi lakisääteinen standardi on tilintarkastuskäytäntöjen kansainvälisen harmonisoinnin näkökulmasta huono juttu.

– Mutta jos ISA-standardeja laativassa IAASB:ssa ei pian tehdä jotakin, syntyy vastaavanlaisia normeja lisää, hän ennakoii.

Hänen mukaansa selkeämpää ohjeistusta standardien skaalautuvuudesta tai uusien varmennustuotteita tarvitaan pian.

Viileä vastaanotto Norjassa

Keimmo pitää Tanskan ja Ruotsin kehitystä osoituksena siitä, että tilintarkastusdirektiivin alarajan ulkopuolelle jäävät yhtiöt ja hyvin pienetkin yritykset kuitenkin tarvitsevat tilinpäätöksilleen ammattimaisen varmennuksen – joko vapaaehtoisen tilintarkastuksen tai muun vaihtoehdoisen varmennuspalvelun muodossa.

– Ruotsissa on kiinnitetty huomiota pienempien ammatinharjoittajien tulevaisuuteen myös siksi, että Norjassa vaihtoehdot varmennuspalvelut eivät saaneet vapaaehtoisuuteen perustuvina

jalansijaa, kun tilintarkastusvelvollisuuden kokorajoja nostettiin.

Muutoksen seurauksena työt eivät suinkaan ole loppuneet, mutta tilinpäätöksen varmennuksen sijaan asiakasyritykset hankkivat nyt monilta yksin toimivilta norjalaistarkastajilta muita taloushallinnon palveluja.

Lakisääteistä kevennettyä varmennusta?

Suomessa tilintarkastusvelvollisuuden kokorajakeskustelua on käyty harvakseltaan. Muutaman vuoden takaista debattia on siivittänyt EU:n mikroyritysdirektiivi. Viimeisin avaus kuultiin keväällä elinkeinoelämän etujärjestöiltä.

Elinkeinoelämän keskusliitto ja Keskukskaupakamari ehdottivat kokorajojen uudelleen arvioimista tilintarkastajajärjestelmän uudistuksen jatkovalmistelussa.

– Jos tilintarkastuksen kokorajat Suomessa nousisivat, voitaisiin meilläkin Tanskan tavoin säätää lakisääteiset rajat niiden yritysten varmennukseen, jotka jäävät kokorajojen väliin. Näiden yritysten tilinpäätösten varmennus voisi olla vapaaehtoisuuden sijasta lakisääteistä, Juha-Pekka Keimmo pohtii.

Standardit ja oikeusturva

Nykyistä tilintarkastusjärjestelmäämme Keimmo viilaisi siten, että ISA-standardien kirjaimellisen noudattamisen sijaan niitä voitaisiin suhteuttaa pk-yritysten tilintarkastukseen.

– Suhteuttamisesta on olemassa alalla useita erilaisia mielipiteitä. Henkilökohtaisesti ymmärrän suhteuttamisen siten, että mitä tahansa ei voida tehdä tai jättää tekemättä ainoastaan ammatilliseen harkintaan perustuen. Standardit sisältävät myös selkeitä pakottavia toimenpiteitä, joista ei voi tinkiä tilintarkastusta tehtäessä.

Hän nostaa myös oikeusturvakysymyksen esiin.

– On olemassa riski, että tuomioistuinkäytännössä standardeja tulkitaan laintasoisina kirjaimellisesti eikä periaatteellisena ohjenuorana. Mikäli

Tilintarkastusvelvollisuuden rajat Tanskassa

- liikevaihto 8 000 000 DKK (vähän yli miljoona euroa)
- taseen loppusumma 4 000 000 DKK (vähän yli 500 000 euroa)
- palveluksessa keskimäärin 12 henkilöä.

emme noudata standardeja kirjaimellisesti, toimimme standardien vastaisesti.

Uusia tuulia

Monipuolisempaa keskustelua kaipaa Keimmo toivoisi vanhojen mantrojen tilalle tuoreita ajatuksia.

– Esimerkiksi miksi tilintarkastajalla ei voisi olla tarkoin rajattua velvollisuutta raportoida viranomaiselle tilintarkastuksen yhteydessä havaitsemaan vakavasta rikollisesta toiminnas-

ta? Tällainen tiukennettu raportointivelvollisuus voisi liittyä myös tilintarkastajan eroamis- tai erottamistilanteisiin.

Hän uskoo, että julkisen vallan puolelta voisi näin syntyä aitoa kysyntää varmennuspalvelulle, johon sisältyisi selkeä yleisen edun valvontaan liittyvä elementti.

Keimmon mielestä asiakasta koskevan vakavan rikosepäilyn tulisi syrjäyttää salassapito ja luottamuksellisuus.

– Tilintarkastaja palvelee myös yhteiskuntaa, ei ainoastaan omistajia. Vastaavaa lainsäädäntöä on jo lukuisissa maissa, ja myös raportointia koskeva ISA-standardi on juuri julkaistu.

Väljempi sääntely avaa mahdollisuuksia

Henkilökohtaisesti hän myös kannataisi yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tilintarkastussäännösten eriyttämistä pieniä yhteisöjä koskevista sääntelystä ja normeista nähdessä sen mahdollisuutena.

– Tilintarkastuslain säännös, jonka mukaan tilintarkastaja ei saa millään tavoin osallistua pienenkään yrityksen tilinpäätöksen laadintaan, on kansainvälisesti tarkasteltuna kummajainen.

Keimmo sanoo, että alan eettiset säännöt – IFAC:n Code of Ethics - olisivat meilläkin aivan riittävä ohjenuora, joka parantaisi pk-yritysten taloudellisen raportoinnin laatua.

– PIE-yhteisöjä koskevat riippumattomuussäännökset eivät olisi esteenä kehitettäessä pk-yrityksille tarjottavia palveluja. Uskon, että laajasti asiakkaalleen lisäarvoa tuottavat tilintarkastajat menestyvät jatkossakin pk-yritysten kumppaneina ja taloudellisen raportoinnin varmentajina. □

“Laajennettu yleisluonteinen tarkastus” Tanskassa

Yritys voi soveltaa uusia sääntöjä, jos tilinpäätöspäivänä ja kahtena peräkkäisenä tilikautena kaksi seuraavista ei ylity:

- taseen loppusumma DKK 36 miljoonaa (noin EUR 4,8 miljoonaa)
- liikevaihto DKK 72 miljoonaa (noin EUR 9,7 miljoonaa)
- palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä.

Yhtiökokous tekee päätöksen uuden standardin mukaisen varmennuspalvelun käyttöönotosta (tilintarkastuksen sijaan). Laajennettu yleisluonteinen tarkastusstandardi perustuu Kansainväliseen yleisluonteista tarkastusta koskevaan standardiin ISRE 2400. Tilintarkastaja varmistaa analyysien ja tiedustelujen avulla, että tilinpäätöksessä ei ole olennaisia virheellisyyksiä.

Analyyysien ja tiedustelujen lisäksi tilintarkastaja tekee lisätoimenpiteitä. Näihin toimenpiteisiin kuuluu ulkopuolisen tiedon hankkiminen tietyistä asioista:

- otteita ulkopuolisista käyttöomaisuusrekistereistä (maa-alueet, ajoneuvot, jne.)
- pankkivahvistukset (talletukset, velat, vastuut, jne.)
- tiedustelu yrityksen lakimiehelle mahdollisista riita-asioista, kanteista tai oikeudenkäynneistä
- todistus siitä, että veroviranomaisille raportoidut työmarkkinamaksut, ennakonpidätykset ja arvonlisäverot perustuvat kirjanpitoon.

Tilintarkastaja antaa raportin, että hän on tehnyt tilinpäätöksen yleisluonteisen tarkastuksen erityisen varmennusstandardin mukaan ja että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Tanskan lainsäädännön mukaan.

Yleisluonteisen tarkastuksen raportti on negatiivinen: “tietoon ei ole tullut mitään, mikä antaisi syyn uskoa, ettei tilinpäätös anna oikeaa ja riittävää kuvaa”.

Tanskan “laajennettun yleisluonteisen tarkastuksen” raportti on positiivinen: “tehdyn työn perusteella tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan”.

Kuinka järjestää pienen yhtiön sisäinen valvonta?

Pieniyhtiön kannattaa luoda tarpeidensa mukaan räätälöity valvontajärjestelmä suojaamaan varallisuuttaan ja vähentämään väärinkäytösriskejä.

NIINA AHOKAS

ESIMERKIT hyvin järjestystä sisäisestä valvonnasta liittyvät usein suuriin pörssiyrityksiin, joissa vaatimukset valvonnan asianmukaisuudelle tulevat jo lainsäädännön ja erilaisten ohjeistusten sanelemina. Pienissä yrityksissä sisäiseen valvontaan ei aina kiinnitetä systemaattisesti huomiota eikä ole usein tarpeeseen luoda raskaita, formaaleja valvontaprosesseja, tai käyttää tuhansia euroja kontrollien implementoimiseen.

Sisäistä valvontaa tarvitaan pienissäkin yhtiöissä

Kuitenkin esimerkiksi väärinkäytökset eivät ole harvinaisia pienissä yrityksissä. Usein niiden tekijäksi osoittautuu henkilö, jota kukaan ei olisi osannut ennalta epäillä.

Pienen yrityksen siis tulisi - siinä missä suurenkin - olla kiinnostunut sisäisestä valvonnasta eli keinoista, joilla suojata yrityksen varoja ja vähentää väärinkäytösriskiä. Lähtökohtana on ymmärtää, mistä sisäisessä valvonnassa on kyse, ja miten valvonta oman yrityksen kohdalla on järkevintä järjestää.

Miksi ryhtyä sisäisen valvonnan järjestämiseen?

Taustalla pienillä yrityksillä sisäisen valvonnan kehittämiseksi voi olla seuraavia asioita:

- Vahva sisäinen valvonta luo varmuutta taloudelliseen raportointiin. Kontrollit auttavat löytämään mahdollisia virheitä ja ongelmia sekä estämään näiden syntymistä tulevaisuudessa.
- Ulkopuolinen taho, kuten asiakas, toimittaja tai rahoittaja saattaa suositella tai vaatia parempaa valvontaa.
- Valvonnan avulla voidaan ratkaista ongelmia liiketoiminnassa sekä ehkäistä väärinkäytösten esiintymistä.

Oli yritys kuinka pieni tahansa, on hyvin järjestetty sisäinen valvonta oleellista monestakin syystä. Väärinkäytösten ehkäiseminen, kavallusten havaitseminen ja täsmällisen taloudellisen tiedon tuottaminen ovat kaikki hyviä syitä si-

säisen valvonnan periaatteiden luomiseksi ja niiden noudattamiselle.

Kontrollien implementointi tietojärjestelmiin yksin ei riitä vaan tarvitaan myös pehmeitä kontrolleja. Niihin kuuluvat esimerkiksi etiikka, rehellisyys, osaamisen kehittäminen, johtamisfilosofia sekä henkilöstön ymmärtämisen ja sitoutumisen aste.

Kiinnostusta myös taloudenpitoon tarvitaan

Usein pienyrityksen johtoportaan muodostaa pelkkä omistaja, tai muutama johtaja hänen lisäksi. Tyypillisesti pienyrityksen johdon huomio kiinnittyy ensisijaisesti liiketoimintaan ja sen kehittämiseen, ei niinkään kirjanpitoon ja taloudellista informaatiota tuottaviin prosesseihin.

Usein kirjanpito ulkoistetaan täysin ja yritykseltä puuttuu taloudesta vastaava henkilö. Yhteydenpito kirjanpitäjän kanssa saattaa tulla lähinnä kyseeseen vain ongelmatapausten selvittämisessä.

Kuitenkin yksi tärkeimmistä asioista, joita pienyrityksen johto voi tehdä, on esittää kiinnostusta taloudenpitoa

kohtaan. Hyvä tapa voi olla säännöllisesti käydä läpi taloudellisia raportteja sekä tärkeimpiä tunnuslukuja ja kirjanpidon tilejä.

Asiaan kouluttautuminen on paikallaan, mikäli omistajalta puuttuu tarvittava ymmärrys taloudesta. Usein säännölliset keskustelutuokiot kirjanpitäjän kanssa ovat myös omiaan lisäämään johdon tietoisuutta yrityksen ajankohtaisesta tilanteesta.

Johdon valvontatoimet osana valvontakulttuurin luomista

Tärkeä asia hyvän valvontakulttuurin luomisen kannalta on henkilöstölle viestiminen valvonnan olemassaolosta. Jo pelkästään tieto siitä, että asioita seurataan ja poikkeamiin puututaan, parantaa osaltaan valvontaympäristöä ja ehkäisee väärinkäytöksiä.

Sen lisäksi, että johto esimerkiksi kuukausittain käy läpi taloutta, voi välillä olla tarpeen tehdä ns. pistokoikeita joihinkin yksittäisiin kirjanpidon osa-alueisiin kuten asiakaslaskutukseen tai ostoreskontraan. Tämä voi olla hyvä käytäntö yrityksissä, joil-

ta puuttuu joko ulkoinen tai sisäinen tarkastus.

On todennäköisempää että työntekijä hoitaa tehtävänsä huolella, kun hän tietää, että hänen työnsä saattaa tulla tarkastettavaksi, ja myös houkutus väärinkäytöksiin pienenee.

Valvontakeinot yhteisön kulttuurin mukaisesti

Valvonta tulisi kuitenkin pyrkiä toteuttamaan niin, ettei henkilöstö liiaksi koe olevansa erityisen valvonnan alaisena. Seuranta tulisi aina toteuttaa ottaen huomioon vallitsevalle organisaatiokulttuurille parhaiten soveltuvat keinot.

Käytännössä tämä voi joskus osoittautua hankalaksi yhtälöksi etenkin yrityksessä, jossa on totuttu tekemään asioita ilman valvontaa.

Kirjalliset ohjeet tarpeen isoissa yrityksissä

Hyvin pienissä yrityksissä ei välttämättä ole lainkaan kirjallisia toimintaohjeita. Näiden tarve kuitenkin lisääntyy yrityksen kasvaessa.

Yksi tärkeimmistä kirjallisista dokumenteista sisäisen valvonnan kannalta ovat liiketapaperiaatteet, joissa määritellään yrityksen yleiset linjaukset, joita yrityksen henkilöstön ja usein myös muiden sidosryhmien kuten alihankkijoiden ja toimittajien, oletetaan noudattavan.

Liiketapaperiaatteissa voidaan käsitellä esimerkiksi lakien, säädösten ja määräysten noudattamista, eturistiriitoja, lahjontaa, ihmisoikeuksia, salassapitovelvoitteita, hyvää liiketapaa sekä yhtiön omaisuuden suojelua ja asianmukaista käyttöä.

Ohjeistuksista tiedotettava henkilöstölle

Liiketapaperiaatteiden lisäksi on usein tarpeen luoda myös muita ohjeita ja politiikkoja. Näihin lukeutuvat niin matkustusohjesäännöt kuin yksityiskohtaisemmat ohjeet esimerkiksi myyntilaskutuksen hoitamiseen, kassajärjestelmän käyttöön tai käteisvarojen tilitykseen.

Kun henkilöstöllä on ohjeet eri tilanteissa toimimiseen, on todennäköisempää, että he myös toimivat ohjeiden mukaisesti. Ohjeiden olemassaolon lisäksi yhtä tärkeää on niistä viestiminen, jotta henkilöstö tulee niistä tietoiseksi ja toimii niiden mukaisesti. On hyvä muistaa myös, että suullisesti viestitty politiikka voi olla tehokas siellä, missä se on hyvin ymmärretty käytäntö.

Tietojärjestelmäkontrollit puuttuvat usein

Tyypillinen esimerkki kontrollipuutteesta pienessä yrityksessä on tietojärjestelmien käyttöoikeuksiin liittyvät puutteet. Käyttöoikeuksia on yrityksissä vaikea kontrolloida, ja niitä hallitaan usein manuaalisesti. Käyttöoikeuksia jaetaan helposti liikaa, minkä seurauksena tietoturvariskit sekä väärinkäytösten ja virheiden mahdollisuudet kasvavat.

Jo tietojärjestelmien käyttöönotto-vaiheessa tulisi selkeästi määrittellä, minkälaisessa roolissa olevat henkilöt tarvitsevat oikeudet mihinkin järjestelmän osa-alueeseen. Käyttöoikeuksia tulisi jakaa vain todellisen tarpeen mukaan ja koko järjestelmän kattavia hallintaoikeuksia ei tulisi helposti antaa yksittäiselle henkilölle.

Huomiota talousinfoo sisältäviin järjestelmiin

Toinen tärkeä tietojärjestelmiin liittyvä kontrolli liittyy taloudellista informaatiota sisältävien tietojärjestelmien arkistointiin ja varmuuskopiointiin. Liian usein pienyrityksissä ne jäävät kokonaan tekemättä. Tai varmuuskopioinnit otetaan esimerkiksi ainoastaan tilanteessa, jolloin tiedoista on tarve luovuttaa kopiot kolmannelle osapuolelle.

Johdon tulisi määrittellä, kuinka usein varmuuskopiointeja mistäkin järjestelmästä on tarve ottaa. Johdon tulisi luoda selkeät ohjeet varmuuskopioinnin tekemiselle ja tietojen arkistoiselle.

Eriytetyt työtehtävät haaste

Yksi tärkeimmistä väärinkäytöksiä ja virheitä ehkäisevistä kontrolleista on

JO VIESTIMINEN VALVONNAN OLEMASSA OLOSTA HENKILÖSTÖLLE PARANTAA VALVONTAYMPÄRISTÖÄ JA EHKÄISEE VÄÄRINKÄYTÖKSIÄ.

työtehtävien eriyttäminen. Pääsy yrityksen varoihin, kirjanpitojärjestelmään ja muihin taloudellisiin tietoihin tulisi olla rajoitettu ja huolellisesti valvottua.

Yksittäinen henkilö ei saisi olla vastuussa kaikista yhden liiketapahtuman vaiheista, jotka voidaan jakaa liiketapahtumien valtuutukseen, kirjaamiseen ja maksamiseen.

Kun yhden transaktion prosessoinnissa on enemmän ”silmäpareja”, on suurempi todennäköisyys huomata mahdolliset virheet tai väärinkäytökset. Myös houkutus väärinkäytösten tekemiseen pienenee, kun kiinnijäämisen riski kasvaa.

Käytännössä pienissä yrityksissä työtehtävien eriyttäminen on haastavaa, jos palveluksessa ei ole riittävästi henkilöitä, joille eriyttää tehtäviä. Usein myös kaikki kirjanpitoon ja taloudenhoitoon liittyvät tehtävät on haluttu osoittaa yrityksen ainoalle kirjanpitäjälle.

Tällöin tulisi pohtia mahdollisuutta eriyttää tietty vaihe toiselle henkilölle edes kaikkein kriittisimmässä prosesseissa. Myös jälkikäteisvalvonta on tärkeää.

Muita kontrolleja

Sisäisen valvonnan kannalta myös seuraaviin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota:

- ovien lukitseminen, asiakirjojen ja käteisvarojen säilyttäminen lukkojen takana
- pääsyn rajoittaminen siellä, missä mahdollista
- salasanat ja palomuurit tietokoneissa

- valvontakameroiden käyttäminen (jopa valekamoilla voi olla ennaltaehkäisevä vaikutus)
- palkattavan henkilökunnan taustojen kartoitus
- asiakkaiden ja toimittajien palautteiden vastaanottaminen saattaa antaa viitteitä mahdollisista ongelmista.

Sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta huolehtiminen on yrityskoosta riippumatta johdon vastuulla. Usein syyt virheiden ja väärinkäytösten esiintymiseen löytyvät puutteellisesta valvonnasta.

Valvontajärjestelmä tulisi rakentaa ottaen huomioon yrityksen koko ja valvontatarpeet. Lisäksi valvonnasta aiheutuvia kustannuksia tulisi verrata niistä saatavaan hyötyyn. On myös muistettava, ettei täydellistä valvontajärjestelmää ole koskaan mahdollista saavuttaa. □

Niina Ahokas,
KTM, toimii sisäisenä tarkastajana Kemira Oyj:ssä.

Panelistit olivat yhtä mieltä siitä, että vaatimukset hyvästä hallinnosta ovat jääneet sivurooliin euroalueen kriisissä.

▲ – Yhteisvastuullisuudessa on tullut raja vastaan, Olavi Ala-Nissilä tiivistä eurokriisin tunnelmat.

◀ Tuomas Pöysti vaati sekä yksityiseltä että julkiselta sektorilta lisää avoimuutta ja nykyistä luotettavampaa talousdataa esimerkiksi riskeistä.

▼ Suomen Pankin Hanna Westman ei pitänyt pankkisektoriin kohdistuvaa sääntelyä kohtuuttomana. Jokaisella valvontakeinolla on omat tavoitteensa.

Hyvä hallinto unohtui eurokriisissä

TEKSTI // MATTI REMES KUVAT // JARI HÄRKÖNEN

Miksi hyvän hallinnon periaatteet ovat jääneet eurokriisissä vähälle huomiolle? Tästä kirjoitti keskustelun ajankohtainen uutuuskirja.

BALANSSIN lukijoille tutun kolumnistin, **Olavi Ala-Nissilän** teos *Musta aukko* – Teesejä Brysselin ja Wall Streetin seinille julkaistiin toukokuun alkupuolella Helsingissä. Mukana tilaisuudessa oli talousasiantuntijoita, jotka olivat kirjoittaneet oman artikkelinsa euroalueen kriisiä ja tulevaisuutta pohtivaan teokseen.

”Pelastuspaketit eivät korvaa hyvän hallinnon merkitystä”

Vaatus hyvän hallinnon periaatteiden kunnioittamisesta on kirjan kanta-

va teema. Se hallitsi myös julkistamistilaisuudessa käytyä keskustelua.

– Siitä on puhuttu aivan liian vähän. Niin houkuttelevalta kuin se kuulostaa, tulonsiirrot ja vaikeuksissa oleville maille kootut pelastuspaketit eivät korvaa hyvän hallinnon merkitystä, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen entinen jäsen, KHT Olavi Ala-Nissilä tiivistä.

Lisää laatua raportointiin

Valtiontalouden tarkastusviraston pääjohtaja **Tuomas Pöysti** peräsi lisää laa-

tua taloudelliseen raportointiin. Etenkin yksityisen ja julkisen talouden riskeistä tulisi hänestä saada nykyistä luotettavampaa tietoa.

Suomen pankin ekonomisti ja Euroopan pankkien riskeistä väitöskirjansa tehnyt **Hanna Westman** huomautti, että eniten avoimuutta kaivattaisiin pankkisektorille.

– Tämä on tärkeää, jotta niin pankkien sisällä kuin ulkopuolellakin tiedetään todellinen tilanne.

Finanssivalvonnan apulaisjohtaja **Jukka Vesala** kiinnitti huomiota samaan asiaan.

– Sijoittajille on oleellista saada oikeaa tietoa. Tällä hetkellä heidän on vaikea päästä selville, mikä on pankkisektorin oikea tila.

Stressitesteihin samat pelisäännöt

Vesalan mielestä yksi keino olisi pankeille tehtävien stressitestien paranta- →

minen ja yhtenäistäminen. Niissä arvioidaan pankkien kykyä ja vakavaraisuutta sietää talouden ennakoitua heikompi kehitys.

– Aiemmin tehtyjen testien suurin ongelma on ollut epäselvyys lähtökohdatilanteesta eli ovatko pankit arvostaneet taseensa yhtäläisin kriteerein vai eivät. Lisäksi eri maiden pankkivalvojen asettamissa kriteereissä on ollut eroja.

Vesala uskoo, että valmisteilla oleva uudistus Euroopan keskuspankin (EKP) valtuuksien lisäämisestä pankkivalvonnassa on askel oikeaan suuntaan. EKP:llä olisi jatkossa mahdollisuus ohjeistaa sitovasti niin pankkeja kuin kansallisia pankkivalvojiaakin.

– Jatkossa esimerkiksi pankkien taseiden arvostuksia arvioitaisiin samoilla kriteereillä.

Yhteisvastuun tilalle omavastuuta

Tuomas Pöysti nosti esille jokaisen toimijan vastuun omista tekemisistään. Tämä pätee niin yksityiseen kuin julkiseenkin sektoriin.

– Tässä ei voi tehdä eroa esimerkiksi eri maiden välillä.

Myös Ala-Nissilä korosti velallisten ohella sijoittajien vastuuta.

– Oma ”nahkaa” pitää olla aina mukana. Valitettavasti vieläkin eurooppalaisessa keskustelussa nousevat enemmän esille yhteisvastuu ja solidaarisuus, ei omavastuu.

Hänen mielestään EU:n yhdentymiskehitystä ei voida jatkaa siten, että sääntöjen rikkomisesta ja heikosta valvonnasta seuranneita kansallisia ongelmia laitetaan muiden maksettavaksi.

– Yhteisvastuullisuudessa on tullut raja vastaan, Ala-Nissilä korosti ja sai myös muut panelistit nyökyttelemään päätään.

Direktiiviesitys vahvistaisi sijoittajavastuuta

Ala-Nissilä toivoi Kyproksen pankkikriisistä toimintamallia siihen, että sijoittajatkin joutuvat kantamaan kriisitilanteissa oman vastuunsa.

Tämä on lähtökohdana Euroopan komission valmistelemassa direktiiviesi-

◀ *Markku Hirvonen muistutti pankkien vastuusta veronkierron ehkäisyssä. Suuri osa veroparatiiseihin talletetuista varoista on hänen mukaansa suurten pankkien hallinnoimia.*

▶ *KHT-yhdistyksen puheenjohtaja Tapani Vuopala ja TILA:n Pasi Horsmanheimo seurasivat vilkasta keskustelua eurokriisistä.*

◀ *Finanssivalvonnan Jukka Vesala toivoo yhtenäisempiä pelisääntöjä pankkien stressitesteihin.*

▼ *Olavi Ala-Nissilän omistuskirjoituksille oli kysyntää paneelikeskustelun päätteeksi.*

tyksessä, jonka tavoitteena on laittaa pankin tappioiden kattaminen ensisijaisesti omistajien ja suursijoittajien kannettavaksi ja suojella näin veronmaksajien varojen käyttöä.

Keskustelijat odottivat direktiivin selkeyttävän tilannetta. Pöysti muistutti kuitenkin, että vastaavat uudistukset tuppavat jäämään EU:ssa paperitiikereiksi.

– Ongelmana on toimeenpano. Entistä selkeämmät pelisäännöt tulisi saada nopeasti käyttöön.

Myös Vesala kiirehtisi uusien sääntösten toimeenpanoa, jotta sijoittajat saisivat nykyistä parempaa tietoa riskeistä.

– Se on edellytys riskien hinnoittelulle. Tästä syntyvät puolestaan kannustimet, jotka edistävät riskienhallintaa.

Pankkisääntelyä ei ole liikaa

Keskustelussa nousi esille huoli siitä, että etenkin pankkisektoriin kohdistuva sääntely kasvaa jatkuvasti. Alan toimijoilla on täysi työ pitää kiinni jo ny-

kyisistä velvoitteistaan, ja lisää säännöksiä on luvassa.

– En usko, että valvontamekanismita on liikaa. Lista voi tulla näyttävä pelotavalta, mutta kaikilla säännöillä on tietyt tavoitteensa, Hanna Westman rauhoitteli.

Harmaan talouden asiantuntija **Markku Hirvonen** huomautti pankkisektorin ja julkisen talouden ongelmien kohtalonyhteydestä. Hänen mukaansa pankit edistävät julkisen talouden ongelmia tukemalla veronkiertoa.

– (Matalan verotuksen) offshore-keskuksissa olevista varoista yli 60 prosenttia on maailman 50 suurimman pankin hallinnassa. Kysymys kuuluu, miten nämä varat saataisiin nykyistä parempaan käyttöön.

Hirvonen muistutti, että avoimuus on paras vastavoima veronkierrolle ja korruptiolle.

– Näissä asioissa tiedotusvälineet ovat parhaita poliiseja.

Lainakatto vai itsesääntely?

Kaavailtu katto asuntolainoille kirjoitti vilkkaaseen keskusteluun. Finanssialan Keskusliiton toimitusjohtaja **Piia-Noora Kauppi** painotti, että vapaaehtoiset keinot ovat tässä asiassa lakeja paremmat.

– Suomalaiset pankit ovat sitoutuneet toimimaan vastuullisesti, hän totesi.

Panelisteilta ei juuri löytynyt ymmärrystä Kaupin kannanotolle. Heidän mielestään pankkien välinen kova kilpailu voi johtaa siihen, että asuntolainaa hakevan asiakkaan maksukykyä ei arvioida riittävän tiukasti.

Olavi Ala-Nissilä muistutti, mistä vuoden 2008 finanssikriisi lähti liikkeelle. Sen juuret olivat Yhdysvaltain ylikuumenneilla asuntomarkkinoilla, joilla asuntoja ja lainoja tyrkytettiin jopa täysin maksukyvyttömille asiakkaille. □

Miten isot listayhtiöt raportoivat verojalanjäljestä?

Valtio-omisteiset yhtiöt antavat jo yksityiskohtaisempaa tietoa verojalanjäljestään yritysvastuuraporteissaan.

TIMO TORKKEL

YRITYKSEN verojalanjäljellä voidaan tarkoittaa yrityksen toiminnan verokuormaa eli sitä, kuinka paljon yrityksen toiminnasta kertyy yhteiskunnalle verotuloja.

Verojalanjälki suppeasti ja laajemmin raportoituna

Yritysten verojalanjäljen *suppea määritelmä* kattaa välittömät verot. Välittömillä veroilla tarkoitetaan veroja, jotka on tarkoitettu jäämään verovelvollisen rasitukseksi. Yrityksen verojalanjäljen *laaja määritelmä* kattaa puolestaan välittömät ja välilliset verot. Välillisillä veroilla tarkoitetaan veroja, jotka on tarkoitettu vyöryttäväksi verovelvolliselta muille talousyksiköille.

Yrityksen verojalanjäljen raportointi voi olla suppeaa tai laajaa. Yrityksen verojalanjäljen *suppea raportointi* liittyy kirjanpitoon. Kirjanpitovelvollisten on raportoitava tulovero. Yrityksen verojalanjäljen *laaja raportointi* liittyy puolestaan yritysten yhteiskuntavastuuraportointiin.

Valtio-omistaja edellyttää eräiltä omistamiltaan yrityksiltä yritysten yh-

teiskuntavastuuraportointia. Muiden yritysten osalta tällä hetkellä ei ole yhteiskuntavastuuta koskevia yleisiä raportointivelvoitteita.

Yhteiskuntavastuuraportointi on vapaaehtoista. Kyse on viime kädessä yritysten liiketoiminnallisesta päätöksestä. Tällä hetkellä toista sataa yritystä on omaksunut jonkinasteisen yrityksen yhteiskuntavastuun raportoinnin.

Yritysvastuuraportointi Suomessa

Suomessa lähes kaikki OMX Helsinki, suuret yhtiöt, tekevät yhteiskuntavastuuraportointia. Teknisesti raportointi on joko osa vuositilinpäätöstä tai se on erillisraportointia. Raportoinnin laatu, laajuus ja julkaisutapa vaihtelevat.

Jotkut yritykset julkaisevat vain internetissä selailtavan version, kun taas jotkut yritykset laativat erillisen raportin. Raportit julkaistaan yleensä helmikuuhikuussa, joskin näitä saatetaan julkaista vielä toukokuun lopussa.

Suomalaisten yritysten verojalanjäljen raportointikäytäntöjen selvittämi-

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

ILMESTYMISAJAT VUONNA 2013

3/2013	14.6.2013
4/2013	16.9.2013
5/2013	25.10.2013
6/2013	20.12.2013

seksi tarkastelukohteeksi valittiin suurten suomalaisten julkisesti noteerattujen yritysten viimeisimmät tilinpäätökset ja yhteiskuntavastuuraportit. Yrityksiä oli yhteensä 26. Nordea ja TeliaSonera rajautuivat pois, koska niiden kopitapa ei ole Suomessa.

Verojalanjälki IFRS-tilinpäätöksissä

Selvityksen kohteena olleet yritykset laativat *konsernitilinpäätöksensä* kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti. Tilinpäätöksissä on tuloverotusta koskevaa liitetietoinformaatiota.

Tuloslaskelmaa koskevana keskeisimpänä liitetietoinformaationa on esitettävä tuloverokulun komponentit sekä tuloveron täsmäytyslaskelma. Vastaavasti tasetta koskevana keskeisimpänä liitetietoinformaationa on esitettävä laskennallisten verosaamisten ja -velkojen erittely.

Standardipohjaisista liitetiedoista ei lisävalaistusta

Tilinpäätösten liitetietoinformaatio on usein "standardinomaista". Nyt selvityksen kohteena olleista yrityksistä kolmella oli "standardia" yksityiskohdaisempaa liitetietoinformaatiota.

Informaatio liittyi verotuksellisiin epävarmuuksiin. Tämä ei sinänsä ole yllättävää, sillä kansainväliset tilinpäätösstandardit voivat velvoittaa liitetietoinformaation antamiseen.

Kun tarkastelun kohteeksi otetaan yrityksen verojalanjälki, tilinpäätösten "standardinomainen" liitetietoinformaatio ei näytä antavan merkittävää lisävalaistusta yrityksen verojalanjäljestä. On kuitenkin todettava, että selvityksen kohteena olevista yrityksistä yksi poikesi yleisestä linjasta. Kyse on Fortum Oyj:stä. Fortum Oyj:n vuoden 2012 tilinpäätöksen liitetiedoissa on yksityiskohtaista yrityksen verojalanjälkeä valottavaa lisäinformaatiota.

Verojalanjälki yritysraporteissa

Yritysten yhteiskuntavastuuta koskevassa ohjeistoissa ei ole yksityiskohtaisesti saati velvoittavasti määritelty, miten

yrityksen verojalanjäljestä tulisi raportoida. Jo tämän perusteella voidaan olettaa, että yritysten verojalanjäljen raportoinnissa voi olla huomattavia eroja.

Selvityksen kohteena olevien suurten suomalaisten julkisesti noteerattujen yritysten yhteiskuntavastuuraportointi voidaan yrityksen verojalanjäljen raportoinnin yksityiskohtaisuuden osalta jakaa kolmeen ryhmään.

Periaatetasoinen verojalanjäljen raportointi Periaatetasoinen verojalanjäljen raportointi tarkoittaa sitä, että verojalanjäljen raportoinnissa tyydytään esittämään ainoastaan yrityksen yleinen periaate noudattaa toimintamaidensa lakeja ja määräyksiä. Raportoinnissa ei tämän yksityiskohtaisemmin tuoda esille yrityksen verojalanjälkeä.

Tuotetun ja jaetun suoran taloudellisen lisäarvon suppea raportointi

Tuotetun ja jaetun suoran taloudellisen lisäarvon yleinen raportointi tarkoittaa, että yritys raportoi Global Reporting Iniativen "yhteiskuntavastuun raportointiohjeiston" (G3) pääindikaattorin EC1:n mukaisesti tai sitä soveltaen tuotetun ja jaetun suoran lisäarvon, mukaan lukien verot. Tämän mukaisesti raportoivat yritykset jakautuvat kahteen ryhmään. Ensimmäisen ryhmän muodostavat yritykset, jotka raportoivat veroina ainoastaan yhteisön tuloverot. Toisen ryhmän muodostavat yritykset, jotka raportoivat paitsi tuloverot, mutta myös muita yrityksen rasi- tukseksi jääviä välittömiä veroja kuten esimerkiksi palkkoihin liittyviä sosiaaliturvamaksuja.

Tuotetun ja jaetun suoran taloudellisen lisäarvon laaja raportointi

Tuotetun ja jaetun suoran taloudellisen lisäarvon yksityiskohtainen raportointi tarkoittaa, että yritys raportoi Global Reporting Iniativen "yhteiskuntavastuun raportointiohjeiston" (G3) pääindikaattorin EC1:n mukaisesti tai sitä soveltaen tuotetun ja jaetun suoran lisäarvon, mukaan lukien verot. Nämä yhtiöt pyrkivät raportoimaan paitsi yrityk-

sen rasi- tukseksi jääviä välittömiä veroja, myös verovelvolliselta muille talous- yksiköille vyörytettäväksi tarkoitettuja välillisiä veroja.

Raportoinnin trendejä

Verojalanjäljen kehitys on menossa kohti maakohtaista verojalanjäljen raportointia. Maakohtaisen verojalanjäljen raportoinnin osalta selvityksen kohteena olevat yritykset jakautuvat kolmeen ryhmään:

- yritykset, jotka raportoivat konsernitason verojalanjäljen
- yritykset, jotka raportoivat maantieteelliset verojalanjäljet
- yritykset, jotka raportoivat maakohtaiset verojalanjäljet.

Riippumatta siitä, raportoiko yritys konsernitason taikka maantieteelliset tai maakohtaiset verojalanjäljet, on verojalanjäljen raportoinnin ulottuvuus koskien yrityksen rasi- tukseksi jää- viä välittömiä veroja ja muille talous- yksiköille vyörytettäväksi tarkoitettuja vä- lillisiä veroja yritys-kohtaista.

Vaihtelevaa raportointia

Kokonaisuudessaan suurten suomalaisten julkisesti noteerattujen yritysten verojalanjäljen raportoinnin laatu ja laajuus vaihtelevat. Valtaosa yrityksistä raportoi ainoastaan yksittäisen euromääräisen luvun. Euromääräisen luvun taustoja tai laajempia verotusta koskevia toimintaperiaatteita ei sen sijaan raportoida.

Näin ei ole kuitenkaan kaikkien yritysten osalta. Tällä hetkellä Fortum Oyj:n raportointi edustaa kaikkein yksityiskohtaisinta raportointia. Kemira Oyj:n ja Neste Oil Oyj:n raportointi erotuvat myös edukseen. □

KTT **Timo Torkkel** toimii KPMG Oy Ab:n Suomen vero- ja lakipalveluista vastaavana johtajana.

www.balanssilehti.fi

Yritysvastuuasiat toimintakertomukseen?

EI-TALOUDELLISIA asioita koskeva erillinen selvitys – non-financial statement – tai vapaaehtoisesti laadittu yritysraportti tulisi jatkossa esittää osana toimintakertomusta, mikäli EU-komission julkistamat ehdotukset tilinpäätös-direktiivien muuttamiseksi toteutuvat. Muutosehdotus kohdistuu vain suuriin yrityksiin.

Ei-taloudellisia asioita koskevassa selvityksessä raportoitaisiin noudata tai selitä -periaatteen mukaisesti mm. yrityksen harjoittamista menettelytavoista, jotka liittyvät ympäristöön, työntekijöihin, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, korruption vastaiseen toimintaan ja lahjontaan. Yrityksen tulisi antaa selvityksessä tietoja myös näiden asioiden riskienhallinnasta.

Vapaaehtoisesti yritysraportin tekevä yhtiö voisi erillisen selvityksen sijaan liittää vastuullisraporttinsa osaksi toimintakertomusta, mikäli se täyttää direktiivin sisältövaatimukset ja pohjautuu yhteiskuntavastuuraportoinnin kansallisiin tai kansainvälisiin viitekehyksiin. Tilintarkastajan tulisi varmentaa, ovatko ympäristöön ja työntekijöihin liittyvät kuvaukset ristiriidattomia yhtiön taloudellisen informaation kanssa.

Tilinpäätösdirektiivejä koskevassa muutosehdotuksessa EU-komissio säätäisi listayhtiöille vielä erikseen velvoitteen raportoida hallituskokoonpanoja koskevasta monimuotoisuuspolitiikastaan osana hallinto- ja ohjausjärjestelmiä koskevaa selvitystä (corporate governance statement) noudata tai selitä -periaatteella.

KUVA: iMphotoStock

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-330_fi.htm

http://www.ek.fi/ek/fi/ajankohtaista/uutiset/komissio_ ehdottaa_ eitaloudellisen_ informaation_ raportointivelvoitteiden_ lisaamista-10747

http://www.kthyhdistys.fi/tietoa-meista/ajankohtaista/komissio_ ehdottaa-lisasaantelya-yritysvastuuasioiden-raportointiin

MAAKOHTAISTEN RAPORTOINTIVELVOITTEIDEN LAAJUUS RATKEAMASSA

MAAKOHTAISTEN raportointivelvoitteiden laajuus ratkeaa kesäkuussa EU-parlamentin täysistunnossa. Suurille ja yleisen edun kannalta merkittäville kaivosyhtiöille ja aarniometsien hakkuita suorittaville yrityksille esitetään raportointivelvoitetta kohdemaiden hallintoelimille suoritetuista liiketoimintaan liittyvistä maksuista. Maa- ja projektikohtainen velvollisuus toteutuisi yhden tai useamman yhteen liittyvän maksun ylittäessä 100 000 euroa.

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/fi/13/st08/st08328.fi13.pdf>

http://www.ek.fi/ek/fi/ajankohtaista/uutiset/tilinpaatosdirektiivin_ maakohtainen_ raportointivelvoite_ muodostumassa_ hankalaksi_ yrityksille-10815

Neuvottelut tilintarkastus-reformista jatkuvat

TILINTARKASTUSTA koskevaa laajaa sääntelyuudistusta puidaan seuraavaksi Euroopan unionin neuvoston ja EU-parlamentin välisissä neuvotteluissa. Neuvosto, jossa kaikki EU-jäsenmaat ovat edustettuina, on valmistellut omaa kompromissiesitystään EU-komission tekemiin säädösehdotuksiin. EU-parlamentin kanta muotoutui jo aiemmin keväällä parlamentin lakivaliokunnan äänestettyä muutosehdotuksista.

Lakivaliokunnan äänestyksen tuloksena PIE-yhteisöjen tilintarkastusyhteisöä tulisi vaihtaa 14 vuoden välein. Pakollista vaihtoa seuraisi neljän vuoden cooling period. Jäsenvaltiot voisivat kansallisesti säätää 25 vuoden rotaatiosta mikäli – tilintarkastuksesta järjestetään tarjouskilpailu tai – tarkastusvaliokunta tekee kokonaisvaltaisen arvioinnin tilintarkastustoimeksiannon suorittamisesta tai – yhtiön tilintarkastus on jaettu (join taudit).

Valiokunta äänesti nurin komission ehdotuksen, jonka mukaan PIE-yhteisöjen tilintarkastajat eivät saisi tarjota muita palveluja. Samoin ehdotus rajoittaa liitännäispalvelujen tarjoamista poistettiin. Valiokunta asettui ISA-standardien kannalle siten, että IAASB:n laatimien standardien noudattaminen tehtäisiin lakisääteiseksi kaikissa jäsenmaissa suoritettavissa tilintarkastuksissa huomioiden pk-yritysten tilintarkastajien valvonnassa standardien suhteutettu soveltaminen. Jäsenmaat saivat myös säätää pienille yrityksille pakolliseksi tarkastuksen, joka vastaisi rajoitetun varmuuden toimeksiantoa.

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/pressroom/content/20130422IPR07532/html/Reforming-EU-audit-services-to-win-back-investors'-confidence>

Sisäpiirisäännösten ja yt-lakien samanaikainen soveltaminen

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston verkkosivuilla julkaistussa ohjeessa selvennetään käytäntöjä, jotka liittyvät sisäpiirisäännösten ja yt-lakien samanaikaiseen soveltamiseen. Yhteistoiminta-asiamies katsoo, että yritys ei ole oikeutettu jättämään noudattamatta yt-säännöksiä sen vuoksi säännöksiä vain sen vuoksi, että tiedottamisessa, kuulemisessa, neuvottelumenetelyssä tai osallistumisessa ilmaistaan sisäpiiritietoa. Asiamiehellä ei ole toimivaltaa antaa valvottavanaan olevasta lainsäädännöstä tulkintoja eikä tehdä sitovia päätöksiä.

<https://www.tem.fi/?s=4241>

BALANSSI

Ilmoita 16.9.2013
ilmestyvässä
Balanssi-lehdessä!

Kysy tarjouksista ja
toistoalennuksista osoitteessa:
ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme
www.balanssilehti.fi
löydät päivitettyä tietoa Balanssi-
lehdessä ja ilmoittelusta.

FL

Profita Partners

Larsen & Co

TILITOIMISTO

www.larsen-co.fi

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

Tähtäimessä tilintarkastajan tutkinto

Eelis Salo ei vielä tiedä, mikä hänestä tulee isona. Oman alan luottamustehtäviä hoitavan kauppatieteiden maisterin seuraava tavoite on HTM-tutkinto, joka avaa ovet tilintarkastajan itsenäiseen työhön.

TEKSTI // TAINA KIVELÄ KUVAT // OLLI HÄKÄMIES

RANTALAINEN OY:N pääkonttori Hyvinkäällä on laajentunut asteittain toiminnan mukaan, ja etsiskelen Saloa tovin ennen kuin osun oikeaan paikkaan. Nuori mies esittelee minut konsernin johdolle, ja rupatteleme hetken talouden ja tarkastuksen teemoista. Perheyhtiössä kynnykset ovat matalia.

Vaaliehdokkuuden kautta luottamustehtäviin

Eelis Salo kertoo olevansa ujo, mutta haastaa silti itsensä uusilla asioilla ja ottaa yllättäviäkin tarjouksia vastaan. Viimeksi näin kävi kunnallisvaaleissa, kun häntä pyydettiin Kokoomuksen ehdokkaaksi päivää ennen ehdokaslistojen julkistamista.

Salo suostui, vaikka politiikka ei aikaisemmin hänen monien harrastustensa joukkoon kuulunutkaan.

– Yrittäjyys on aina kuulunut elämäni. Äidilläni on kampaamo ja isälläni asianajotoimisto, ja sukulaisten parissa olen myös täällä Rantalaisella. Koin Kokoomuksen tukevan parhaiten yrittäjyyttä, vaikka keskitien kulkijalle löytyy hyviä linjauksia ja arvoja muidenkin puolueiden ohjelmista, hän perustelee nopeaa päätöstään.

Salo pääsi mukaan luottamustehtäviin, vaikka vaalimenetyksellä ei ollut valintaan asti. Hän on nyt Hyvinkään kaupungin tarkastuslautakunnan jäsen. Lisäksi Riihimäen-Hyvinkään kauppakamari on valinnut hänet tilintarkastusvaliokuntaan.

Juridiikka ja talous hyvä pohja
Ennakkoluulottomuus ja valmius tarttua tilaisuuteen näkyy hyvin Eelis Salon

ansioluettelossa. Opiskeluaikanaan hän on tehnyt töitä toimistoapulaisena, lasten jumppaohjaajana, erilaisissa myyntitehtävissä sekä apumiehenä rakennuksilla ja kiinteistöhuollossa, ja tietenkin erilaisissa taloushallinnon tehtävissä.

– Kiinteistöhuoltoon olisin voinut vaikka jäädä. Erityisesti maanrakennus ja pilaantuneiden maiden puhdistustyöt kiinnostivat kovasti, muistelee Salo.

Tilintarkastajien auktorisointi

SUOMESSA on tällä hetkellä 762 KHT- ja 668 HTM-tilintarkastajaa, jotka ovat lain mukaan hyväksytyjä tilintarkastajia. Hyväksytyiksi tilintarkastajaksi luetaan myös KHT- ja HTM-yhteisöt.

Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunta TILA hyväksyy vuosittain järjestettävän tutkinnon läpäisseet KHT-tilintarkastajat. Alueellisten kauppakamarien tilintarkastusvaliokunnat hyväksyvät kerran vuodessa järjestettävän tutkinnon hyväksytysti suorittaneet HTM-tilintarkastajat. Kaikki tutkinnot rekisteröidään.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin 64 henkilöä on suorittanut vuosittain hyväksytyyn tilintarkastajan KHT- tai HTM-tutkinnon. Tutkinnon läpäisseiden osuus osallistuneista oli KHT-tutkinnoissa 36 prosenttia ja HTM-tutkinnoissa 37 prosenttia.

PIDÄN
KOKONAISUUKSIEN
HALLINNASTA JA
VAIHTELUVISTA
TYÖTEHTÄVISTÄ.

Eelis Salo haki vauhtia HTM-tutkintoon tilintarkastajien tutkintovalmennuksen kursilta, jonka KHT-Media Oy järjesti toukokuussa.

Unelmaduunissa opittava ei lopu kesken

TEKSTI / TAINA KIVELÄ KUVAT / OLLI HÄKÄMIES

Nokian Internal Audit Manager Paula Niemi on löytänyt arvoaan vastaavan työyhteisön. Ammattikurssien lisäksi eväitä tehtävään on antanut mentori ja NLP-koulutus.

Osaaminen karttunut kokemuksen ja opiskelun kautta

Paula Niemi vahvistaa sisäisen tarkastuksen kansainvälisen kattojärjestön IIA:n vuositutkimuksen tulokset. Niiden mukaan sisäisessä tarkastuksessa tarvitaan ennen kaikkea analyttistä ja kriittistä ajattelua sekä viestintätaitoja.

Lisäksi pitäisi osata IT, riskienhallinta, tietomassojen analyysit, laskentatoimi sekä toimialan erityispiirteet. Myös yrityksen liiketoiminta pitäisi ymmärtää.

Ennen sisäiseen tarkastukseen siirtymistään Paula Niemi teki yli kymmenen vuoden uran muissa tehtävissä. Työkokemus taloushallinnon prosesseista ja niiden kehittämisestä antoi hyvän lähtökohdan nykyiseen työhön.

SAP-toiminnanohjausjärjestelmään sekä SOX-kontroleihin – joiden tavoitteena on varmistaa tilinpäätöksissä raportoidun taloudellisen ja muun tiedon oikeudellisuus – liittyvästä osaamisesta on paljon hyötyä Nokian tapaisessa kansainvälisessä talossa.

– Näissä tehtävissä oppii hyvin sisäisen valvonnan ja tarkastuksen välisen eron, joka yhä on useille asiakkaillemme mysteeri, jatkaa Niemi.

Ikuinen oppija hyödyntää blogeja ja twiittejä

Monien kollegojensa tapaan Niemi on opiskellut koko elämänsä ajan. Hän valmistui tradenomiksi vuonna 2001. Sen jälkeen hän on hankkinut monenlaista taloushallinnon tehtävissä tarvittavaa lisäkoulutusta ja tutkintoja.

– Sisäisessä tarkastuksessa olemme aitiopaikalla, josta näemme yli organisaatiotarojen ja voimme miettiä kokonaisuutta, sanoo Paula Niemi.

Tarjolla oli esimerkiksi Nesteen asemen uuden brändin rakentamisprojekti, mutta Salo päätyi kuitenkin siisteihin sisältöihin.

Opintojen osalta tie oli selvä, vaikka sattumalla oli osuutta lopputulokseen.

– Ensin hain oikeustieteellisen Helsingin, mutta en päässyt. Sen jälkeen vuorossa oli Oulun ja Rovaniemen yliopiston taloustieteiden tiedekunta.

Ensimmäisen vuoden Salo opiskeli Rovaniemellä, mutta sai sen jälkeen siirron Ouluun, jossa viihtyi hyvin. Yritysjuridiikan ja taloustieteiden yhdistelmä antaa hyvin pohjan tilintarkastustehtäviin, eivätkä viestinnän opinnotkaan ole menneet hukkaan.

Tiimityö verissä

Tuokko Tilintarkastus Oy:n Oulun konttori oli Eelis Salon ensimmäinen kokopäiväinen tilintarkastusalan työpaikka. Veri veti silti takaisin kotipaikkakunnalle, ja vuoden 2012 alusta alkaen

hän on kuulunut Rantalaisen asiantuntijaosaston joukkueeseen.

Joukkueen koko on suurin piirtein sama kuin jalkapallossa, jota Salo on pelannut kilpasarjassa 18 vuoden ajan. Hän viihtyy tiimissä sekä työssä että vapaa-ajalla.

Kolmen vuoden työkokemuksen jälkeen seuraava tavoite on selvä.

– Haluan suorittaa HTM-tutkinnon ja pätevyitä tilintarkastajaksi.

Voiko tilintarkastajan ammattia koskaan oppia?

Kokeneita kollegoja seurattaessa Salo tosin joskus ihmettelee, voiko tämän ammatin koskaan oppia tarpeeksi hyvin.

– Tilintarkastustyö on mielenkiintoista monista syistä.

Erilaiset yritykset, yrittäjät ja toimialat tuovat vaihtelua tehtäviin. Yhtiömuotojen moninaisuus sekä sääntelyrunsaus ja lisääntyminen haastavat kokeneenkin ammattilaisen. Myös alan omat säännöt ja ohjeet pitää hallita.

Kokonaisuuksien hallinta houkuttaa

Samat syyt, jotka tekevät ammatista mielenkiintoisen, saivat Salon aloittamaan HTM-valmennuksen. Tutkinto on tähtäimessä ensi vuonna.

KHT-tutkinto oli toinen vaihtoehto.

– Päädyin HTM-tutkintoon siksi, että se paremmin vastaa asiakaskuntamme tarpeita ja omaa ammatillista kehityshaluani. HTM-tilintarkastajana Rantalaisella saan vastata monen erilaisen asiakkaan tilintarkastuksesta. Big Four -yritysten KHT-tilintarkastajat erikoistuvat usein tietyille toimialalle ja tiettyyn osa-alueeseen. Itse pidän enemmän vaihtelusta ja kokonaisuuksien hallinnasta.

KHT-tutkinnon voi suorittaa myöhemminkin, mikäli tarvetta ilmenee.

– Työuraa on edessä niin paljon, ettei vielä tarvitse päättää, miksi isona aikoo tuumii Salo. □

Hän hyödyntää aktiivisesti sisäisen tarkastuksen globaalin kattojärjestö IIA:n monimuotoista tiedotus- ja koulutustarjontaa netissä. Järjestön puheenjohtajan Richard Chambersin videot, blogi ja twiitit ovat hänelle tuttuja. Niiden seuraamista hän suosittelee muillekin.

– Olen löytänyt niistä vastauksia moniin ajankohtaisiin kysymyksiin ja pulmiin sekä tukea omille ajatuksilleni ja pohdintoilleni.

Ammattikurssi avasi uuden työn perusteet

Sisäisen tarkastuksen molemmat kotimaiset ammattikurssit ovat Niemen ansioluettelossa mukana. Näistä ensimmäinen, STAK I, osui uralle oikeaan aikaan.

Uuden ammatin perusteet – standardit, COSO-malli, raportointi – vahvistivat uskoa työn tarpeellisuuteen ja omaan onnistumiseen. Myös tutustuminen kollegoihin – verkottuminen – oli Niemen mielestä hyödyllistä.

Paula Niemi on kokenut äskettäin suoritetun NLP-kouluttajan tutkinnon erittäin hyödylliseksi. NLP eli neuro-lingvistinen prosessointi on ajattelutapa, tutkimussuuntaus ja joukko työvälineitä, joiden avulla voi mm. oppia ymmärtämään vuorovaikutustilanteita, luomaan hyvän kontaktin toisiin ihmisiin ja saamaan viestinsä ymmärretyksi.

Hanki hyvä mentori

Niin ikään työssä oppiminen on osoittautunut hyödylliseksi. Antoisimpana osana Niemi pitää mentorointia.

– Myös esimiesten ja työtovereiden tuki kuuluu hyvän työyhteisön oppimiskulttuuriin. Jos saisikin antaa alalle tuleville vain yhden neuvon, olisi se mentorin hankkiminen.

Hänen onnensa oli saada mentorikseen kansainvälisesti kokenut ja pitkän uran tehnyt johtaja, jonka vetämän yksikön kanssa sisäinen tarkastus tekee yhteisiä hankkeita.

– Hyvä mentori on aidosti kiinnostunut valmennettavansa ammatillisesta kasvusta sekä valmis suoraan ja rehel-

liseen vuoropuheluun, kuvaa Niemi toimivan suhteen lähtökohtia.

Hänen mukaansa NLP taas antaa eväitä haastaviin vuorovaikutustilanteisiin, oman ja muiden käyttäytymisen parempaan ymmärtämiseen.

Panostus viestintätaitojen kehittämiseen kannattanut

Ennen Niemi saattoi ajatella, että onpas hankala ja ikävä ihminen, kun joku ymmärsi hänen esittämänsä toimintaa parantavan suosituksen itseensä kohdistuvaksi arvosteluksi reagoiden sen mukaisesti.

– NLP ohjaa pohtimaan reaktion syitä ja miettimään, miten voisin muuttaa tapaan kommunikoida niin, että viestini ymmärretään oikein. Sen avulla pystyn myös motivoimaan itseni aikaisemmin haastaviksi tai jopa epämiellyttäviksi kokemiini tilanteisiin, hän kertoo.

Äskettäin läpikäydyllä NLP-koulutuksella on Niemelle suuri merkitys.

– Ilman sitä olisin ehkä viime vuosien YT-kierrosten ankeimpina hetkinä hakeutunut muihin tehtäviin. Onneksi näin ei käynyt, sillä nyt viihdyn uudessa tehtävässäni todella hyvin, hän miettii.

Nokialaisuus on suuri ylpeyden aihe

Yhteinen arvopohja on Niemelle tärkeä työmotivaation lähde. Hän haluaa ja voi olla ylpeä nokialaisuudestaan. Jo vaihto-oppilaana Pariisissa hän sai tilaisuuden kertoa professorille ja opiskelijakollegoilleen Nokian olevan suomalainen yritys.

– Tämä tieto hämmästytti kovasti, Nokiaa pidettiin japanilaisena yrityksenä, muistelee Niemi.

– Oikeudenmukaisuus on minulle tärkeä asia. Haluan myös, että työssäni voin vaikuttaa siihen, että yritys menestyy ja toimii eettisesti kovassa kilpailussa.

Sisäisen tarkastuksen vaalittava yhtiön identiteettiä

Hän myös uskoo vahvasti työntantajansa parempaan tulevaisuuteen.

– Markkinaohjattajasta haastajan asemaan siirtyminen on tuonut muassaan

myös hyvää: näyttämisen halun ja vahvan tahdon tehdä maailman parhaita tuotteita.

Tehokkuus, vastuuntunto ja kuuntele kuuluvat Niemen mielestä nokialaiseen identiteettiin, ja näitä asioita myös sisäisen tarkastuksen tulee työssään vaalia ja vahvistaa.

– Parhaimmillaan teemme työtä, joka tuottaa lisäarvoa yritykselle ja auttaa tavoitteiden saavuttamisessa. Olemme aitiopaikalla, josta näemme yli organisaation rajojen ja voimme miettiä kokonaisuutta.

Tehokkuuden parantaminen on keskeinen tavoite

Keskustelemme hetken riskeistä ja siitä, pystyykö sisäinen tarkastus priorisoimaan työnsä niiden mukaisesti.

Richard Chambersin esittämät tutkimustulokset ja työn realiteetit ovat Niemelle tuttuja; strategisten riskien hallinta on yritykselle menestykselle olennainen asia. Silti sille alueelle suunnattujen tarkastusten määrä on vähäinen.

Niukat voimavarat on usein keskitettävä alueille, joilla tulokset näkyvät selvästi ja nopeasti.

– Tehokkuutta tuetaan prosesseja parantamalla, ja varmistamalla työhön sopiva ohjeistus ja sen noudattaminen, Niemi konkretisoi.

Kansainvälisten säännösten edellyttämät kontrollien testaukset kuuluvat myös pakollisena Nokian kaltaisen yrityksen toimintaan.

Väärinkäytösten selvittäminen palkitsevaa

Väärinkäytösten selvittäminen on globaalissa organisaatiossa osa arjen työtä.

– Väärinkäytökset ovat aina ikäviä asioita. Niiden selvittäminen on silti paitsi tarpeellista myös palkitsevaa työtä. Oikeus tapahtuu joko niin, että epäily osoittautuu aiheelliseksi tai niin, että syyttömien maine puhdistuu. Työn tulokset, eli taloudelliset säästöt ovat myös helppo osoittaa, Niemi kertoo.

Ennaltaehkäisevän työn hyötyjä sen sijaan on vaikea mitata. □

ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ VOIN TYÖSSÄNI VAIKUTTA SIIHEN, ETTÄ YRITYS MENESTYY JA TOIMII EETTISESTI KOVASSA KILPAILUSSA.

Sisäisen tarkastuksen johtajan tehtäviin valmistautuva Tuomo Lämsä kirjoittaa kokemuksistaan ja havainnoistaan sisäisen tarkastuksen ammattikursseilta.

Orientoitumassa

– sisäinen tarkastus

”aloittelijan” silmin

OLEN noin 30 vuotta kestäneen työrupeamani aikana työskennellyt pääosin suomalaisittain suurissa organisaatioissa: Kansallis-Osake-Pankissa, sittemmin Meritassa ja nykyisellä työnantajallani Kelalla. Parin ensimmäisen vuoden aikana toimin pankissa lakimiehenä ja sen jälkeen tehtäväni ovat olleet erilaisia esimiestehtäviä.

Mieleen jäi jännittävä kokemus

Olen tehnyt tuttavuutta eri organisaatioiden sisäisen tarkastuksen kanssa lähinnä olemalla kunkin yksikköni kanssa tarkastuksen kohteena. Vuosia siten tarkastukset olivat jollakin tavalla pelottavia tai ainakin jännittäviä tapahtumia ja tarkastajat yleensä totisia miehiä tai naisia.

Tuntui siltä, että sisäinen tarkastus eli ”kentän näkökulmasta” omaa elämänsä. Tarkastustoiminta jäi jotenkin etäiseksi.

Tämän vuoden alusta olen saanut mahdollisuuden alkaa tutustua sisäisen tarkastuksen maailmaan erityisesti Kelassa. Erityisen hienoksi tilanteen osaltani tekee se, että minulla on omassa organisaatiossani useita kokeneita tarkastuksen ammattilaisia opastamassa ja sparraamassa. Hienoa on myös se, että Kela mahdollistaa kouluttautumi-

seni niin taloudellisesti kuin ajankäytönkin osalta.

Ensimmäinen yllättävä havainto

Olen alkuvuoden aikana perehtynyt uuteen maailmaan myös Sisäiset tarkastajat ry:n järjestämällä ammattikursseilla STAK I ja II. Kurssien aikana käyty sisäiseen tarkastukseen liittyvät keskustelut ovat mielestäni olleet todella mielenkiintoisia ja hedelmällisiä, koska osallistujat tulevat eri organisaatioista ja heillä on erilaista tarkastuskokemusta.

Ensimmäinen, ehkä jossakin mielessä yllättävä havaintoni kurssilla on ollut, että sisäinen tarkastus on organisoitu ja resursoitu eri organisaatioissa hyvin eri tavoin. Joissakin yhteisöissä, esimerkiksi meillä Kelassa, hoitaa tehtävää päätyönään sisäisen tarkastuksen yksikkö.

Joissakin organisaatioissa sisäisen tarkastuksen tehtävät saattavat olla yhden henkilön vastuulla jonkin toisen tehtävän ohella. Joissakin yhteisöissä sisäisen tarkastuksen palvelut ostetaan kokonaan ulkopuoliselta palveluntarjoajalta.

On selvää, että organisaation toiminnan laatu ja laajuus vaikuttavat sisäisen tarkastuksen järjestämistapaan. Lienee myös niin, että sidosryhmien ja ylim-

män johdon näkemykset ja kokemukset sisäisen tarkastuksen toiminnasta vaikuttavat tarkastustoiminnan järjestämiseen.

Toinen yllättävä havainto

Toinen yllättävä havaintoni on ollut se, että sisäisen tarkastuksen toiminnan järjestämisestä ei ole juurikaan mainittu lainsäädännössä edes julkisten toimijoiden osalta. Toiminta perustuu hieman avoimiin ja pyöreisiin määrittelyihin, kuten ”järjestettävä, kun siihen on aihetta”, ”järjestettävä, jos siihen on perusteltua tarvetta” tai ”on järjestettävä organisaation kokoon ja laatuun nähden”.

Nykyisin monet pienetkin asiat on länsimaissa säädelty lailla ja asetuksilla tai ainakin hallinnollisilla määräyksillä. Siksi minulle oli yllätys, että sisäisen tarkastuksen osalta tällaista lainsäädännöstä kumpuavaa sitovaa ohjeistusta ei ole – en sitä kyllä varsinaisesti kaipaakaan.

Toisaalta on niin, että sisäinen tarkastus on yksi keskeisistä työvälineistä esimerkiksi osakeyhtiön hallituksen tai muun organisaation ylimmän johdon valvontavastuun ja -velvollisuuden toteuttamiseksi. Siksi onkin loogista, että yhteisöt voivat itse päättää toiminnan organisoinnista ja resursoinnista omien tarpeittensa mukaisesti.

Ohjaus ja valvonta teoriasta käytäntöön – COSO 2013

Kilpailevat koulukunnat puuttuvat

Sisäisen tarkastuksen ammattikurskien anti ei tietenkään ole rajoittunut kurssilaisten keskinäiseen mielipiteiden ja näkemysten vaihtoon.

Luennoitsijoina ovat toimineet sisäisen tarkastuksen suomalaiset huippuasiantuntijat edustaen eri organisaatioita ja osaamisalueita. Kaikkien esityksistä on ollut havaittavissa vahva ammatillinen osaaminen ja kokemuksen tuoma varmuus asioiden käsittelyssä.

Allekirjoittaneen kaltaisen aloittelijan näkökulmasta on ollut myös hyvä havaita, ettei ammatillisilla näytävillä ole merkittäviä sisäisen tarkastuksen toimintaan liittyviä linja- tai näkemyseroja tai ”koulukuntia”.

Tämä on tuonut varmuutta, kun olen hahmottanut käsitystäni sisäisen tarkastuksen tehtävistä, roolista ja toiminnasta. Ammattikurssit ovat olleet erinomainen tapa tutustua monipuolisesti ja laajasti sisäisen tarkastuksen maailmaan ja samalla verkostoitua kollegoiden kanssa.

Ohjeistuksen rinnalle maalaisjärkeä

Sisäisen tarkastuksen toimintaa varten on vuosikymmenten kuluessa kehitetty työkaluja (mm. standardit) ja menetelmiä, joiden mukaan toimimalla päästään todennäköisesti hyvään lopputulemaan. Näin organisaation toimintaa voidaan kehittää ja toiminta varmistaa sisäisen tarkastuksen omalta osaltaan tekemien havaintojen ja suositusten perusteella.

Tässä vaiheessa opiskeluani kuitenkin tuntuu, että erityisesti standardit ovat jopa juristin näkökulmasta hyvin pikkutarikkoja ja puisevia. Riskinä saattaa myös olla, että ohjeistuksesta voi joissakin tapauksissa tulla itseisarvo.

Ohjeistus pitää sisällään oikeita ja hyväksi havaittuja asioita ja toimintasuosituksia, mutta jollakin tavalla se on mielestäni ilmaisultaan raskaan oloinen. Toisaalta on myös niin, että ”ruutia ei kannata keksiä aina uudelleen”, joten olemassa olevia työkaluja kannattaa hyödyntää säilyttäen samalla tekemisessä ns. maalaisjärki.

Aloittelijan ajatuksia tulevaisuudesta

Miltä sitten sisäisen tarkastuksen tulevaisuus näyttää aloittelijan silmin?

Toimintaympäristömme muuttuu koko ajan monimutkaisemmaksi. Toiminnot erikoistuvat ja organisaatioiden toiminta globalisoituu.

Toiminnan vastuutahojen ja päätöksentekijöiden, hallitusten ja toimivan johdon, on tietotekniikan kehityksestä huolimatta – tai joskus jopa sen vuoksi – yhä vaikeampaa pitää organisaation kokonaistilanne hallinnassa ja perustaa ratkaisunsa toiminnan kannalta olennaisiin asioihin.

Myös erilaisten riskien havaitseminen ja niiden hallitseminen on muuttunut vaikeammaksi. Osa organisaatioiden haasteista on ns. ikiaikaisia ollen läsnä ajankulumisesta huolimatta. Osa haasteista on sellaisia, jotka on syystä tai toisesta ratkaistava juuri nyt.

Sisäisellä tarkastuksella on ”toimialansa” luonteen ansiosta hyvä ja laaja yleiskäsitys oman yhteisönsä toiminnasta. Tarkastustoiminnassa kertynyt tietoa ja osaamista kannattaa ehdottomasti edelleen hyödyntää organisaation toimintaa suunniteltaessa ja varmistettaessa.

On riskinä, että muutoksessa, joka on jokaisen organisaation arkea, itse kukin tarkastelee muutoksen merkitystä vain ja ainoastaan omasta näkökulmastaan muiden näkökulmien jäädessä huomiotta.

Vahvempi rooli yhteisen suunnan etsinnässä?

Tarkastustoiminnan luonteen vuoksi sisäinen tarkastus on puolueeton ja objektiivinen toimija. Tehtävä voisikin painottua nykyistä enemmän keskustelun herättämiseen organisaation toimintamalleista yhteisen suunnan löytämiseksi.

Kokemukseni perusteella sisäisen tarkastuksen tehtävää ja roolia ei tunneta organisaatioissa kovin hyvin. Oltiin hyvä tehdä sisäisen tarkastuksen toimintaa ja tavoitteita organisaatioissa tunnetuksi, jotta kaikki toimijat voivat havaita, että olemme samassa veneessä.

Tavoitteet ovat yhteiset – toiminnan kehittäminen ja tavoitteiden saavuttaminen. Joka tapauksessa sisäisen tarkastuksen on huolehdittava siitä, että sen toiminnan laatu varmistetaan jatkuvasti ja sitä kehitetään – myös sisäisen tarkastuksen on tuotettava toiminnallaan lisäarvoa.

Elinvoimaisuus kumpuaa tahdosta ja kyvystä toimia oikein

Mielestäni organisaation elinvoimaisuuden lähtökohtana on yksilöiden ja organisaation tahto ja kyky toimia oikein ja hyvin. Jos tahto ja kyky puuttuvat, ovat kontrollijärjestelmät ja sisäinen tarkastuskin voimattomia.

Valitettavia esimerkkejä viime vuosilta ovat olleet esimerkiksi Enron/Arthur Andersen, UBS-pankki ja Bernard Madoff.

Olen pyrkinyt eri tehtävissä pitämään mielessäni kolme periaatetta:

- aina välillä kannattaa pysähtyä miettimään, mitä varten olemme olemassa ja mitä olemme tekemässä
- asiat kannattaa pitää mahdollisimman yksinkertaisina ja
- maalaisjärkeä kannattaa käyttää.

Uskon, että näillä periaatteilla on käyttöä myös tulevassa tehtävässäni Kelan sisäisen tarkastuksen johtajana.

Tuomo Lämsä

varatuomari, Kelan hankejohtaja
31.12.2013 saakka.

Seminaarissa käydään monipuolisesti läpi näkökulmia sisäisen ohjauksen ja valvonnan kehittämiseen ja arviointiin. Osallistujilla on mahdollisuus keskustella asiantuntijoiden kanssa sisäisen valvonnan käytännöstä ja päivitetyn COSO-viitekehiksen vaikutuksista sisäiseen valvontaan ja sisäisen tarkastuksen toimintatapoihin. Osallistajat saavat myös käytännön neuvoja kuinka hyödyntää sisäisen valvonnan viitekehikkoa käytännön tarkastuksissa ja nostaa näin arviointi- ja varmistus sekä konsultointitoimeksiantojensa hyötyjä organisaatioilleen.

Alkuperäinen COSO sisäisen ohjauksen ja valvonnan viitekehys on saanut laajan hyväksynnän ja on maailmanlaajuisesti käytössä. Alkuperäisen COSO-viitekehiksen käyttöönotosta on nyt 20 vuotta, minkä jälkeen yritysten ja kaikkien organisaatioiden toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Uudistettu COSO-viitekehys ottaa huomioon tämän teknologian kehityksestä, globalisaatiosta ja toiminnan monimutkaistumisesta alkunsa saaneen kehityksen.

Lisätiedot www.theiia.fi

Järjestäjä: Sisäiset tarkastajat ry / Oy Inreviso Ab

Palstan toimittivat Castrén & Snellmanin asiantuntijat: Associate **Jenni Parviainen** ja Associate **Anne Vanhala**.

Verotus

Varainsiirtoveron yhtenäistämisohje päivitetty

VEROHALLINTO on päivittänyt varainsiirtoveroa koskevaa yhtenäistämisohjetta 1.3.2013 voimaan tulleiden arvopapereiden luovutusta koskevien lakimuutosten myötä.

Asunto- ja kiinteistöyhtiöiden osakkeiden luovutuksen verokanta nostettiin 1,6 prosentista 2,0 prosenttiin. Yhtenäistämisohjeessa on täsmennetty, että tätä korkeampaa verokantaa sovelletaan mm. liiketoimintaa harjoittavien konsernien käyttöomaisuuskiinteistöjä hallinnoiviin yhtiöihin, kiinteistösiirtoyhtiöihin ja pysäköintihalliyhtiöihin.

Veropohjaa laajennettiin koskemaan yhtiölainaosuutta kiinteistöyhtiöissä sekä kotimaista kiinteistönomistusta koskeviin luovutuksiin, jotka tapahtuvat koti- ja ulkomaisten holding-yhtiörakenteiden kautta. Yhtiölainaosuus katsotaan veropohjaan, jos yhtiössä on ennen kaupantekohetkeä tehty päätös, jolla on määritelty osakekohtaiset lainaosuudet ja annettu osakkaille näitä lainaosuuksia koskeva poismaksuoikeus.

Edellä mainittujen lisäksi kaikkia arvopapereiden luovutuksia koskevaa veron laskentaperusteeseen liittyvää yleissäännöstä muutettiin siten, että sovitun kauppahinnan lisäksi vastikkeeseen katsotaan suoritus tai suoritusvelvoite, josta on sovittu kaupan ehdoissa ja joka tulee luovuttajan hyväksi.

Veropohjaan kauppahinnan lisäksi luettavaan vastikkeeseen luetaan näin ollen myös luovuttajan kohdeyhtiön sijoittamasta vieraasta pääomasta saatu korvaus. Yhtenäistämisohjeen mukaisesti mm. pääomalinasta maksettu korvaus tai konsernin rahoitusyhtiölle maksettu korvaus luetaan jatkossa veropohjaan mukaan.

[http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Varainsiirtoverotus/Varainsiirtoverotuksen_yhtenaistamisohe\(27001\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Varainsiirtoverotus/Varainsiirtoverotuksen_yhtenaistamisohe(27001))

KUVA: MVphotostock

Verotus

Bisnesenkeli vähennystä koskeva laki voimaan

BISNESENKELIVÄHENNYKSEEN oikeuttavia sijoituksia voi nyt tehdä, kun laki sijoitustoiminnan verohuojennuksesta verovuosina 2013–2015 astui voimaan 15.5.2013.

Lakia jouduttiin muuttamaan ennen sen voimaantuloa EU-komission huomautusten takia. Muutoksella tarkennettiin vähennyksen tuloutumisen vuoksi maksuunpantavan veron maksuaikaisäännöksiä tilanteissa, joissa sijoittaja muuttaa pois Suomesta.

Lain mukaan sijoittajalla on oikeus vähentää verotuksessaan 50 % sijoituksesta, jonka tämä lain voimaantulon jälkeen vuosina 2013–2015 tekee uuden pienikokoisen, elinkeinotoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakepääomaan. Sijoittajan tekemä vähennys voi olla 5 000–75 000 euroa per kohdeyhtiö, yhteensä verovuoden vähennys voi olla 150 000 euroa. Vähennyksen tekemiselle asetetaan lisärajoituksia sekä kohdeyhtiön, sijoituksen että sijoittajan osalta.

Verotuksessa vähennettyä määrää vastaava määrä vähennetään osakkeiden hankintamenosta osakkeita myöhemmin luovutettaessa ja laskettaessa luovutusvoittoa tai -tappiota. Vähennys palautetaan sijoittajan tuloon myös silloin, jos osakkeet luovutetaan vastikkeetta tai kohdeyhtiö lopettaa elinkeinotoiminnan harjoittamisen.

Vähennys palautetaan myös, jos kohdeyhtiö jakaa varoja muutoin kuin osingonjakona sijoitusta seuraavan kolmen vuoden aikana, tai jos sijoittaja muuttaa pois Suomesta. Jos sijoittaja muuttaa toiseen ETA-valtioon, myöntää Verohallinto hakemuksesta maksuunpannulle verolle maksuaikaa vuodeksi kerrallaan enintään siihen asti, kunnes vähennys osakkeista luopumisen, varojen jaon tai elinkeinotoiminnan lopettamisen luovutuksen vuoksi luetaan sijoittajan tuloksi. Tai kunnes hän muuttaa ETA-alueen ulkopuolelle.

Yhtiöoikeus

Tilintarkastusta koskevia ehdotuksia säätiölain uudistamismietinnössä

SÄÄTIÖLAIN uudistamistyöryhmän 15.5.2013 julkistama mietintö sisältää myös tilintarkastusta koskevia muutosehdotuksia.

Voimassa olevan lain mukaisesti ehdotetaan, että jokaisessa säätiössä on jatkossakin suoritettava tilintarkastus (KHT-, HTM- tai JHTT-tilintarkastaja). Säätiön varojen sijoittamista ja johdon palkkioiden asianmukaisuuden tarkastamista ehdotetaan muutettavaksi. Tilintarkastaja tarkastaisi sijoitussuunnitelman ja sen noudattamisen. Lisäksi tilintarkastaja varmentaisi toimintakertomuksen tiedot johdon palkkioista ja säätiön ja sen lähipiirin välisistä toimista.

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi tilintarkastajan oikeudesta toimittaa PRH:lle tilintarkastuspöytäkirja. Säätiön tilintarkastaja voisi tilintarkastuspöytäkirjan toimittamisella

saattaa säätiövalvonnan tietoon sellaisia valvonnan kannalta todennäköisesti olennaisia rajatapauksia, jotka eivät tilintarkastajan arvion mukaan kuitenkaan edellytä huomautuksen antamista tilintarkastuskertomuksessa.

Tarkoitus on, että tilintarkastaja voi oma-aloitteisesti ilmoittaa valvontaviranomaiselle esimerkiksi sellaisista tilintarkastushavainnoista, jotka voivat olla valvonnan kannalta tärkeitä, mutta joiden tuleminen julkisuuteen tilintarkastuskertomuksen kautta voisi aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa säätiölle.

Lain uudistamisen valmistelu jatkuu laajalla lausuntokierroksella.

<http://oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/1368536471072.html>

MUSTA AUKKO – Teesejä Brysselin ja Wall Streetin seinille

'Halpa velkaraha aiheutti vuosisadan velkabakkanaalit lähes kaikkialla. Velka on ollut kriisin syy, ei sen lääke. Kriisi näkyy yhä monissa maissa ja monella tavalla – ylivelkaantumisenä, lisääntyneenä köyhyytenä ja työttömyytenä. Rahaa on käytetty massiivisesti Atlantin molemmin puolin globaalin finanssi- ja velkakriisin hoitamiseksi ja talouskasvun vauhdittamiseksi.'

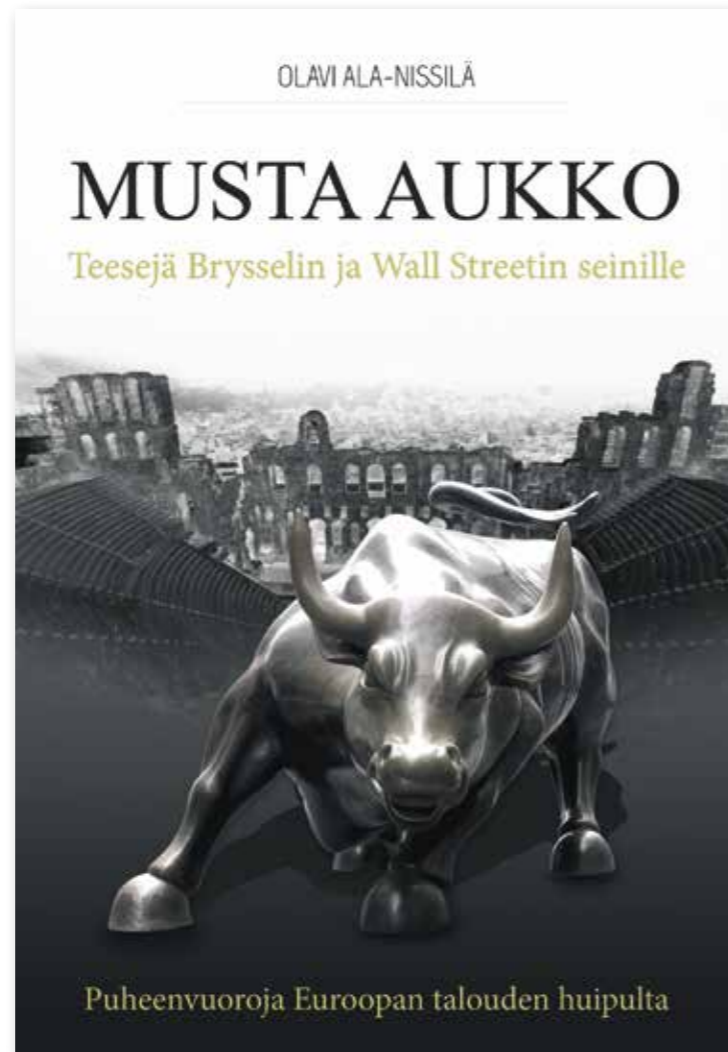
Näin alkaa Olavi Ala-Nissilän tuore kirja, ja kärki kyllä tiivistääkin mainiosti kirjan keskeisen sisällön.

Ala-Nissilän kirjoitustyylillä on hyvin lennokasta. Kielikuvat lentävät ja juttu lentää kuin Jari Tervolla. Mutta tällä kirjoittajalla on tärkeä viesti mielessään. Ja sen tämä pamfletti tekee kyllä selväksi. Tämän hetken suuriin talousongelmiin, erityisesti euroalueen pitkittyneeseen talous- ja finanssikriisiin haetaan tässä juuriongelmaa ja sitä kautta myös tehokasta hoitoa.

Vallalla oleva tukipolitiikka näyttäytytässä lähinnä veronmaksajien rahan tuhlausena, varsinkin kun hallinto ja erityisesti valvonta on kehnoa likimain kaikilla tasoilla ja kaikkialla. Maailma on syökyskierteessä, joka ei oikene niin kauan kuin itsekkäitä, ahneita ja laiskoja ei riittävästi kuriteta ammattimaisella valvonnalla.

Lääkkeeksi tarjotaan parempaa hallintoa, avoimuutta, omavastuuta ja korkeaa moraalaa. Kirja jatkaa siis samoilla linjoilla kuin kirjoittajan edellinen kirja, vuoden 2010 ilmestynyt 'Ulos finanssikriisistä'.

Ala-Nissilän käsialaa on kirjan alku, loppu ja juonellinen kokonaisuus. Väliin hän on onnistunut kokoamaan kirjoituksen joukolta nimekkäitä ja vaativissa asi-

antuntijarooleissa kokemusta hankkineita henkilöitä. Tällaisen toimitustyön haasteeksi muodostuu tyylillinen vaihtelevuus, toiston välttäminen ja kirjoitusten sitominen kirjan juoneen.

Hyviä ja huolellisesti kirjoittuja puheenvuoroja löytyy Tuomas Pöystiltä tilivelvollisuudesta ja hyvästä hallinnosta ja Jukka Wuolijolta hyvästä hallintotavasta Suomen valtionhallinnossa. Eniten uutta ja mielenkiintoista löysin Markku Hirvosen harmaata taloutta ja veroparatiiseja käsittelevästä jutusta. Myös Latvian, Viron,

Saksan, Kanadan ja Suomen kriisistä selviytymisen tapauksia käsittelevä osa on mielenkiintoinen, vaikka tietty tilkkutäkimäisyys siinäkin hieman vaivaa.

Kirjoittajat Olavi Ala-Nissilä, Esko Aho, Vitor Caldeira, Edite Dzalbe, Markku Hirvonen, Kersti Kaljulaid, Hannu Laurila, Erkki Liikanen, Harald Noack, Tuomas Pöysti, Olli Rehn, Jukka Vesala ja Jukka Wuolijoki
Sarja KHTnyt
Kustantaja KHT-Media Oy, 2013

KIRJANPITOLAKI – kommentaari 3. painos

Raamatupidamine on vironkieltä ja tarkoittaa kirjanpitoa. Suomalaiselle sana tuo mieleen tyhjän kysymyksen – mitä ihmeen raamatun pitämistä? Itse asiassa kirjanpitolaille ja raamatulla on varsin paljon yhteistä. Molemmissa on paljon tekstiä, paljon pykälää. Molemmat antavat ohjeita, ovat normatiivisia. Molemmat määrittävät eroa oikean ja väärän välille.

Kirjanpitolakia ja raamatua on myös hankala soveltaa käytäntöön. Ja molem-

pien soveltaminen edellyttää syvällistä kirjan hallintaa, tekstin tarkoituksesta ja merkityksestä tehtävää tulkintaa, ja kirjanpidon osalta kirjanpidon jatkuvaa harjoittamista.

Juuri tällaisesta kirjanpitolain tekstin tulkinnasta, merkityksellistämisestä ja käytäntöön soveltamiseen opastamisesta on tässä kommentaarissa kyse. Kirjanpitolaki käsitellään pykälä pykälältä. Liitteenä on varsinainen laki sekä luettelo kommentaarin kirjoittamisessa hyödynnettyjä KILAn ratkaisuja. Myös asiasanahakemisto on hyödyllinen.

Ensimmäinen painos vuoden 2004 lakimuutosten kommentaarista ilmestyi vuon-

na 2006. Leppiniemi on myös tämän jälkeen seurannut lainsäädännössä tapahtuvia muutoksia, lain tulkintaa ja soveltamiseen liittyviä ratkaisuja. Taustalla on toiminut kokenut tiimi käytännössä kirjanpitoa harjoittavia tukijoukkoja, joten kytkentä kirjanpidon ammatinharjoittamiseen on todella vahva.

Laitos on uudistettu kauttaaltaan niiltä osin kuin kirjanpitolaissa ja sen soveltamisessa on muutoksia tai täsmennyksiä tapahtunut. Kuudessa vuodessa uutta aineistoa on kertynyt paljon ja lain soveltaminen saanut muotonsa. Myös esimerkit hyivistä raportointiratkaisuista ovat ajantasalla ja niiden valinta perustuu vankkaan näkemykseen raportointikäytännöistä ja siihen liittyvistä odotuksista.

Vaikuttaa siltä, että muutokset kirjan edelliseen painokseen eivät ole välttämättä laajoja, mutta tämällyyppisessä kirjassa tärkeintä onkin ajantasaisuuden ja tulkintojen oikeellisuuden varmentaminen. Monin osin tulkinnat ja käytännöt ovat olleet jo kuusi vuotta sitten ihan oikeita. Tämä lienee kuitenkin kirja, jonka viimeisin painos täytyy kirjanpitoa harjoittavien ja opettavien kirjajhyllönsä hankkia.

Kirjoittaja Jarmo Leppiniemi
Sarja SanomaPro
Kustantaja Sanoma Pro Oy, 2013

Professori, KTT
Jukka Pellinen
Jyväskylän yliopiston kauppa-
korkeakoulusta
esittelee
ajankohtaisia
laskentatoimen ja
taloushallinnon
kirjauutuuksia.

Yritysten verojalanjälki

– mistä on kysymys?

Verojalanjäljen toimialakohtainen raportointi laajenee direktiivihankkeiden vauhdittamina. Raportointivelvoitteista odotetaan hankalasti sovellettavia.

TIMO TORKKEL

HIILIJALANJÄLKI on vakiintunut termi. Tällä tarkoitetaan yleensä jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä, kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy.

Hiilijalanjälki-termiä mukaillen voidaan johtaa yrityksen verojalanjälki-termi. Tällä voidaan tarkoittaa yrityksen toiminnan verokuormaa eli sitä, kuinka paljon yrityksen toiminnasta kertyy yhteiskunnalle verotuloja.

Verojalanjäljen suppea ja laaja määritelmä

Yritysten verojalanjäljen suppea määritelmä kattaa välittömät verot. Välittö-

millä veroilla tarkoitetaan veroja, jotka on tarkoitettu jäämään verovelvollisen rasitukseksi. Yrityksen rasitukseksi jäävät verot kirjautuvat pääsääntöisesti tuloslaskelmaan kuluna tai joissakin tilanteissa suoraan omaan pääomaan.¹

Yrityksen verojalanjäljen laaja määritelmä kattaa välittömät ja välilliset verot. Välillisillä veroilla tarkoitetaan veroja, jotka on tarkoitettu vyöryttäväksi verovelvolliselta muille talousyksiköille. Välilliset verot kirjautuvat pääsääntöisesti läpikulkuerinä tasetileille tai joissakin tilanteissa läpikulkuerinä tuloslaskelmatileille.

Tyypillisiä välittömiä veroja ovat jätevero, kiinteistövero, pankkivero, tulovero, tonnivero, tulli, työnantajan sosiaaliturvamaksu, varainsiirtovero ja YLE-vero. Tyypillisiä välillisiä veroja ovat puolestaan apteekkimaksu, arvonnisävero, ennakonpidätykset, lähdeverot, vakuutusmaksuvero ja valmisteverot.

Suppea raportointi

Yrityksen verojalanjäljen kirjanpitolain mukaiset raportointivelvoitteet ovat suppeat. Kirjanpitolain mukaiset raportointivelvoitteet liittyvät, Euroopan unionin tilinpäätösdirektiivien mukaisesti kirjanpitovelvollisen tilin-

päätöstä ja konsernitilinpäätöstä koskeviin raportointivaatimuksiin.

Kirjanpitovelvollisten on raportoitava tulovero. Tuloveroa koskevan raportoinnin kattavuus kuitenkin poikkeaa eri kirjanpitovelvollisilla. Yksittäisiä kirjanpitovelvollisia koskevien säännösten keskeisenä periaatteena on, että näiden on raportoitava tilikauden verotettavaan tuloon perustuva tulovero ja aikaisempiin tilikausiin perustuvat tuloverot.

Muilta osin tuloveroa koskevat raportointivelvoitteet ovat lähtökohtaisesti vapaaehtoisia. Yksittäisellä kirjanpitovelvollisella voi kuitenkin olla velvollisuus antaa liitetietoinformaatiota. Konsernien osalta tuloveron raportointivelvoitteet ovat sen sijaan laajempia. Ne käsittävät paitsi tilikauden verotettavaan tuloon ja aikaisempiin tilikausiin perustuvat tuloverot niin usein myös laskennalliset verot.

Direktiivihankkeet

laajentaisivat raportointia

Kirjanpitolain mukaiset verojalanjäljen muut raportointivelvoitteet ovat vähäiset. Lähtökohtaisesti tämä voi liittyä KPA 3:1:ssä säädettyyn velvollisuuteen laatia toimintakertomus². Käytännössä toimintakertomuksiin ei juuri sisäl-

KUVA: MV/photostock

ly yrityksen verojalanjälkeä koskevaa lisäinformaatiota.

Kirjanpitoa koskeva lainsäädännöllinen tilanne on muuttumassa. Euroopan unionissa on vireillä direktiivihankkeita, joiden seurauksena veron raportointivelvoitteet laajenevat.

Kyse on Tilinpäätösdirektiiviehdotuksesta³ ja Avoimuusdirektiivistä⁴. Direktiiveihin sisältyy maakohtaisen raportoinnin vaatimus (country-by-country-reporting).

Tilinpäätösdirektiiviehdotuksen 9. luvun (36-41 artiklat) mukaan maakoh-

tainen raportointi koskisi kaivannaisteollisuutta tai aarniometsien puunkorjuuta harjoittavia suuria yrityksiä ja yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä. Avoimuusdirektiivin 6 artiklan mukainen raportointi koskisi kaivannaisteollisuutta tai aarniometsien puunkor-

juuta harjoittavia julkisesti noteerattuja yrityksiä.

Kaivannaisteollisuudella tarkoitetaan mineraali-, öljy- ja maakaasusiintymien etsintää, kehittämistä ja hyödyntämistä. Näiden yritysten tulisi raportoida, olennaisuuden rajoissa, maa- ja hankekohtaisesti eri maille maksettujen maksujen yhteismäärät ja maksujen yhteismäärät maksutyypeittäin.

USA:n vanavedessä

Eurooppalainen lainsäädäntökehitys seuraa Yhdysvaltoja. Yhdysvalloissa säädettiin 21.7.2010 ns. Dodd-Frank -laki (Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act). Dodd-Frank -lain perusteella julkisesti noteerattujen kaivannaisteollisuusyritysten (mineraali-, öljy- ja maakaasuyhtiöt) on laadittava julkinen raportti maakoh- taisesti maksamistaan maksuista (Sec. 1504, Disclosure of Payments by Recourse Extraction Issuers).

Käytännössä Euroopan Unionin direktiivihankkeet johtavat laajempaan raportointivelvollisuuteen paitsi runsaslukuisemman raportointivelvollisten yritysten joukon, mutta myös laajemman toimialakattavuuden vuoksi.

Odotettavissa hankalia velvoitteita

Kun Euroopan Unionin direktiivit tulevat voimaan, yritysten verojalanjäljen lakisääteiseen raportointi laajenee nykyisestä. Kyse on kuitenkin toimiala- kohtaisesta raportoinnista.

Raportointivelvoitteet ovat ilmeisen jättyä ja hankalasti sovellettavia. Esimerkiksi maa- ja hankekohtaisuuden sekä maksutyyppien määrittely ja käytännön seuranta voi muodostua tulkinnalliseksi ja vaikeaksi toteuttaa.

Verojalanjäljen laaja raportointi

Yrityksellä voi olla myös muuta, laajempaa, verojalanjälkeä koskevaa raportointia. Kyse on yritysten yhteiskuntavastuuraportoinnista.

Valtion omistajapolitiikkaa koskevan Valtioneuvoston periaatepäätöksen (3.11.2011) mukaan valtion kokonaan omistamien ja valtion enemmistöomistuksessa olevien noteeraamattomien yhtiöiden on raportoitava vastuukysymyksistä riittävän täsmällisesti ja vertailukelpoisesti. Kyse on valtio-omistajan edellyttämästä yritysten yhteiskuntavastuuraportoinnista.

Muiden yritysten osalta tällä hetkellä ei ole osoitettavissa yhteiskuntavastuuta koskevia yleisiä raportointivelvoitteita. Yhteiskuntavastuuraportointi on siis vapaaehtoista. Kyse on viime kädessä yritysten liiketoiminnallisesta päätöksestä. Tällä hetkellä toista sataa yritystä on omaksunut jonkinasteisen yrityksen yhteiskuntavastuun raportoinnin¹.

Ohjenuorana verolait ja -asetukset

Yritysten yhteiskuntavastuun keskeinen kansainvälinen käyttäytymissääntö on "OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, vuoden 2011 tarkistus"².

Verotuksen osalta toimintaohjeissa todetaan keskeisenä periaatteena, että (s. 36) on tärkeää, että yritykset osallistuvat isäntämaidensa julkisen talouden rahoittamiseen maksamalla veronsa ajoissa. Yritysten tulisi erityisesti toimia toimintamaidensa verolakien ja asetusten hengen ja kirjaimen mukaisesti.

Yhteiskuntavastuun eurooppalainen koodi

Yritysten yhteiskuntavastuun keskeinen eurooppalainen käyttäytymissääntö on puolestaan Euroopan komission tiedonanto "Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011–2014"³. Verotuksen osalta tiedonannossa todetaan, että (s. 8) komissio tukee valtioidenvälisissä suhteissa verotusalan hyvän hallintotavan kolmea periaatetta, jotka ovat avoimuus, tiedonvaihto ja terve verokilpailu.

Yrityksiä kannustetaan myös toteut-

tamaan näitä periaatteita. Lisäksi tiedonannossa jatketaan muun ohessa, että (s. 13) komissio tukee sellaisten sijoittajien valmiuksien kehittämistä, jotka koskevat muun kuin taloudellisen tiedon integrointia sijoituspäätöksiin. Tässä yhteydessä komissio kannustaa yrityksiä antamaan verotusalan hyvän hallintotavan standardien täytäntöönpanoon liittyviä tietoja.

GRI ohjeistaa

Euroopan komission ja OECD:n kannanotoissa ei oteta yksityiskohtaisesti kantaa yrityksen verojalanjäljen raportointiin. Tältä osin keskeisimmän kansainvälisen ohjeiston muodostaa Global Reporting Initiativen "yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto" (G3). Raportointiohjeistoa ollaan uudistumassa ja vuoden 2013 raportoinnissa sovelletaan ohjeiston neljättä versiota (G4).

Nykyisen raportointiohjeiston mukaan yhteiskuntavastuun taloudellinen ulottuvuus käsittää organisaation vaikutukset sidosryhmien talouteen ja taloudellisiin järjestelmiin paikallisella, kansallisella ja maailmanlaajuisella tasolla. Taloudelliset indikaattorit kuvaavat pääomavirtaa eri sidosryhmien osalta sekä organisaation keskeisiä taloudellisia vaikutuksia yhteiskuntaan.

Raportointiohjeistossa on yksilöity taloutta kuvaavat toimintaindikaattorit. Yrityksen verojalanjälkeä koskeva keskeinen pääindikaattori on ECI. Sen mukaan yrityksen on raportoitava tuotettu ja jaettu suora taloudellinen lisäarvo sisältäen tulot, toimintakulut, henkilökulut, lahjoitukset ja muut yleishyödylliset panokset sekä verot.

Raportointiohjeistossa ei tarkemmalta tasolla määritellä yrityksen verojalanjäljen raportoinnin yksityiskohtatasoa. □

- 1 KILA 2000/1613
- 2 KILA:n yleisohje 12.9.2006 toimintakertomuksesta ja 24.10.2006 ympäristöasioista
- 3 KOM(2011) 684/3
- 4 KOM(2011) 683 lopullinen
- 5 Valtioneuvoston periaatepäätös, 3.11.2011
- 6 TEM raportteja 5/2012
- 7 KOM(2011) 681 lopullinen

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse uuteen osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

KHT-YHDISTYKSEN, HTM-YHDISTYKSEN JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

kht@kht.fi
anne.suvanto@htm.fi
anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

Kestotilaus alkaen _____
Kestotilaus vuonna 2013 on 115,00 euroa (sis. alv 10 %). Tilaus sisältää kuusi numeroa ja cd-romin v. 2012 ilmestyneistä Tilintarkastus-lehden numeroista.

NIIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIIMI _____

OSOITE _____

/ 2013 ALLEKIRJOITUS

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

BALANSSI Fredrikinkatu 61 A, 4. krs, 00100 Helsinki • toimitus@balanssilehti.fi, faksi (09) 694 9215, www.balanssilehti.fi

Tulevaisuuteen ulottuvaa taloushallinnon osaamista

Visma Services on varma kumppani, kun taloushallinto yhä laajemmin suuntautuu automaatioon sähköisessä ympäristössä. Jatkamme nopeaa kasvua, alueellista laajentumista ja sovellusten kehittämistä nykyhetkeä ja tulevaisuutta varten.

Visma taloushallinnon ulkoistamispalveluiden kärjessä

Visma tarjoaa taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon palvelut myös selainpohjaisena pilvipalveluna. Tämä mahdollistaa joustavan työnjaon Visman ja asiakkaan välillä. Asiakas voi näin itsekkin osallistua työprosessiin haluamallaan tavalla.

Taloushallinnon ohjausjärjestelmä mahdollistaa uusia tehokkaita toimintatapoja. Automatisoinnista huolimatta palveluiden laatu ja luotettavuus lepää silti jatkossakin Visman tunnetusti ammattitaitoisen henkilöstön varassa.

Visma Services on osa pohjoismaista Visma-konsernia, jossa työskentelee noin 5 000 eri osa-alueiden asiantuntijaa palvelemaan noin 340 000 asiakasta. Suomessa Visma Services työllistää yli 500 taloushallinnon ammattilaista yli 20 paikkakunnalla.

Visman kattavat palvelualueet

- Laskentapalvelut
- Tilitoimistopalvelut
- Palkkahallinnon palvelut
- HR-palvelut
- Johdon ratkaisut ulkoistamiseen
- Kansainväliset taloushallinnon palvelut

Ota yhteyttä, niin kerromme lisää eri palveluratkaisuistamme. Lähetä viesti vsf.myynti@visma.com tai soita 010 756 40

Ammattitaidolla ja vastuulla